
UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 13 18 11 002 0

ספר

חידושי מהר"ל מפראג

ע"ט י"ד

מהגאון הגדול המפורסם רבן של כל בני הגולה מהור"ר ליווא בר בצלאל זצ"ל הנקרא
בפי כל מהר"ל מפראג אשר כבר יצא מוניטין שלו בספרים · ועתה
זיכה ה' עיני לראות בכ"י הנ"ל ומפני שכבר עלה בהם רקבון
ושלטו בו עש טרחתי ויגעתי להעתיקם והעלתי
אותם תחת מכבש הדפוס לזכות את הרבים :
וזכותו וזכות הרבים יעמוד לי ולזרעי
וזרע זרעי ע"ע :

כ"ר הקטן מאיר בן כהר"ר אליעזר זצ"ל מנייארן ומצד אמו נכד
מהקצין המפורסים אשר היה פ"ום מהור"ר נתנאל ז"ל ותורה וגדולה
במקום אחד עומר ונין ונכד מהרב מהור"ר מנחם
מן מראשוויץ זצ"ל אחיו של החסיד מהור"ר
זעלקי ל"ש זצ"ל זכותם יעמור לי
להוציא מחשבתי אל פועל לחבר
חיבורים שלי כאשר
יבואר בהסכמה :

באותיות כמו

באמשטרדם

לפרט אריה שאג מי לא יירא לפ"ק

הסכמה וחרם של ה"ה אד"מו הגאון הגדול המפורסם מהור"ר טיאה ווייל נרו אב"ד ור"מ דק"ק קרליסרוא והמדינה

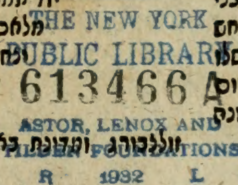
למאיר וגם קרא יום מקרה · טהור נברא סייף עייל סייף נפיק בגמרא וסברא ירא ה' מנעוריו ומתמיד בתורה וזה עשרים שנה אשר יצק מים על ידי בישיבה מהודרה : בהיותי מרביץ תעודה בפראג הבירה ומשם ואילך רבו עטשיותיו והיו למאורה ה"ה התורני והרבני המופלא ומופלג מוהרר מאיר נר"ו מק"ק נייארן · ובעת האיר עיניו לחבר חיבורו במחברת הקודש לגומרה ולשלם משכותיו באמירה נעימה ומסבירה ס"ה א' מר"י חריפ"א הלולים ומוסר למען ירוץ בו כל קורא עם היות שלא ראיתי כל הספר רק מקצת עלין לתרופה וראיתי שאין בו מכשיל של הלכה תמה וברה גם מסרתי לידו בכתיבה ומסירה חידושי מהר"ל מפראג ע"ט י"ד שהיה בבית גנזי ספונה וטמורה : להוציא דבריו לאורה כי הט"ז הביא כמה פעמים דבריו לבארה ומגמת עינו העדה לראות הקודש כאז ראה ויספרה · על כן גלגל זכות ע"י ובאי נתתיה במתנה גמורה וביתר שאת שקיים לי בתלמיד כזה שלן בתמידיות בעומקי של הלכה שראוי לסמכו על ככה ולהעסקו כפי הברכה ולא יסיג גבול עולם בהדפוס ספריו כה וכה מיום כלות הדפוס עשר שנים בלי רשות התורני המופ' והמופלג הנ"ל דלא יכווה בגחלת נחש ומכוכה והשומע יבורך מעליון הבריכה ואשרי העם שלו ככה כ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה היום יום א' י"ב לירח תלתאי ותצלח לפ"ק יד ידי' המכונה

טיאה בהגא"מו מו"ה בתנאל ווייל מפראג :

הסכמה וחרם מן המאה"ג מהורר יצחק נרו אב"ד בק"ק זולצבורג ומדינות בארין טורלאך נגיל עליון :

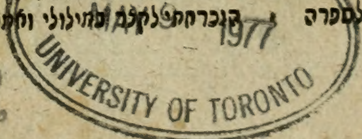
חזיתי לר' מאיר מאחורי' המאיר עיני המחכים וכא בגבולי וראיתי ספרו איזה עלין לתרופה שמחדדן שמעתת' טו"ב בחכמה ובחריפו' ופתח התיבה באיזה דפי' לדוגמ' בלידו תשים ומול פני המנורה · יאירו בדבריו הנחמדים ובאשר שראיתי שהעיד עליו ה"ה מחותני הרב הגאון החריף מהורר טיאה נרו אב"ד דק"ק קרליסרוא ששתה ה"ה התורני המופלא ומופלג מהורר מאיר בן הר"ר אליעזר מנייארן מבארו מים חיים לפני ימי' העבר והיה א' מבחוריו הנחמדים בעומקו של הלכה ואמרתי בלבבי מכבודו אתכבד ויצאתי חוץ לגדרי להיות סניף לאחריות ואף ידי יד בהה תיכון עמו להוציא אור תעלומ' בגזירת נחש חווי' דרבנן לכל יסיג איש גבלו גבול שגבלו הראשונים גאוני ארץ משך זמן עשר שנים והשומע לקול הורים ומורים ישמר מכליון וחרן כ"ד הכותב לכבוד אכסני' של תורה המחזרת

ויקויים בנו לא ימושו מפיך ומפי זרעך
דור דורות לאות ולמשמרת באתי
בזה על החתום היום יום א'
יוד תמוז ותצלח במלאכתו
מלאכת השמים הקטן
[illegible]חק בהרב מהורר
[illegible]וד הכהן זצ"ל
[illegible]ונה בק"ק
זולצבורג ומדינת בארין טורלאך נגיל עליון יע"א

הקדמה והתנצלות המביא הספר לבית הדפוס

אודה את ה' אלהי דמיאר עיני לחזות בנועם ה' חמדה נגוזה יקיר ונחמד מזהב ומפז ואדרכמונין דברים עתיקים ע"ט י"ד נעתקים · מהעז יצא מתוק מדבש ונופת צופים מתוקים · אחרי דבי' עילאי הגאון הגדול עליו אין לגמור את ההלל · רבן של בני הגולה מהור"ר ליוא בר בצלאל זצ"ל · הנקרא מהר"ל מפראג בפי כל · וכבר יצא מוניטין ברוב ספריו המאירים עיני כל שוים לטובה כולן · מצאתי דבריו כתובים על נייר חדש מלאישן · בבית אד"מו הגאון הגדול טמון וצפון · הוא ניהו מהור"ר ידידי' המכונה טיאה · למדת בבית מדרשו רוח הקודש הופיע' · יגעתי ומצאתי [illegible] בעיני בשפתי ויאמר תכתב זאת לדור אחרון בעט ברזל ועופרת · להיות לדורי דורות למשמרת · והנה מקדם גמרתי בלבי להוציא לאורה · מה שלמדתי ואמרתי ודרשתי בנפ"ת ובמדרשים על התורה · לפני תלמידי חכמים חכמי חרשים בפלפול ובסברא · אך אם אמנם הוצאות הדפוס היא יקרה כפלי כפלים אשר יש ביכולתי לספרה · הנבראתי לקצת מאילולי ואמירה · ואגב אמרתי דבר נאה ומתקבל דאיתא בגמרא כשהיה יושבים

יושבים רבותינו בכרם ביבנה יצא בת קול ואמר אחד מהם ראוי שתשרה שכינה עליו כמשה רבינו אלא שהדור אינו ראוי, נתנו עיניהם בהילל ע"כ וכל העולם משתומם למה דווקא בהילל וכ"ל לפע"ד ליישב ועם זה מיושב כמי הרש"י ב"פ שמות מי אנכי כי אלך פרעה וכו' פירש"י מה אני חשוב לדבר עם המלכים ע"כ ולכאורה יש להקשות מאי בעי רש"י בזה הפירש הלא תינוק בן יומו כמי ידע הפירש של מי אנכי וכ"ל וכמעט קצת הצלה דאיתא בגמ' דשבת סוף המצניע אין השכינה שורה אלא חכם וגבור ועשיר ומקשה הריף בחדושי אגדות דלכאורה הוא סותר לפי מה דאיתא בנדרים לא נתעשר משה אלא מפסולת של לוחות והאיך קאמר הכא שמוכרח להיות ג' מידות ומתרץ דבוודאי אם בקביעות מוכרח להיות כ"ג מידות אבל באיקראי בעלמא יוכל להיות אפילו רק ב' מעלות עכ"ד הריף והשתא לפ"ז מיושב כל הענין דגבי הילל היה ב' מעלות אבל עני היה בעת הזאת ולכך נתנו עיניהם בהילל וזה בעי רש"י כמי לתרץ דוודאי ח"ו משה לא להוט אחר ממון רק דהוא שאל להקב"ה מי אנכי כי אלך אל פרעה בשליחתיך דהלא מוכרח להיות ג' מעלות ותשובת הקב"ה נופל ע"ז ויאמר כי אהיה לעתיד יהיה עמך בקביעות אבל השתא באמת רק באיקראי בעלמא ולזה כיון רש"י בנחות לשונו כמ"ש ודוק היטב ולזה נוכל לומר וליישב דלזה כוונת אהרן ומרים שאומרה הלא גם בנו דיבר ה' הלא גם התוספ' מתרצים בפרק ר"ע דעל נדיקם כמותם שיאמרו זאת הלא מפורש בקרא ואתה פה עמוד עמדי וע"ש בתוספ' אם אבל לפ"ז נוכל ליישב קצת דהם סברו דה"פ ואתה פה עמוד עמדי בקביעות כמ"ש ודוק היטב כי קצרתי :

וכשיגזור אלקים בחיים וירחיב את גבולי אוציא חיבורי עד גמירא וכבן לאל שדי אתחנן בחנוני לשמור דרכי שלא אכשול בעיוני ועל ה' אשליך יהבי · לגזור אומר להקים כאשר עם לבבי כ"ד הקטן והנמוך מאיר בן כהר"ר אליעזר ז"ל מנייטרין בארץ מולדתי מושבי :

חידושי מהר"ל מפראג

טור י"ד סימן א' סעיף א'

בר"ה מלמד שנצטווה משה ע"פ והקשה בנ"מ וקרא דושחט למאי אתא דלא לשוי' ניסטרא : פי' דאי לא כתיב קרא הוי מוקמינן לה' הלכות שחיטה אבל מקום שישחוט אפילו כש תחיל לשחוט מן העורף וכהגיע לסימנים יהא נזהר בה' הלכות שחיטה קמ"ל ושחט שישחוט קודם הסימנים ולא לשווי' ניסטרא ר"ל ולא יתחיל לשחוט מן העורף וא"כ הה' הלכות שחיטה וודאי אהתחלה מן הסימנים קאי וא"כ לסבר' הזאת כששחט הסימנים וא"כ גמר לחתוך גם המפרקת לשנים כשר ולא כפי' רש"י : טור ס' יוד ועבדים משוחררים מה שתמה הב"י מאי מרי' עבד משוחרר אפילו עבד נמי וכו' י"ל דאע"נ דעבד שטבל ומל לשם עבדות הרי הוא כאשה לענין שחיטה החמירו משום דשתם ה. ולא סבר דמכות שחיטה הוא משום אבר מן החי והם נחשדו אאבר מן החי כדאיתא ריש מי שאחזו וא"כ הוצרך לאשמיענן דווקא משוחרר דכשר לשחוט דה"א שבימורו עבד נחשד אאבר מן החי עכשיו נמי לחשוד קמ"לן דכישראל גמור הוא מעתה"כ אינו משוחרר אסור לשחוט :

טור ס' יז ואפילו אמר ברי לי ששחטתי יפה וכו' מקשין שלא לעיל אמר שיודעין בו שאינו יודע הלכות שחיטה וי"ל כמו שפירש רש"י שאמר ברי לי ששחטתי יפה כאשר למדתי אתה אפ"ה שחיטתו פסולה ועיין במהרש"ל ועוד יש לומר שאמר ברי לי ששחטתי יפה תאחר שכבר שחטתי לפניכם ושחטתו בזה אני יודע ששחטתי שפיר : **בטור ס' כו** אין שוחט לכתחילה אפילו אחרים רואין אותה וכו' ודייק לומר ואחרים לאפוקי שאין א' יכול לראות כ' שחיטות באחת וקאי גם על אע"ו שוכר לעיל וירא שמים יזהיר ויחמיר בעצמו שלא לשולחו ביד אע"ו שמא לא ימטו ליד שוחטין ויקלקלו : וקטן שאינו יודע לאמן את ידיו וכו' לאו לדיוקא שאם יודע לאמן לשחוט שוחט לכתחילה כשאחרים וכו' אלא צריך להיות מומחה נ"כ כמו שמבי' אחר זה והא דלא נקט מומחה משום דעיקר טעמי' משום דאינו יודע לאמן ידיו לשחוט ועוד יש לומר הא דלא נקט לעיל מומחה לרבותא דבדיעבד כשרה אפילו בלא מומחה :

טור סי' כח אפילו אם רוצה להשליכו לכלבים והא דלא אמר לעיל גבי גדול שאינו יודע הלכות שחיטה נ"כ משום דהכא דווקא גבי קטן שאינו יודע לאמן ידיו ותשתתא הוא מנבל וא"כ גזרינן דלמ' אתי למיסרי' ליה לשחוט לאכילת ישראל נ"כ ויבא להתיר איסור וודאי אבל גדול שרי' ליה לשחוט כיון לבין עצמו

לבלבים דלא גזרינן כולי האי דילמא קא חזי אינשי׳ ויתירו לשחוט לאכילת ישראל דאי כמי יעשו כן אין כאן איסור וודאי כיון דגדול הוא ויודע לאמן ידיו דילמא ישחוט כראוי : ל"ו בטור וערום לא ישחוט וכו׳ ואחר לא יברך שאסור לאחר ג"כ לברך מפני שזה מגולה ערוה :

סימן ב סעיף ד׳ בטור

וצדוקי ובייתוס כתב הרמב"ם שחיטתו אסורה פי׳ אם לא בדק הסכין אבל אם בדקו לו הסכין הרי הוא כישראל מומר לשאר עבירות שבודקין לו הסכין לפי שיטת הרמב"ם ושוחט בינו לבין עצמו וכן הצדוקים כיון שהוא מוחזק בשחיטה דינו כמומר לשאר עבירות וזהו החילוק בין הרמב"ם והרשב"א בסמוך וי"א שבאמת אין חילוק בין הרשב"א להרמב"ם והא שאמר הטור הרשב"א כתוב דמשמע שחולק על הרמב"ם זהו חדא כמו שפירש הב"י לקמן סימן פ"א סעיף ג׳ בטור ועי"ש בב"י שכתב שם שאין דרך רבינו לדקדק בזה שהרבה פעמים אומר והרשב"א אע"פ שאינו חולק :

סימן ד׳ סעיף ז׳

שאפילו אם הוא שותפו אינו אוסר וכו׳ מקשין והלא בא"ח סימן שפ"ה כתוב גבי יין נסך לענין היזיק חבירו שהמסיך יין אם יש לו שותפת בו אוסרו וי"ל דשאני התם שהיין אפשר להתחלק ויוכל אח"כ לנסך חלקו וממילא נאסר חלק חבירו בנגיעה אבל הכא אין שחיטה לחצאין : סעיף ט׳ השוחט לשם הרים וכו׳ ופר"י אפילו אם מכוון לעובדם וכו׳ פי׳ דעיקר הלימוד מדכתיב אלוהיה׳ על ההרים וילפינן בע"ז ולא ההרים אוהי׳ א"כ ש"מ שא"א שיעשו ההר ע"ז א"כ גם אם מכוון לכך כיון שאין ההר נעשה גם דין תקרובת אין עליו ומותר בהנאה ואסור לאכול אבל הרמב"ם סובר שהוא מכוון לע"ז יש עליו תקרובת ע"ז משום כוונתו אע"פ שההר לא יעשה ע"ז בשום פנים אלא במתכוון לרפואה בעלמא ובדברי הבאי אבל משא"כ לאם שחט לשם שר של ההר שהוא נעשה ע"ז אז סובר ר"י לכל הפחות שאסור בהנאה אם נתכוון לכך ולרמב"ם אסור אפילו בלא נתכוון :

סימן ה סעיף א׳ טור

ותודה קרבן נזיר שחיטתו פסולה דאיכא למיחש שמא שמא עתה הקדישו וכו׳ אלמלא הטעם רבינו יש לפרש טעם אחר משום דכתיב וזבחת ואכלת כל שאתה שוחט לאכילה אבל כיון ששחט לשם קדשים נפסל לחולין ולא הותרה הבהמה בשחיטת סתימת ועל טעם רבינו קשה הוה ליה למימר פסולה :

סימן ו׳ ט"ס ה׳

ובי"ט נוהגין היתר וכו׳ וכחול אסור עכ"פ וכ"ש אותם הנוהגין להדביק עץ על מקום הפגם שהוא איסור גמור שהעץ נדחה על חוד הסכין ממקום הפגימה בהולכה ובהובאה :

סימן יא טור סעיף ו׳

יכול לשחוט ע"ג כלי ודוקא בספינה אבל בבית אסור ע"ג כלי אפילו בשעת הדחק :

סימן יג סעיף ו׳

וחלבו מותר פי׳ מדאתרבי להיתר אבל בבהמה תאכלו א"כ כל שבמינו לד היתר מותר אכלו לגמרי וחלבים כיון שבמלא אכלו איזה חלבים מותרים א"כ בדידי׳ כל חלבו מותר דהא חלב הולד אינו על גבו מקום המיוחד של בהמה אבל הדם אין במינו מותר שכל דמי בהמה אסורין : ועי"ל בעלמא חלבו מותר שאין כאן משום מראית עין שסובר הרואה שהוא שומן משא"כ דם :

סעיף ט׳ וכל הפוסל בשאר שחוטות וכו׳ מקשים פשיטא דכיון דטען שחיטה שחיטה מעליות׳ בעי ולא הי׳ לו לרבינו לכתוב זה וי"ל מאחר דטען שחיטה משום מראית עין א"כ שהי׳ דרסה שאין הרואה יודע שעשה ה"א שמותר כמו שפירשו קצת מהפוסקים לכן בא רבינו לאפוקי מהם דשחיטה מעליותא בעינן כמ"ש הרא"ש והר"ן בהמפלת בת׳ וכו׳ נקיט מפלת לטעמי׳ דנולד מש"ה איתסר שהוא נחשב כנפל אף אם נולד :

סימן י"ד סעיף ה׳ טור

להשלים רוב העובר לאסור ע"י שחיטת האם וכן המיעוט שבפנים אסור דהרי הוא כילוד דשמא יצא רובו ואין שחיטת אמו מתרתו וגם בשחיטת עצמו אסור דשמא לא יצא רובו ולא שדינן מיעוט אבר לחוץ אלא לחומרא עיין מהרש"ל משום דאבעי׳ ולא אפשט׳ היא בגמרא ולפי האמת כלהאבעי׳ בבן ט׳ מת עסקינן ויהיה מלת ואסור דכתב רבינו מדוקדק יפה :

סימן י"ד סעיף ח׳ טור

וגדלה וילדה וכו׳ פירוש וגדל אותו העובר אף אי בנקבה עסקינן :

סימן טו סעיף ג׳ טור

ולא חיישינן שמא נתרסקו אבריו מחבלי הלידה יש מקשין והלא בא"ח ס׳ תכ"ח גבי י"ט כתב דחיישנן לריסוק אברים וכו׳ יש ליישב הא דא"ח מיירי דאית ביה ריעותא כגון שנפל וכאן מיירי שסמיטה הולד ליד השוחט וכן דייק רבינו מחבלי הלידה ואי אית ביה ריעותא צריך

שיפרוס ע"ג קרקע דהוא דאוקמינ' שהפרים ע"ג קרקע לקושט' דמילת' אוקמינ' הכא שאם בא לדחוי הל"ל דילת' כשהפרוס ע"ג קרקע אבל ק' בסימן כ"ח סעיף י"ב כתב רבינו אפי' אי אית בי' ריעות' שאינו יכולה לעמוד וכן פי' כאן הב"י ע"כ נראה לתרץ דשאני בא"ח תנ"ח שיש שם ב' איסורים דהיינו גם איסור י"ט ולכן צריכין גם פרים ע"ג קרקע הנה' וכן פי' מהרמ"א בש"ע דחיישינן שמא וכו' עי"ש :

סימן ט"ז סעיף ט"ו טור

תיש הבא על הצביה וכו' פטור אבל אסור זה נ"כ לרבנן ופטור דדילמא אין חוששין לזרע האב וזהו בת צביה גמורה ופטור מן המלקות ואיסורי' מיהא איכא דדלמא חוששין לזרע האב והוי מקצת תישה ורבנן אמרי שה ואפילו מקצת שה ולר"א מותר לכתחילה דניהו דחוששין לזרע האב שה ואפילו מקצת שה לא אמרינן ומקשינן על הרא"ש דפסק כחכמי' דנוהג בזכרים וחוששין לזרע האב כמו שמביא דבריו לעיל א"כ האיך מתוקמ' סוגיא דידן וי"ל דאי סברי' לן כחכמי' דחוששין לזרע האב א"כ ספוקי מספקא להו אי אמרינן שה ואפילו מקצת שה וכסוגיא הראשונה שהאם תישה לפיכך לוקה מפני אביה אי אמרינן חוששין לזרע האב מ"מ האם הי' וודאי שה ולא מקצת שה וכסוגי' שלישית והאב תישה אי אמרינן דילמא לא אמרינן שה ואפילו מקצת שה לפיכך פטור אבל אסור דילמא לא אמרינן שה ואפילו מקצת שה וא"כ אז לא הי' כאן שה כלל בין האם או בנה מפני שחוששין לזרע האב אולם בסוגי' האמצעי לא מתוקמ' שפיר בבני הבא על התיישה וילדה בת ובת ילדה וכו' אמאי חייב דילמא לא אמרי' שה ואפילו מקצת שה וכ"ע ואי דייקו שפיר איתוקמא כולה ואפילו אם חוששין לזרע האב וצריך שתדע דאע"פ דחוששין מ"מ אינו וודאי דמשום הכי נקט חוששין דחששא איכא ולא וודאי וא"כ בבני הבא על התישה וילד' בת הבת הזאת הוא וודאי חלקת תיישה מצד אמה וע"כ כששוחטין אותה עם בתה חייב דלא אתי' חששא דזרע אב לאפוקי מידי מלקות וודאי אבל בתייש הבא על הצביי' והצביי' ילדה בת אותה בת היא וודאי צביי' ופטור ולא אתא חששדזרע אב לחיוב מלקות ומ"ה פריסנא ואדרווחנ' בפירוש' דאשכחנ' לכמה רבותי' דלא סלוק להו כהונן ומאן דמעיין בדבריי קאים על בוריו :

סימן י"ז סעיף ו

ולמחר מלא כותלי בית שחיטה וכו' כן פירש"י והר"ן דכותלי בית השחיטה דקאמר היינו כותלי של צואר ודיוקא מלשון' כותלי ולא נקט בכותל שאין שייך דם בשני כותלי הבית א"ו איירי בכותלי בית השחיטה :

סימן י"ח סעיף ט"ו טור

ובעל העיטור כתב אם הם מסוכסכות כשרה בדעביד אלא איירי באוגרת והקשה ב"י א"כ מאי איריא הרבה אפילו חדא נמי וי"ל דיש לחלק דכשהוא מלא פגימות נידון כמגורה והיינו כמגל יד דאסור לשחוט אפילו בכידו השני וסבר בעל העיטור דוקא כמלא פגימות כמגל דאין שוחטין בצד השני אבל כשאין שם אלא פגימה אחת מותר לשחוט בצד השני וכן משמע במתני' דלא נקט אלא מגל יד וסבר' הוא דבמגל יד הוה ספק אחד שמא ישחוט בצד הפגימה ואז וודאי פסולה אבל בחד פגימה שוחטין בצד השני מטעמי' דס"ס ספק שחט בצד החלק ספק בצד הפגימה ואת"ל בצד הפגימה שחט מ"מ אף ע"ג דשחיטתו פסולה מדרבנן אינו נעשית נבלה ואע"ג דרבינו כתב בסימן ו' בשם הרא"ש דסכין שיש לו ב' פיות לא ישחוט בצד אחד אא"כ בדקו מב' לדדין אין בעל העיטור סובר כן דלא נהיר' ליה ללמוד מדין מגל ואפשר דגם בעל העיטור מודה לדברי הרא"ש היכי דיש לו ב' פיות ולא בדק א' מהן דאז יש לחוש שמא ישכח וישחוט באידך גיסא שהרי זה כזה ואינו נשמר מכך אבל באשר יש פגם גם הרא"ש מודה בזה דלא חיישינן ששכח ושחט באידך גיסא דוודאי נשמר בכך ואת"ל לא נשמר מ"מ אינו נבלה כיון שאין כאן אלא פגימה חדא אבל במגירה אין כאן אלא חדא לטיבותי' ספק שמא שחט בצד המגירה ספק שמא לא שחט ואם שחט נעשית נבלה וקצת מוכח דגם הרא"ש מודה בשיש פגימה אחד בצד האחד דאל"כ הא דכתב רבינו שאם יש פגימה בסכין אסור לשחוט באותה צד אפילו במקום חלק עדיפא מיני' ה"ל לאשמעינן אפילו אם הי' פגימה באידך גיסא אסיר לשחוט בצד החלק אלא דבה"ג אינו אוסר : או נוכל לומר איפכא לתרץ קושי' הב"י הנ"ל דאיצטרך לאשמועינן הרבה לענין שאם יש לו שתי פיות במגירה וה"א דווקא אם יש לה פגימה חדא אזי פשיטא לא ישחוט אפילו באידך גיסא דאין שם פגימה משום גזירה שמא יטעה וישחט באידך גיסא שיש שם פגימה משום דחדא פגימה אין ניכר כ"כ משא"כ אם יש לה פגימות הרבה דאז ניכר אותן פגימות ובוודאי לא יטעה וה"א למישרי באידך קמ"ל סכין שיש לה פגימות הרבה אפילו הכי נידון כמגירה והמגירה היא דינה כמגל יד ואסיר לשחוט אפילו באידך גיסא כן נ"ל ע"ד וכן לפירש"י קשה כן כי לעיל הביא ב"י פירש"י שסבר שחיטתו

כשרה

כשרה ואוקמינ' בדקיימי ברישא דסכינו משמע באמצע אפילו חדא פסל ולא כרי"ף וכאן אמר הרבה פסול ומתורץ ע"ד שכתבנו הג"ה ועיין בש"ע זה בביאורי שכתבתי :

סעיף כ"ב טור

ומקום מיוחד שמצניעין שם וצריך שיהא המקום סגור שאין יד אחר שולט בו דאל"כ מה מועיל פלא שתם סכין בחזקת פגום הוא כדאמרינן אם לא בדקו מתחילה ונאבד פסולה :

טור סעיף כח

אף כי אינו נכון וכו' ודעתו שיבדוק החכם הסכין פעם הראשון ואח"כ על הבדיקה דלאחר השחיטה הימנוהו רבנן לבעל הבית דאטו בימי חכמי התלמוד היה תראה הסכין לחכם בין שחיטה לשחיטה :

טור סימן כ"ג סעיף ג

אלא כדי שחיטה הרוב וכו' אין זה מחוור דאיהבינן ליה שיעור שחיטה א"כ דכ"ע שוחטין לכתחילה כל הסימנים דבהמה ואם הודה שנותנים לו הגבהה והרכנה שאינו מענין שחיטה ק"ו דנותנין לו כל שיעור שחיטה :

טור סעיף ה'

ובעוף כדי שינבי' בהמה דקה וכו' פירש כיון דאמר שמואל אפילו בהמה לעוף הרמב"ם מוקי דבריו אבהמה דקה דמנ"ל למוקי כולי האי ולאוקמי אגסה בעוף אבל מ"מ אוקמינ' אהגבהה והרכנה דקה כיון דבעוף נתן שיעור בהמה ולא שיעור דעוף עצמו ש"מ דליתא ליה מילתא דלא שייכי בעוף והגבהה והרכנה לא שייכי בעוף :

טור סימן כ"ד ס"ס ב'

וישחוט בהדרסה קודם שישחוט הרוב לאו לדיוקא דדרוסה כשרה לאחר ששחט הרוב דהא לעיל ס"ס כ"ג וכו' הביא הרא"ש דנוהגין באשכנז ובצ"רפת לאסור במיעוט בתרא ודוחק לחלק בין שהיה לדרסה או אורחי' דמילת' נקט הכא לפום רהיטא : או י"ל דהרא"ש לא סבר כרש"י אך כתב דבאשכנז נוהגין כוותיה :

הלכות כיסוי דם סימן כ"ח טור ס"ט

עשרה זהבים שכר ברכה דילפינן מכף אחד עשרה זהב כ"ף הוא מאה בגמטריא מאה ברכות שחייב אדם בכל יום אחת מהן י"ד זהובים :

ס' י"ד טור

כתב בעל העיטור מאן דשחט ציפרא או חי' וכו' הקשה הב"י והלא בריית' היא ואמאי הביא בשם בע"ה

וי"ל דאי הביא הברייתא היה נשאר בספק כששחט חיה ואח"כ בהמה ולא נתכסה הדם לגמרי אם צריך כיסוי או לאו אבל מדברי בע"ה נשמע דבכל פנים פטור מפני שהגאון צריך לפרש דבריו כגון סכינא דחלים פומי' דלא בדקינן השתא אם נסרכה אומה לדופן פי' שחכמי התלמוד היה בודקין בסכין שאינו חד כאשר נסרכה אומה לדופן לפלל האומה מהדופן ואם נתפלל בלא ניקב היה מכשירין אותו ועכשיו מטריפין אותו וע"כ מכשין בלא ברכה ובחנם טרח הב"י לתרץ שם אי נתי שאינו אלא אם נסרכה וט"ם הוא באותן ספרים שכתוב אינתי :

הלכות טרפות ס' ל' ס"א

ברוב הקיפה דהיינו מאמצעותי למעלה שהוא למטה מהעינים פי' כשתצייר במחשבותיך כל רוחב עצם הגלגולית שהמוח טמון בתוכה הוא שטח הפחות עד למטה מהענים ולצד מעלה עד כדי התפשטותיה ומ"ש דהיום מאמצעותי' פי' הנקודה האמצעית אשר ברוחב כל השטח הנזכר למעלה שזכר פי' והלאה לצד מעלה כל העיגולים שתוכל לעגל סביב הנקודה האמציעות ונחכם רובו של עיגול א' מהם אין חילוק בין נחכם רוב העיגול הקצר סביב למרכז או רוב העיגול הגדול והרחב המגיע מן קצה העינים עד קצה התפשטות א לצד מעלה איזה רוב שיהא טריפה כזה ג ד וברוב גובהו שיינו הקיטור השוה ב ההולך מן ב' א' שהיא למטה מן העינים ר"ל עד העינים ולא עד בכלל עד כפי התמונה שנרשמת ופירש שהתחיל כבר לשפע ידוע שהרא"ש למטה מן העינים כל האורך החוטם עד הפה יש שטח שוה אבל מן העינים ולמעלה לצד הקרניים מתחיל לשפע ונעשה מכוסה ומקורה או יהיה פי' ברוב הקיפה כשתצייר בראש האדם כאלו נחתך לשנים ברחבו בעיגול רצועות תפילין של ראש הסובבין אותו כמו שציירנו הקוצר ב"ד' בשטח שלפנינו ותמדיהו כן בתמונה מי"ג שמות ואז יהיה העיגול שלם כי כן הראש מוגשם ומעוגל א' שטח ואחר מאמצעותו והלאה עד למטה מהעינים דהיינו בתמונה זאת כל הקוטרים ההולכים את הראש מן ג"ר" עד הב" שהיא למטה מן העינים אם נחכם רוב העיגול טריפה אתכם מאמציעתו ולצד הגובהו כמו מן נ" ד' עד ה' אפילו אם נחכם שברוב העיגול לא יטרוף מפני שהוא גב ואינו נחשב עצם הגולגולית ותצייר בפעתך כפו' זה כאלו הא שציירנו היה אחורי הראש מקום קשר תפילין

תפילין בעורף והב' היא במקום הראש מקום התפילה עצמו והג"ד שציירנו הם מקום האוזניים וההקף שציירנו היא הרביעה הסובבת ממקום הראש דרך האוזניים עד העורף והעיגולים כאלה רבות החותכין ומקרבין סביב ואח"ר מאמצע הגולגולית לצד מטה עד העינים והעינים בכלל נחשב רובש טריפה ומאמצעותו לצד מעלה יחשבו גג המוח ואין נחשב רובש טריפה :

סימן ל"ג ס"ד טור

הלכך בכ"מ שניקב טריפה וכו' כיון דמסקינן דאפי' ניקב זה שלא כנגד זה טריפה מטעמי' דלא איתרמי אהדדי א"כ בכ"מ שניקב טריפה אפילו כתורבץ הוושט וכנגדו בוושט עצמו ה"א כיון דתרי מקומות איקרי הוי כשר קמ"ל כיון דטעמים דילמא איתרמי א"כ ה"נ חיישינן :

סימן ל"ה סס"ד טור

שאם נמצאת הורד מצד שמאל טריפה וזהו משמע אפי' בצד פנים דאי מגב' מה לי בצד שמאל או בצד ימין לכ"ע טריפה אלא ס"ל כבעל העיטור דיותרות שלא כדרי דאוני אפי' בפני' טריפ' אין לחלק בין וורד לשא' יתרות וכאן הטריף הרא"ש משום דוורדא יתירה היא ומשום יתירות דהאונות' מדאמר לעיל וכן עיקר כדברי הגאונים דמכשירין בין חסרה ובין יתרה ומסתמא רבינו לא יחלוק נגד הרא"ש אביו גם אין לחלק דילמא היטריף יתירת שמאל משום שינתה מקומה דהא אפילו אחת יתירה לגמרי מכשיר ק"ו שינתה מקומה אלא נקט וורד לרבות' אע"ג דוורד יתיר' כשרה מ"מ כיון דאינו עומדת כדרי דאונא טריפה וה"ה לאונא יתירה :

סימן ל"ט ס"ב טור

בגדיים או טלאים וכו' מילת' דפסיק' נקט וה"ה עגלים לעגלים :

סימן טז

וסירכא עולה מן האונא לדופן וכ' טעם בעל העיטור מפני שהמקום שהניקב והוא כמיחות הסרכא הוא במקום מילר החזה אין סופו להתפרק וק' דהא בסוף סימן זה כתב בשם בע"ה דאם הריאה סרוכה לחזה ולדופן שדינין בתר רובא ומשמע אם הסרכא יוצא מן האונה דאי מן האומה פשיטא דטריפה וי"ל דלקמן איירי שהסרכא עולה לדופן ולחזה ויש מכה בשניהם והמכה שבדופן תלינן בה להכשיר האונה ומכה לא מכשירין כפי מה שהעלה שם מדברי הרמב"ם והרא"ש דאכן תולין אלא במכה שבדופן ואומר שדינן בתר רובא ואם רוב הסרכא דבוקה בדופן תלינן במכה שבדופן ואם רובה בחזה לא תלינן במכת החזה :

ס' ל"ט ס' ד'

והרא"ש כתב ואני רואה דברי האוסרין כיון דבגמרא' וכו' וזה סותר מה שכתוב בסוף הסימן והרא"ש הסכים לסברת בע"ה כמה שכתוב שאם האונא והאומה נסרכה ביחד אל הדופן אם רוב הסרכ' מהאונה תולין להקל וכו' יש לחלק דלא דמי להכא דהכא הסרכא מגעת אל הבשר והגלעות בשוה א"כ באשר אין הסרכ' מסובבת בגלעות תתרפק החלק הנסרך אל גלעות אבל מ"ש בע"ה הרי מה שכנגד האונה אינו עתיד להתפרק משום דדופן סותמו והאומה טפילה ואין הסרכא בא מחמת כולו דק האומה נארגת אל האונה ומקום האונה מגין :

טור סימן מ' ס"ה

דלית דוכתי' למיפק פי' לאיזה בתוך הסמפון לכאן ולכאן שאין רוחב בכדי שיכנס ברוחב הנה והנה אך נכנסה כדוחק פי' והוא שזה מקום לכן אמרינן רישא לתתאי שאז וכי רישא לתתאי וכו' שאז בודאי מפני הדחק נקבה אבל קופה לתתאי דלא עייל אלא בסמפנא רבה פי' ואע"ג שנמצאת עכשיו בסמפון הצד מ"מ כיון דהקופה לתתאי בודאי דרך הסמפון הרוחב באה ולא נקבה ולא אמרינן דלמא נפקא מהתם ונקבה כדוכתי' אחריתי דאחזוקי איסורי' וכו' ולא אמרינן דלמה נאסרנה משום דסופו לנקוב ולא הי' אפשר לה לחיות בסופה להכי לא חיישינן דאמרינן בהדי שתכנוס לגוף הבהמה תפליט אותה ע"י כיחה וניעה :

סימן מ"א ס"ד טור

יבש כוית במקום מרה וכ' פי' שנתייבש כל שהוא מן הכוית שבמקום מרה טריפ' ולא שמעינן דנתייבש כניט' דמי :

סימן מ"ג טור וב"י ס"ד

נחתך במקום עוביו יש מי שמתיר הקשה בי' בשם מהר"י בן חביב דלעיל אמר אפילו נחתך כולו כשר משמע דיותר ראוי שיטרוף בנחתך מבניקב השתא אמר יש מי דמתיר בנחתך ובניקב טריפה וי"ל דלעיל הטעם הוא משום הדק וע"כ יש שם כשר בניקב מפני שהנקב במקום הדק הוא וא"כ נחתך כל הדק היה ראוי שיטרוף יותר כיון שהכשרות הוא מטעם הריעות' אבל לקמן הטעם תלוי בניקב שאין המקום הזה מתרפא ואין הטעם משום גדול שניקב או עוביו ע"כ בנחתך יש מי שמתיר שיותר מתרפא בנחתך מבניקב :

סימן מ"ו ס"ו טור

ותרב ר' יונה הכשיר עד שינטל הרוב של ד' אצבעות כאותן אצבעות משערין אינו יפה

בניקב

בניקב מיהו אלא עד שניטל הרוב ולא אמר לשנים ומשהו לומר דאין צריכין להנטל כסדר ומצורף אלא מלוקט לשירוגין ברוחב אצבע סמוך לחלל הגוף ניטל ומחובר ברוחב האצבע ואח"כ חוזר וניטל ברוחב אצבע וקצת יותר :

סימן מ"ח ס' ט"ז טור

ואם עבר המחט מעבר לעבר וכו' ולעיל אמר אפילו בניקוב מצד אחד צריכין לבדוק וי"ל דאתי לאשמעינן הדין בנמצא בנקב מ"ב צדדין ובכבר הודח אז טריפה אפילו לא נמצא עליו קורט דם כדכתב הר"ר פרץ בשי' זה אבל בניקב מצד א' והודח ולא נמצא עליו קורט דם כשירה ואחזוקי איסור' לא מחזיקינן כיון דלא ניקב מ"ב צדדין וע"כ אמר דלכתחילה בודקין בשניהם אחר קורט דם ודינים שוה אבל בדשבד כשהודחו שם מחולקים בדינים כדפי' : הנ"ה וכן מצאתי בתורת חטאת שכתב כן וכו' : ע"ש סי' כ"ד סס"ו

סימן מ"ט ס"א טור

והקורקבן יש לו שני עורות פי' כלה עובי הבשר הוא עור א' ותחתיו עור הירוקה כשלמון אבל לא הכבד היינו במקום מרה ובמקום שרפשא :

סימן נ"א ס"ה טור

כתב הרמב"ם הלעיטה חלתית פי' בי' קורט של חלתית תוך ג' ימים ספק ניקב ותבדוק וכו' פירוש שבתוך ג' ימים מועיל הבדיקה וניכר הניקב אבל לאחר ג' ימים טריפה אף כי לא נמצא ניקב דילמא נתרפא כיון שעמד יותר מג' ימים :

סימן נ"ב טור ס"ט

אבל אם ראינו שהאדומה טרפה וכו' שב"י הגיה שהוריקה וכן אח"כ במ"ש אפילו רואין אותן אדומה והגיה ירוקה וזה הגיה משום דאמרינן לעיל סימן נ"א דמראית אדום כשר מריאה ומה הרוויח בהגהתו דמת"כ א' כיונתו בירוקה שהוא כצבע חלמון בילה א"כ אמאי הכשר הרא"ש אפילו כולה ירוקה לפי הגהתו הלא פסולה מצד השתנית וראיתה ואם כוונתו בירוקה ככרתי אמאי אמר הרשב"א אם ראינו שהוריקה טריפה אמאי דילמא מצד עצמו היא כך אלא ע"כ איירי שאם רואין שהאדימה ולא היתה כן מעיקרא ומראיתו מוכחת עליה כדאמרינן בכללים סימן מ"ד ואין חילוק בין האדימה להוריקה :

טור סימן נ"ה ס' י"ג

ואם הבשר החופה וכו' רוב עוביו יותר מרוב הקיפה פירש שכאשר הבשר שחופה הוא בצד הרחב ונמשך לפני' אל המיצר או ישאר רוב עוביו ויותר מגולה מרוב הקיפה כי יכוסה רוב ההיקף קודם שיכוסה עובי הרוב ויהא פי' העובי ר"ל אורך האכוונא א' והקיפה היא כשתכרך חוט סביב כל העצם כזה ה' ז' והנה כל ההיקף הוא אם תמשוך טוט סביב כ לגמרי פי' א' ב' ג' ד' י"א והעובי ג' ד' כלום הוא אם תמשוך חוט לארכו פי' הז"ו ויהיה דברי רבינו אם בשר שחופה בצידו הרחב פי' מן א' ב' ג' ד' שאז רוב ההיקף מכוסה שקו א' ב' ג' ד' מרובה א' ו' ד' ורוב עוביו נשאר מגולה שהנה לא נתכסה כ"א מיעוט העובי דהיינו קו ה' ושאר מגולה ק"ו ז"ו שהוא יותר ואם הוא במקום שמיצר להולך פי' שחיפוי בשר הוא כל קו א' ו' ד' אז רוב הקיפה מגולה יותר מרוב עוביו כי רוב עוביו שהיא בזו כבר נתכסה אבל רוב ההיקף שהוא קו א' ב' ג' ד' נשאר מגולה :

סימן נ"ז ס' י"ג טור

ומסקנת א"א ז"ל כסברא ראשונה פי' ועדיין לא שמענו מהרא"ש דלא מפליג בין מצילין לאין מצילין וסבר לחומרא' אלא בחתול דבהכי איירי התם אבל בשאר הדורסין דלא אפליג בין מצילין לאין מצילין ע"כ הביא רבינו ורי"ף בכל ענין אוסר פי' בכל הדורסין בין מצילין ובין אין מצילין ולי הכותב נראה דה"פ ומסקנת א"א הרא"ש כסברא' הראשונה שהוא לחומרא' אע"פ שלפי נראה שהרא"ש סובר לקולא מ"מ כיון שבסוף דבריו כתב הרא"ש ורי"ף אוסר בכל. וכו' משמע שרצה להחמיר כרי"ף ובזה מתורץ מה שמקשי' האיך כתב רבינו ומסקנת הרא"ש כסברא' ראשונה דהיינו לחומרא' ולכאורה משמע בלשונו הרא"ש שפוסק לקולא אבל לפ"ז קשה הלא המעיין בדברי הרא"ש עצמו יבין שהרא"ש סבר כלישנא קמא לקולא ומפליג בדרסה בין מצילין לאין מצילין וזה ידענו מדהשמיט הריף דין זה ש"מ דאוסר בכל ענין וישבת בגבו של אחד מהם פי' דבהכי שליף רגלו שדי' ואיירי הכ פורן כשמט ואף שהארים אינו בא אלא בהדי דשליף ציפורין לאו דווקא ציפורין אלא דשליף רגלו והא דלא אמר שמא דרס וחזר דרס כדלעיל וי"ל כאן מיירי כשהציפורן לבדו נמצא תחוב ולעיל איירי שהצפורין עם היד תחוב בגבה בהמה :

טור ס' נ'

ונראה

ונראה שיש תקנה אפילו וודאי דרוסה והקשה בב"י הא לקמן סימן ק"ו פסק רבינו עצמו דבבעל החיים או בשאר דברים חשובים חיישינן שמא יקח מן הקבוע ואין היתר ע"י דנאדו י"ל דהתם שוודאי איסור וע"כ אין מבטלין איסור בידים אבל הכא אין כאן איסור וודאי דא"עג דוודאי דרוסה היא מ"מ שמא לא הטיל בה ארים ולעיל

סימן ט"ז ס' י"ז

באותו ואת בנו דהיתר ע"י דנאדו משום דאין איסור בביטול דהא אין איסור בשחיטת הבהמה דבהמה כשירה היא אין בה לא איסור הזמן א"כ בביטול לא שריכן איסור ובאשר אח"כ אמרינן דכל דפריש מרובה קפריש דבבר נתבטלו בהיתר' אבל התם אין מבטלין ויכול להאכיל לבלבים איצטרך לאשמועינן אע"ג שצריך לנהוג אותם דרך גדולה מ"מ שרי' ליה להאכילם לכלבים :

הלכות מתנות כהונה טור סימן ס"א ס' ך"ב

ואינו מבין דבריו וכו' פירש שרבונו מסופק בדברי הרמב"ס מ"ש דבוי שמפרישן מתנו מת"כ

אם פירושו שמפרישן ונותנין לכהן קשה א"כ למה מפרישין והלא אינו חייב ליתן פי' כיון שהוא ספק המע"ה ואם פי' מפרישין שמפרישין אותן ואין נותנין קשה והלא אין טובלין כמו שאר טבל א"כ למאי איצטרפה הפרשה כך היא קושי' רבינו על הרמב"ם ואין להשיב דילמא הרמב"ם כהרא"ש ס"ל דילפינן מאם שה הא ליתה דכיון דהרמב"ם לא אדפר להאי לימודא רק גבי כלי הבא על התיישא דשם איכא ספיקא שהרי הולד בא מב' מינים ויש כאן מקצת שה אבל גבי כוי ספס דילמא חיה גמורה היא וגם הרא"ש לא מיירי אלא בכוי הבא מן הבהמה ותיה כמו שהביא אח"כ כדי לתרץ דברי הרמב"ם ירא' דהאי דאמר בכוי מפרישין מתנו היינו הפרשה לחודא ולא נתינה והטעם הוא דאם לא יפרוש שמא הרואה יבא להתיר חלבו מטעם דוודאי

חיה היא כיון שאין מפרישין ממנו מתנות :

ס' ך"ט

ורשי' פסק דאין נוהגין בזמן הזה מ"ש הב"י דאין

דברי רשי' משמעין כך מדפסיק כר' אלעאי

דאמר דהב"ל אינו נוהג אלא בארץ וכתב לה"ה מתנות א"כ משמע דווקא בארץ תלי' מילת' ולא בזמן וכו' מה שהביא אח"כ אע"ג דרב חסדא בא"ל הוי פי' בזמן חורבן הבית וע"כ אמר בזמן הזה כיון דאיכ' פלוגת' במגילה אם קדושה ראשונה קדשה לשעתה או לעתיד לבא אמרינן

לכהן אייתי ראייה דקדשה לעתיד דהמע"ה מגא"כ בתרומה שיש קדושה בעצמו :

הלכות אבר מן החי סימן ס"ב ס"ב טור

לפיכך אבר הפורש וכו' פי' כיון דתלי באבר א"כ אבר הפורש וכו' עד בין אם יש בו כזית או בין אין בו כזית הכל אסור משום אבר מן החי והאי אין בו כזית דקאמר היינו שהוא מ"מ אבר שלם רק שהוא קטן ופחות מכזית ואשמועינן דמ"מ נוהג בו דין אבר מן החי למאי נ"מ אם יאכל הרבה אברים וכו' לנטרף לכזית ולחייב מלקות ואין מקום לקושיית הב"י כיון שסוא אבר ואי לא קמ"ל ה"א דלא אסרה תורה אלא שיש בעצם האבר כזית גמור אבל אבר שיש פחות מכזית לא איירי בי' רחמנא וה"א אפילו יאכל הרבה איברים שיש מהן [פחות מכזית אין בכך כלום דאין דין אבר מן החי נוהג בו קמ"ל דבאבר תלי' מילת' אע"פ שהוא קטן כיון שהוא אבר שלם מצריף ללקות על כזית וא"כ לפ"ז כולו לענין מלקות קאמר ואין לקושיית הבי' דהרי במ"ו כתב רבינו דאכי שיעור איסור דהא לא נתכוון כאן רבינו לאשמועינן הא דאסור לאכול פחות מכזית רק שיש בו איסור אבר מן החי בפחות מכזית והדין נוהג לשיעור מלקות :

טור ס"ג

ובן בשר הפורש וכו' אסור משום ובשר בשדה טרפה לא תאכלו פי' היכי שהאבר מדולדל והיא עודו מעורו בבשרו ובשרו דבוק עוד למעלה בבשר אחר שאז אינו אסור משום בשר בשדה דהרי עתיד לחזור ולחיות מ"מ

הסור משום אבר שאבר לא יחזיר ויחיה :

הלכות בשר שנתעלם סימן ס"ג ס"ב

חכמים אסרו כל בשר הנמצא בין בשוק וכו' והא דאמרינן לעיל בס"א' גבי בהמה שנגנבי אפילו באשפה וכו' מותר ואמאי ניחוש משום בשר שנתעלם מן העין וי"ל דהתם מיירי דרוב אנשי העיר ישראלים והכא מיירי במקום שרוב גוים והא דאמר אע"ג דרוב טבחי' והמוכרי' וכו' דווקא הטבחים והמוכרים פירש אבל כשרוב ביד עיר ישראל מודה דלא חיישינן וא"ל דניחוש דילמא נבלה או טריפה היא דסמכינן ארובא ורוב בהמתו

בחזק' כשרות הן :

הלכו' חלב טור סימן ס"ד ס"א

אבל בהמה טמאה וכו' הקשה ב"י מה נורך לרבינו לכתוב דין זה דהא בלא"ה אסור באכילה מטעם

איסור טע"א וי"ל דא מעיקן דאם צריך לרפואה להאכיל לחולה מבהמה טמאה או החלב והבשר שוין יכול לתת לו אי זה שירצה מפא"כ בדברים אחרים נותנין לו הקל תחילה ואח"כ החמור ומיושב שפיר :

הלכות דם סימן ס"ו סי"ב

ביצה הטרופין וכו׳ פי׳ שבורים והלשון נגזר מן טרפה או דרסה נכור ל׳ שפי׳ הכה אותו וכמו ז ליטרף דאין פי׳ שטורפין בכף ובלבלם מערבם דא"כ האיך יכולה האשה ליקח החלמון בעליו קורט דם ולזרקו וא"כ אין מקום לתמיהת הבי׳ עי"ש :

סימן ס"ז ס׳ י"ב טור

לפי שככר תשש כוחו וכו׳ מכאן ראיי׳ מלה הנאפת בפסח בתנור ומסירה ממקומה אסור ליתן במקומה מלה אחרת היה לפי שככר תשש כוחו חום האש ע"י מלה ראשונה שנאפת :

סימן ס"ח ס"ב טור

המוח והקרום אסורין וכו׳ והא דאמר לעי"ל סימן ס"ה ואם צלאו ולא חתכו ולא הניח על בית שחיטה הקרום אסור והמוח מותר וכו׳ איירי שמלחו כהלכתו רק שלא הסיר הקרום ואח"כ צלאו שאפ"ה אסור הקרום אבל המות מותר הואיל שמ"מ נמלח כתיקונו בשעת המליחה והעמידו על בית השחיטה וכאן איירי שלא נמלח עדיין לכן המוח והקרום אסור :

ס"ט טור

שאעפ"י שאינו מבשל מבליע ומפליט וכו׳ אין אנחנו סוברין כדברי הרשב"א דא"כ נריכן לאסור כל שנתבשל בכלי שני של איסור :

דיני מליחה סימן ס"ט ס"ג טור

ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל וכו׳ אבל לא נוהגין לחזור ולהדיחו ולמלחו :

סימן ע׳ ס"ה

לפי שהדגים חוזרין ופולטין הדם שבולעו פי׳ וציר הדגים נות שתבלע בעופות ויתבלע עם הציר הדם שבלע הדג תעיף וא"ל דכיון דטרוד העוף לפלוט לא בלע ה"מ דם אחר אבל ציר דגים ככר אמרני דנוח לבלוע וא"ל דיחזור ויפלוט דכיהו דחוזר ם שבלע אינו פולט ציר שבלע והא דכתב הר"ם ברמזי׳ שהעופות מותרים כמו שהביא הב"י היינו שלא היו עדם בשיעור מליחה :

סימן ע"א טור סד

שאין הטער מככב וכו׳ הקשה הב"י כיון דאמר מולחין אותו מבפנים מאי איצטריך לטעם זה כיון

דהרשב"א סובר לעיל דא"ל למלוח אלא מצד אחד וי"ל דהכא העצם מעכב מהתפשט המלח תוך המוח והעצם והבשר והעור שעליו ואע"ג דאמר אח"כ שאין העצם מעכב מלהכב׳ פי׳ היינו כשמונח על העצם אינו מעוכב המ׳ח שבתוך העצם אבל כאן מולח מוח שבתוך העצם ולריך שירד המלח מן המוח ויוקב דרך העצם עד תחתו זהו רחוק :

ס"ט טור

עד שיהבהבו פי׳ שצלה אותו מעט קודם הבישול וזאת הגליי׳ מופטת הבהוני׳ :

סימן יוד

שאין עוף שלא יהיה בו שעים כנגד לב אפילו הוסר ראשו ורגלו :

סימן ע"ג ס"ג טור

הלכך אין להתיר בחליטה וכו׳ הקשה הב"י אמאי אין סומכין על חליטה כיון דאמרינן לעיל סס"ד דמות לחלוט אפילו בחומץ שאינו חזק א"כ מאי בקיעות יכטרך וי"ל דהרבה דברים יש לדקדק ה"א אם ישפוך החומץ על הכבד ואו אם נניח וניתן הכבד תוך החומץ וכן אם נתאדם החומץ איזה אדומומית נקרא אדמדומית לאסור תחומץ וכיוצא בו :

סימן ע"ט טור ס"א

הלכות סימני בהמה וכו׳ כתיב להבדיל וכו׳ ר"ל מלינו בתורה ואינו צורך דקרא האסורה לאכל׳ וכו׳ דאין לפרש כפשוטו דהא ככר הבדיל הכתוב לספר לנו הטמאים ביחד וכן הטהורים א"כ מאי קאמר להבדיל אלא הפירוש הטמאה והטהורה אסורה והמותרת ואז קאי להבדיל אסימני כשרות איסורי׳ ועל פרסה ומעלת גירה לא איצטריך דככר אית לן קרא אלא לענין שמני׳ דניבון בלחי העליון וקרני׳ בחזה ושוק׳ ובשר העוקן וכיוצא בהן ;

סימן פ"א ס"ג טור

כל הנבינות אם ריס פי׳ אפילו ם׳ לא מהני דחיישינן דילמא נחלפ׳ הטריפה עם הכשירה ובקדירה אחת ואין ם׳ כנגדו מן היותר וא"כ כל הגבינות שנעשו מהקדירה זו אסורת ואע"ג שיש בין הכל ם׳ מאחר הגבינות המתירין אינו מועיל להתיר אותה שנעשית באיסור והרשב"א מתיר לפי שאינו אסו דמ"מ איכ׳ בין הכל ששים ;

סימן פ"ב טור ס"ד

וכן מסתבר ויש לאכלו עם ימצא ג׳ סימנים וכו׳ ואע"ג דלעיל כתב בשם הרמב"ם דכשאינו דורס ניתר ב"א מהסימנים לר"ח מותר בקור׳ קב"כ שקלף שאני התם דא כר וודאי חזקה שאינו דורס אבל כאן כתב

שאין

שאין לחוש שמא הוא דורס אבל מ"מ אינו חזקה ודאית ועי"כ צריך עוד ג' סימנים :

סימן פ"ג טור ס"ה

בידוע שיש לו קשקשים פי' ולא אמרינן שמא מדג אחר נדבקו בו ואין מקום לתמיהת ב"י שכתב דאנו רואים שיש בו קשקשים מאי בידוע אבל לפמ"ש א"ש :

ס"ט ו **והכל** שפיר אפי' צירין גזרה וכו' פי' הכל אסור אפי' חתיכות שיש בהן קשקשים שהרי נבלע בהן ציר האסורה ואע"ג דציר הזאת אינה אסורה בעצמו אלא משום גזירה וכו' מ"מ כיון דנאסרה אסורה ואין איסור לחנאין להתיר הציר הבליע בחתיכה המקושקשת ולא כפי' הב"י ועו' דהחתיכה שיש בה קשקשים כולה ציר והרי כציר גופה והא דאמרינן לעיל גבי אם חתיכות מתאימות דהמקושקשין כשירות היינו בדלית בהן ציר אע"ג דמלוחין יחד אינו כשירן בציר יחד והא דאמרינן אפילו צירין ולא אמר אפי' המקושקשת היינו לאשמועי' טעמא דבציר תלי' ואין שמקשקשת אסורת אלא מפני הציר הבלוע בהן :

סימן פ"ד סימן ט"ו טור

אין לו תקנה פי' ליתנם במים והנוקבים יעלה למעלה כמ"ש בלאחר י"ב חודש אלא שצריך לברר אותם ואז מותרין אפילו תוך י"ב חודש :

טור סימן פ"ז ס"ג

ואינו מוכיר וכו' יש להקשות הא מוכירן קונין ממנו אף ע"פ שאין אנו מוכירן שם היצוף ולעיל אמר דווקא מוכירן אותו וי"ל דהאי ואינו מוכירו רבות' קאמר דאלו כי מוכירו ואין אנו מכירן אותו פשיטא דאין קונין ממנו משום דכולי מילתא במכירן שמו תליא דהא אין כאן ריעות' דדילמא אם היה מוכיר שם גוף היינו מכירן אותו מ"מ אין קונין ממנו :

טור סימן י"א

אם היא בקליפתה אינ' אוסרת פי' משו' דמי' בעלמא נפיק מיני' ואין כח במים להתבלע תוך האחרות הבלתי קלופה ג"כ אבל אם הטמאה קלופה או כל גוף טעם הבינה נפיק מני' ומתבלע תוך האחרות אע"פ שאינן קלופת דאין הקלופה מניע דבר שיש בו טעם וכן לקמן כשיש בה אפרוח או אפילו היא בלתי קליפה אסורת כיון דלית בה מיא אלא כולו דם והיוצא ממנו יש בו טעם ומתבלע תוך אחרות כן עיקר :

סימן צ' ס"ט טור

זהו לדעת רשי' הקשה הבי' הא לדעת רשי' צריכן קריעה ש"ו לכלי וכאן אמר לכלי כל דהו ועיין בביאור מהרן וי"ל דקריעה כל דהו ג"כ קריעה ש"ו קרי ואמר כל דהו בערך שהוא מחוסר נטיחה :

טור סימן צ"ב ס"ח

שאם החתיכות כולן כ"ו טוב מה צריך לנער יש לתרץ דברי הרמב"ם דלעולם א כן כרוטב וכ"ת א"כ מה מועיל הניעור הא כבר נאסר החתיכה וי"ל כיון דעדיין מקום האסור יכולי' לבטל האיסור בתערובת ואין כאין מבטל איסור לכתחילה כיון שלא נודע (הגה סברא זו כתב ר"י בן חביב בחירושו וסיים דבריו וכזה נשיב קושי' אחרת וכו' :

סימן צ"ג ס"ז

שאם בשל ירקות בקדרה של בשר פי' והקדרה של מתכות וקמ"ל שבישל ירקות הוי הנעלה וא"ל דבכלי חרס עסקי' דהא כבר ביטל רבינו דברי בעל העיטור ופליג עליו ולמה יבא עוד דברי הרשב"א לסתור דברין אלא דבמתכות עסקינן :

סימן צ"ד טור ס"ג

ולא נודע בנתיים צריך ב' פעמים ששים הא אם נודע בנתיים ונתבטל בס" א"כ לחתיכת שניה ס' דבידיעה תלי' מלת' וא"ל הלא משערינן בכל הכף הנכנס לקדירה וא"כ מה לנו לב" פעמים ס' ומ"מ אין בו יותר מכל הכף וי"ל דקדירה ראשונה נעשה הכף חתיכה דאסורה כיון שלא נודע ונתבטל ב"ס חוזר וכשחכו לתוך קדירה צריך ס' :

ס"ד טור

הקשה ב"י למה יאסר הכף יותר מהקדירה דהא הקדירה שרי מטעם דכף נותן טעם לפגם וא"כ הכף יהיה מותר וי"ל דהא דשרינן הקדירה משום דאין שם גוף האיסור נוגע בקדירה דהא התבשיל מותר והוא נוגע בקדירה והאיך תאסר הקדירה אבן הכף יש בו גוף איסור בשר וחלב אע"ג דאיפגום :

(הגה וקשה מ"מ למה יאסור הכף יותר מהתבשיל כאן אמר סתם כלים אינן ב"י ולקמן בס" קך"ג אמר דווקא כלים של גוי סתמא אינו ב"י ולא של ישראל וי"ל דה"פ כאן דקנסינן ניה לומר דסתם כלים אינן ב"י ולא מן הדין וק"ל עכ"ה)

ס' י"ד

אבל קליפה יש להקשות הא רבינו כתב לעי"ל ס"ס בשם הרא"ש דסתם כלי א"צ קליפה וי"ל דמספקא א"צ קליפה והכא איירי כרחזינן שיש שומן דבוק בדופני הסכין ואז צריך קליפה אע"פ שאינו ב"י ואין לחלק בין בית השחיטה לבשר רותח דהא בהא תליה כ"ע

תודה דבית השחיטה עצמו חשיב רותח כבשר רותח שאין רתיחות בית השחיטה משפעת להרתיח שאר הבהמה:

סימן צ"ה טו"ס ז'

ואינו מבין וכו' י"ל דרמב"ם איירי בדגים שנצלוים בשפוד עם בשר בשלמא בכבדא עלוי' בשרא שרינן בדעבד משום דכורא משאב שאיב דמא אבל הכא אסור משום דיהב טעמא ואין האור שואב הטעם:

סימן צ"ו טס"א

או שלקות הגיה הב"י שלקות בשמן ונוכל לפרש דכך אמר רבינו כגון חי אגב דחריף ושלקות פי' עשבים שלוקים ומבושלים שהם חיין ותכם בסכין של בשר אוסרים כדי קליפה והשלקות אע"ג דחמין הם אינם אוסרים יותר שאין החום מתפשט בהם:

סימן ק"ב ט"ס א'

בגון בילה שנולדה בי"ט וכו' ואין לאוסרה משום דבר שבמנין כמו בילת עוף טמא די"ל דשאני בילת י"ט דמדרבנן הוא:

טס"ד

אבל דבר שאין בידו להתירו פי' שאין בידו להתירו תכף עכשיו ואינו בודאי שיבא לאחר זמן ואין מקום לתמיהת ב"י על קיצור לשון רבינו:

סימן ק"ג טור ס"ב

כגון חומץ יין כסף כן הגיה ב"י וא"ל להגיה דכ"ש שיפגמו הגריסן מן היין יותר משיפגמו מן החומץ ומה לנו אי מהכיתא כתב חומץ דילמא רבינו העמד דבריו ביין וה"ה או כ"ש בחומץ:

סימן ק"ט ס"ה

זהרוטב בנ"ט שצריך ס' וכו' הב"י הביא בלשון שאלה שנשאל עד שהרוטב בנ"ט ואסוריה ותחזור ונבלע בחתיכות ותאסר הבשר ותוא הרשב"א השיב לכן ודאי צריך להגיה כדבריו כן בטור הג"ה ובכ"ל כל א' וא' מותר בפני עצמו ואם עבר ובשלן וכו' אף לו לאכול בפני עצמו אסור שהרוטב בנ"ט ונבלל בחתיכה וצריך ס' עכ"ה ואפשר מ"מ לתרץ דמעיקרא בהאי לישנא שכ' בטור לא נתכוין להתיר הבשר לאכול עכשיו אלא דהבשר מותר בדין ואין בו איסור מחמת עצמו כיון דכבר נתבטל אבל מכד הרוטב חוזר ונאסר אבל האי מלתא דפשיטא לא איצטריך לאדכורי דאלת"ה יקשה אמאי הביא רבינו דברי הרשב"א הבלתי נכונים א"ו הרשב"א לא השיב לזה אלא טועים בדבריו: והמבין דבריו כיון שהכל מלט"ף וכו' פירש כיון שהרוטב וגם החתיכות מבטרפות א"א איסור הנבלע בחתיכות אינו נפלט לגמרי א"כ ליחוש דלמא החתיכה איסור בלע מן האיסור ושוב אינו יוצא מאיתו לגמרי אלא מחוורתא דלא להכי חיישינן הג"ה

סימן ק"י ס"ה

הגה והא דחד בתרי בטל כתב ב"י וז"ל ויש לתמוה על רבינו שכתב דבר חשוב אינו בטל חד בתרי בטל ואפילו אם פירש א' מן התערובות אסור וכו' וי"ל לעיל מיירי שכבר נודע האיסור יודעין שיש כאן חתיכה לכן אם פירש א' מן התערובות אסור והכי מיירי שלא נודע האיסור בשעה שלקח הבשר מתילא לא נפל ספק בקביעות ומותר וק"ל ע"כ הגה:

טור ס' ט"ז

ואינו מבין מ"ש להתיר בחתיכות וכו' פי' דע"כ תקשי לדברי רשב"א אמאי סתום דבריו במקולין לומר וא"כ נמלאים טריפה במקולין ועוד מאי קאמר והוא אינו יודע מאיזה מהן לקח כיון שנתערבו והלא לקח קודם שנודע התערובת מותר אלא מחוורתא דבסוגיא איירי הרשב"א פי' וא"כ נמצאת טריפה במקולין ואין אנו יודעין באיזו מקולין והוי להו כל המקולין בספק טריפה והא דאמר ולא נודע החתיכות טריפה וכו' ולא קאמר ולא נודע המקולין להשמיענו דעתו דלא חשיב להו איסור קבוע כיון דלא הוכררה המקולין איזה הוא ולהכי אפקוה חתיכות דדין אחד להם כאלו נתערבו חתיכות שאין בה איסור קבוע ולפ"ז דקדק יפה לומר והוא אינו יודע מאיזה מהן לקח דאי ידע היתה אסורה דהאיך נתיר לו חתיכה הזאת שלקח מן המקולין הנודעת לו שמא יחזיר לקנות אח"כ מן המקולין הזאת דזה טעות קרוב כיון שמה שבידו מותר והוא יודע מאיזה מקולין קנה יחזור ויקנה אבל כי לא ידע מאיזה מהן לקח מותר החתיכה שקנה קודם שנודע התערובת דלא יבוא לטעות. דכיון דבהכי איירי הרשב"א באיסור מקולין ואין בה איסור קבוע לסברתו חולק אח"כ בד"א הראוי וכו' ס"ל דהכל בחשיבות החתיכות תלי כיון דליכא כאן איסור קבוע וע"ז תמה רבינו לומר ואינו מבין וכו'. דכל קבוע כמחצה וכו' פי' הרי הוא שנסתייר בו המקולין הוי ליה איסור קבוע ואסור אפילו באינו ראוי להתכבד דהא איסור ניכר במקומו:

סימן כ"ד טור

בשאוכל

כשאוכל שתי׳ שתים ביחד פי׳ ב׳ אנשים אוכלין כל א׳ ב׳ חתיכות כאחד :

הגה דאל"כ סי׳ דיוקא רישא וסיפא ק׳ אהדדי דרישא קתני בב׳ ביחד אפילו אדם א׳ מותר וסיפ׳ קתני או אפילו ב"ב אם אוכלן אדם אחד וק"ל ע"כ הג"ה

ס׳ ד"ו טור

אלא המיעט שפירשו מותרין פי׳ דהכא איירי במיעוט שפירש קודם שנודע התערובת והרוב הנשאר במקום א׳ כיון דנוכל לתלות דאיסור ברובא אותו המיעוט מותר לגמרי והא דאמרינן לעיל אם פי׳ אחד מהרוב אסור היינו אחר שנודע התערובת והא דאמר אח"כ אבל אם המיעוט נפל למקום אחד מותר דהיינו כשמיעוט תיכף קודם שנתבטל נפל לתערובת דג"כ מותר כמו בפי׳ לחוד דדין א׳ להם ולא כב"י שפירש מותרין דלעיל כשנתערב המיעוט וכו׳ :

סימן קי"א ס"ח

אפילו באיסור דרבנן וכו׳ והא דלא אמרינן דשניהם מצטרפין לבטל כ"ש אח"כ היינו משום דהכי איירי כשהקדרות הם של ב׳ בני אדם ואפ"ג דאמר אח"כ דאין חילוק בין ב׳ קדירות של אדם אחד וכו׳ היינו לומר דבכל פנים אמרינן כשיש באחד לבטל דמבטל ובענין זה אין חילוק של א׳ אחד ל"ב :

סימן קי"ג סעיף י"א טור

דגים קטנים שבשלן נכרי וכו׳ הק׳ ב"י כיון דפסקינן לקולא לתרי לישנא מטעם היתר דגים קטנים הוא משום דאין עולה לשלחן מלכים וא"כ אפי׳ הם בלתי מלוחי׳ ומבושלי׳ ובשלן נכרי מותרי׳ וי"ל לחלק בין דגי׳ קטני׳ שמינ׳ גדולים לדגים קטנים שאין מינם גדול והם קטנים במינם והשם בגמרא איירי מאותן שאין עולין על שולחן מלכים ורבינו איירי בקטנים שעולין על שלחן מלכים וכו׳ :

סימן י"ד טור

פנאדה של נכרי שאפאו גוי אסורה פי׳ הקמח של גוי וגם הגוי אפאו אסורה אפילו מי שנוהג היתר בפת של גוי כדאמרינן לעיל בסי׳ שלפני זה מ"מ כיון שהשומן של דגים יש בהן משום שלקות דהיינו איסור בישול והוא נבלע בפת ואסרה: הגה לאפוקי פי׳ של ב"י שמפרש ובספרים ש"ב של עכו"ם טעות סופר משום דמאי ארי׳ של עכו"ם אפילו של ישראל נמי אסור ולי נראה דלק"מ דאדרבה דע"כ כ"ל של עכו"ם כדי שיאמרו עליו אפילו מי שנוהג היתר ובאמת סובר רבינו ג"כ אם היא של ישראל ואפאה עכו"ם דאסורה כי לא חולק הוא על הפוסקים]ע"כ הג"ה :

סימן ט"ו טור

ולא חיישינן שמא הלך במקומו שהיין בזול וכו׳ כתב הב"י דאין הלשון מכוון וכו׳ ולי נראה דמדוקדק הוא וה"פ דלא חיישינן מסתמא מספק דהלך במקומות שהיין בזול אלא אם ידועה שיש באותו דרך שהיין בזול : הנה אע"פ שאין הדרך הולך שם לאותן המקומות עכ"ה והא דקאמר בגמרא דילמא איזל לבור אתי׳ פי׳ ששם היו יין בזול אע"פ שאין הדרך הולך שם באותן מקומות ומש"ה איצטרך להדורי התם עקולי ופשורי משמע אי לאו מקולי ופשורי חיישינן שמא עברו דרך פם אף ע"פ דיש הוא באותו מקום :

סימן קכ"ב טור ס"ה

כ"ש באותו כלי עצמו פי׳ דהא אפילו בקדירה שאינו ב"י דלית איסור בגופה שהרי היא התיר גמור אף עפ"כ גוזרין משום כלי ב"י הכא דבכלי עצמו אפשר לבשל בו דבר מועט וא"כ אע"פ שאין דרכו בכך יש למיגזר דשמא ישתמש ואין מקום לתמיהת ב"י כמו שהקשה :

הלכות יין נסך סימן קכ"ד טור ס"יד

אפילו בשכשוך בעלמא וכו׳ פי׳ ששכשוך ביין עצמו וזה אסור בין בידו בין בקנה שבידו אבל משכשך בקנקן שיש בו יין ולא נגע ביין מותר אפילו בשתיה :

טור ס׳ י"ז

מ"מ כלי שיש בו חוטמין וכו׳ ואין לאסור מכח ניצוק דלא קרי נצוק אלא בשופך לכוס שלפניו או שתחתיו שם קרי ניצוק לאסור אפילו מה שבכלי עליון אם יש ניצוק בכלי תחתון שהרי שניהם מחוברין מכח ניצוק אבל ביונק ומוצק מלמטה למעלה לא קרי ניצוק אדרבה כל עוד שהוא יונק קרי מפרק וכאלו מבדל טפה אחר טפה ומפרקו מה שתחתיו והלכך מותר לישראל לשתות בכלי אחר אבל אחר שיפסוק העכו"ם אסור משום חזרת הטיפה שנוגעין בפה :

ס׳ ל"ט טור

אלא בקילוח היוצא היין מותר פי׳ היין הנשאר בחביות מותר שאין כאן דין ניצוק משום שאין כאן יניקה מן שום אדם דבלא"ה הוא זב מעצמו אלא שנכרי הקלוח ולא עכר הקלוח ואינה נאסר בקלוח אלא כשהקלוח בא מיד אדם שאסור שהנכרי נגע בקלוח דהוי נצוק כיון שהמקלא עושה ניצוק אבל זב מעצמו אין כאן דין ניצוק וה"ה אם הוציא הנכרי הברזא לא נאסר

רק קלוח הראשון הבא מכחו :

ט"ס מ"ו

ואם אינו נוגע בידו אלא בסכין מותר פי' אע"פ דנוגע ביין עצמו כיון שאין נוגע אלא ע"י דבר אחר שהוא הסכין מותר בדעבד והא דאמר לעיל נכרי יבא נכרי ויהדקנה בסכין אע"ג דאין היין שותת הרבה היינו לכתחילה דהתם אינו נוגע ביין עצמו ולכך מותר אפילו לכתחילה אבל כאן ששותת אסור לכתחילה אפילו ע"י סכין ומותר בדעבד :

טור סימן קכ"ו סי' י"א

אלא במערב לתוך יין נסך גמור פי' הא המערה לתוך סתם יינם אין ניצוק חיבור ואח"כ חזר לומר אבל המערה לתוך כלי של נכרי שלא הודח והיה בו יין נסך גמור אלא שאינו בעין הנשאר בכלי שמערה ממנו מותר וא"כ יש כאן ג' ענינים י"נ גמור דין סתם כלי של יין ואין מקום לתמיהת ב"י על סדר רבינו דברי רשב"א :

ס' י"ב טור

ואם לסתם יינם יולך הנאה לים המלח תמה ב"י דבשלמא נתערב סתם יינם שא"א להבדילם יולך הנאה לים המלח אבל כאן מה הנאה יולך הלא מתם אין סתם יינם מעורב בכלי עליון אע"ג דניצוק הוה חיבור וי"ל דהכא מיירי ואם בסתם יינם פי' ואםכנתערב העליון לתחתון ה"א דכבר ניצוק חבור הוא ואסור כולה קמ"ל דלא נאסר אלא כדי הנאת סתם יינם :

סימן קכ"ט ס' ד"ח טור

ואין חילוק בכל דבר שייך לומר כן אע"פ שא"א לעשותו וכו' דמשמע אפילו במפליג לכנוס לבית המרחץ מתיירא הגוי ומותר היין. ולעיל אמר בהדי' אבל אם רואה שהלך לכנוס לבית המרחץ אינו ירא הגוי והיין אסור וי"ל דהתם מיירי שרואה אותו שנכנס לבית המרחץ ממנו ולכן אינו ירא וכאן איירי שרואה מפליג לכנוס ועדיין לא נכנס :

סימן ק"ל טור ס"ו

טח פי חביות וחתמו וכו' פי' כמו דסותמו לא חותם מתם :

טור סימן קל"ב סי' ט"ז

מותר שמיד שהגיע לאויר וכו' תמה ב"י על רבינו לת"ד ניצוק חבור כדקיי"ל היין אסור בכל הפוסקים וכו' מפני הניצוק וי"ל דאפ"ה דניצוק חיבור מ"מ אינו אסור בהנאה כיון דניצוק לסתם יינם ואינלי

אלא להוליך הנאות המעכביות לים המלח וכאן אין הישראל נהנה מהם לגמרי דהנכרי אינו משלם אלא היין הישראל :

סעיף ד"ב טור

ואינו נראה דכיון שהקדים הדינר מיד קנה לו היין כו' הב"י חסד רבינו שלא ראה דברי ת"ה האריך דהרשב"א למד הדין ממתנתן לה טלה באתננה ואח"כ בא עליה וכו' ול"נ דיפה הקשה רבינו דשאני בהקדש באתננה דאז לא קנה הזונה בכך ואין הגופה נקנה לו ע"כ אין נחשב אתננה אבל הכא תיכף נתנו הדינר קנה היין דישראל קונה בנתינת המעות :

טור סעיף כ"ג

אבל אם אמר היה במקומי ליתן למלך אסור וכו' ולא דמי להא דלעיל דאומר לפועליו שתו מחנוני פלוני ואני פורע דמותר אם הקדים דינר וכו' וי"ל דהתם אמר להם לאו ואכלו וכו' קודם שנתחייב להם דבר שעדיין לא עשו מלאכה וא"כ אין קרוי פורע חובו שהרי עדיין לא נתחייב :

סימן קל"ד טור ס"ד

אבל המערה מגרגור וכו' פי' דאוקמינה מילת' דר' יוחנן דאמר המערה יין נסך מחביות לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל בדנפל איסור לגו היתר שפיר קאמר בלישנא דר"י דקאמר אפילו כל היום אפילו יותר מ"ס כמה פעמים הכל מותר דכיון שנפל איסור לגו היתר דקמי' קמי' בטל וע"כ אי"צריך לאפלוגי בין גרגור לקלוח דבגרגר אגב דלר הוא קמא קמא בטל ולא תיקשי לך מ"ס משאר איסורים דהיכא דנתבטל א סור ב"ס ונתרבה עליו איסור ממינו דחוזר וניעור לאסור שאני הכא דאין איסור בטעם היין רק מפני שיש בו איסור ע"ז וכיון שנתבטל טפה אחר טפה פקע שם ע"ז ממני' דהרי אינו מעכנו ע"ז וכיון דפקע שם איסור ע"ז אף אם נתרבה כל היום אינו חוזר ואוסר ומתניתין דקתני יי"נ אוסר בכל שהוא איירי בדנפל היתרא לגו איסורא כדאוקמינא התם שאז כל טפה מן ההיתר נאסרה ביי"נ ואינה חוזרת להתבטל :

טור סעיף י"ח

חומץ של נכרים שנפל לגו יין של היתר וכו' הקשו הב"י דהא נ"ט לפגם הוא וי"ל דכיון דדרך היין להעשות חומץ דלמא בשעת נפילה נעשה היין שלנו חומץ והוי מין במינו ואינו בטל עד שאינו בנ"ט או נודע שאינו מין במינו ובטל :

טור הלכות כלי היין סימן קל"ה סעיף ט"ז

ואין

ואין נוהגין כן וזה סותר מ"ש לעי"ל מס קנת הרא"ש ואין לפרש כפשרת הב"י דלשון ואין נוהגין לא משמע אדעבד אלא שכל זה דברי הרשב"א ות"ש ע"כ קודם וכשלנו הזיפתי' וכו' ט"ס הוא וצריך לכתוב עד כאן אחר ואין נוהגין כן :

סימן קל"ו סעיף א' טור

ורשי' כתב שצריך חותם וכו הקשה הב"י בשם הרמב"ן על דברי רשי' דהא כל היכא דליכא למיחוש לניסוך בחותם א' סגו דאי משום חלופי כיון דאיכא חותם א' לא טרח ומזייף וכו' וי"ל דכיון שהוא כלי שראוי להשתמש בו יין א"כ צריכין אנו לחוש שמ' יתן בו יין וא"כ צריך חותם בתוך חותם כדין המפקיד יין ולא משום חלופי שא אית ליה דין יין עצמו :

סימן קל"ח סעיף ב' טור

צריכה ניגוב פי' האי ניגוב פחות מערוי הוא דהא ערוי בלא קליפה מועיל הניגוב והא דלא אדכיר לעיל האי ניגוב גבי היכי דלא מועיל שכשוך דהיינו משום דבגמר' לא אשכחן נגוב אלא גבי נת וכלים המיוחדים לנת דבהם נוהג ענין ניגוב וא"כ לעיל היכי דמחמיר דלא סגי' בשכשוך אי הוי ניגוב לא הי' מצריכו ע רוי :

סעיף י"א

ושל חרס וכו' צריכה קליפה וניגוב והקשה הב"י הא תנן בפ' השוכר את הפועלם ושל חרס אעפ"י שקלף את הזפת ה"ז אסורה ובדלא דרך איירי כדמפיק התם בגמר' וי"ל דהא דאמר במתני' ושל עץ חכמים אומרים יקלוף היינו קליפה בלא ניגיב וכן בחרס אע"פ שקליף הזפת אסורה היינו בלא ניגוב אבל בניגוב שרי כדאמר וא"ת הרי בשל עץ כתב רבינו בין דרך ובין לא דרך דיקלוף וינגוב וא"כ כי קתני במתני' ושל עץ יקלוף וה"ה לניגוב זה אינו דבמתני' איירי בדלא נתן יין בשעת זיפתה וגם לא דרך בה אלא שנתן היין בנת ולהכי קאמר ושל עץ יקלוף פי' בלי ינגוב וכו' בשל חרס בדלא נתן יין בשעת זיפתה ולא דרך איירי וקאמר דלא מהני קליפה לבדו ורבינו איירי גבי. של עץ ולא דרך בה בדנתן יין בשעת זיפתה ומ"ה צריכא קליפה וניגוב :

טור הלכות ע"ז סימן קל"ט סעיף ד"ב

אבל אם משכון לישראל או מכרן הוי"ב של וכו' הקשה הב"י מאי וכו' והא עד השתא נמי איירינן וכו' וי"ל דלעיל אמר אם משכון מותרין כיון דכבון לנורך עצמו פ' דיהב טעמא שהכיבו לנורך עצמו הוא הביטול והכא אמר ר' יונה דאם כבו מעצמן לא הוי ביטול אעפ"כ. אם משכון אחר שכבו מעצמן הוה ביטל דכמה שמשכון מבטלין וסגי בביטול כל דהו כזה בכהני כיון דלא הוי אליל אבל האי דלעיל תלה הטעם שכבן לנורך עצמן זהו ביטול ולדידיה אם כבו מעצמן אע"ג דמשכון א"כ לא הוי ביטל ור' יונה פליג כדפי' :

סימן קמ"א סעיף ל"ה טור

אלא בשאר לו ות דטעמא משום חשדה פי' שאין בהם איסור אחר רק חשדא לאפוקי בשמשא לורי יש בהן משום ע"ז וחשדה :

סימן קמ"ב סעיף ט"ז טור

והרמ"ה כתב וכו' הכא גבי ע"ז כפת שנאפה באיסור וכו' פי' שאני הכא שהאיסור עצמו הוא חלק מן ע"ז ואמיר טפי והאי עץ או כרכום מאשירה עצמו קאתי אפילו למ"ד דזוז"ג מותר תכא כיון שהאיסור עצמו הוא ע"ז ואין זה דומה לגינתה דאיזדבל דלאו מע"ז עצמו קאתי וא"כ הא דאמר לעיל חדש יותן לב"ש קאמר אפילו למ"ד זה וזה גורם מותר כדעת הרמ"ה והרא"ש ואין מקום לתמיהת הב"י לעיל כיון דס"ל דזוז"ג מותר אמאי קאמר חדש יותן ואי קשיא לך מ"ש אם נטע פרי של ערלה היוצא ממנו מותר דזה וזה גורם מותר דשאני ע"ז דחמירי טפי דמצוה להרחק ממנה אפילו ד' אמות ומ"ה הקדים רבינו להביא דעות דסברי למ"ד דזה וזה גורם הכל מותר אפילו כשהאיסור מע"ז וא"כ הביא דעת הרמ"ה הסכמות דעת הרא"ש :

טור סימן קמ"ד סעיף ד'

אבל אם אינו יודע יש לחוש שמא מכרה לקנות|בדמיה ע"ז אחרת וכו' משמע בהדיה דמספקא יש לחוש שמא מכרה לקנות אחרת ולעיל :

סימן קל"ב סק"ז

בטור אבל נכרי שמכר ע"ז או יינן הדמים מותרין וכו' משמע דאם מוכר בסתם הדמים מותרין וליכא איסור אלא היכי דבירור היא מוכח לקנות אחרת דהא אמר בהדי' אבל גוי שמכר ע"ז או יינו הדמים מותרין והא דאמרינן דמי ע"ז ביד נכרי אסורין דוקא כשמוכר לקנות בדמיו צרכי ע"ז וכו' וי"ל דלעיל לא בעי למימר אלא דאין ע"ז או יי"נ תופס דמיו כשמוכרין לנכרי וע"כ לא נדקדק אלא למימר הדמים מותרין פי' וא"כ נתפסים באיסור ולא הספיק לפרש שם באיזה ענין מותרין שאין שם מקומו אבל סמך על מה שמפרש כאן ומאי דהקשה לעיל והא דאמרינן דמי ע"ז ביד נכרי אסורין פי' וא"כ משמע שתופסת דמי' אפילו ביד

נכרי

נכרי השיב דוקא כשמוכר לקנות וכו' פי' לא נאסר דמי ע"ז ביד נכרי אלא משום דמכוון לקנות ע"ז אחרת אבל מכל מקום אינו תופס דמיו וכמו שאמר, כאן אם ידוע שמכרה לשלם חובותיו או מותר :

טור סימן קמ"ה סעיף ה'

תלוש ולבסוף חברו חשוב כתלוש וכו' והא דאמרינן לעי"ל

בסימן ויו סעיף ט'

כל תלוש ולבסוף חברו שבטלו פסול אפילו בדעביד משום מחובר וא"כ מטעם זה יהא מותר הכא מטעם מחובר שאני ע"ז הואיל ואיסור' קשה וא"כ אי הוה רק מקנת תלוש אסרינן ליה מטעם זה אבל גבי סכין מוכרח להיות וודאי תלוש ואילאו מחזיקינן ליה כמחובר ומ"ש ניחא דאסור שם ודוק :

סעיף י"ח טור

שאפילו השתחוה לבהמה שלו לא נאסרה וכו' והא דאמר בא"ח סימן י"א המשתחוה לבהמה נמרה אסורה לציצית שאני גמרה דאמרינן כל העומד לגזוז כגזוז דמי וא"כ הצמר אסורה וכאילו משתחוה לצמר תלושה :

סימן קמח סעיף ט"ז טור

ההולך למרחוק פירש לטעו' פי' אע"פ שהולך למרחוק א"כ הוה ליה יותר מג" ימים לפני אידיהן :

סימן קנג ס"ט טור

וכה"ג בישראל שרי ובנכרי אסור וכו' הא דהדר לומר ובנכרי אסור לאפוקי גר תושב :

ס"ז טור

חשובה וקרובה למלכות פי' שהיא מפורסמת בחשיבות בין בני אדם והחשיבות היא מגד היותר קרובה למלכות לא חשיבה עצמה ותעשיה שמפני המלכות אינה הורגה ואינה תובעה לדבר עבירה :

טור קנד ס"ה

אבל בשבת אסור אפילו בשכר וכו' פי' אע"פ דאינה יכולה להתגלגל ויש כאן איבה אפ"ה אין מתירין מש"ה דיכולה לומר כמ"ש בב"י דאנן מנטרי שבת וכו' וא"כ אין כאן איבה :

סימן קנז סעיף ד' טור

אפילו על מנהג בעלמא וכו' תמה ב"י אמאי לא קאמר בפרהסיא דחייב להרוג אפילו על מנהג וי"ל דלא דמי כלל דאלו בפרהסיא אין הטעם אלא משום ונקדשתי בתוך בני ישראל ומה לו להרוג על המנהג והם ידעו דאין זה אלא מנהג בעלמא ואין כאן חלל השם בפניהם אם יעביר אבל בשעת השמד דנכרי רוצה להעבירם על דתם מוכרח ליהרג אפילו על מצוה קלה או מנהג בעלמא והא דפריך בגמרא מה מצוה וקאמר ערקתא דמסאנא אשעת השמד קאי ודאתמר גבי בפרהסיא אפי' מצוה קלה מצוה ממש קאמר ולא מנהג : טור סעיף ו'

כתב הרא"ש שיוכל לברוח וכו' והא דאמר לעיל סימן קמ"ט דאפשר אפילו על עסקי רבים או פקוח נפש לא יכנוס שם היינו משום חשדא דאינך לא ידעי על מה נכנס ויחשדוהו שנכנס לעבדה אבל הכא נראה לכל סבורת מתוכן אין כאן חשדא :

הלכות רבית קנט טור סעיף א'

דטעמא דריבת דכתיב וחי אחיך עמך ויש להקשות דהא בהדיא כתיב לנכרי תשיך וי"ל דאי מלנכרי תשיך ה"א מצות עשה הוא וחייב להלות לו בריבת לכך הביא טעם הדבר דרחמנא יהיב טעמא לגבי ריבית וחי אחיך עמך דאיסור ריבית הוא מטעם שאתה מצווה להחיותו וא"כ ה"ה האי דכתוב רחמנא גבי נכרי לנכרי תשיך הוא מפני שאי אתה מצווה להחיותו ומותר להשיב דאי מצות עשה הוא לחייב להשיבו היה משמע דחייב להרגו וזה כתבאר דבר דאין מורידין ואפשר שהוא פתיכות להלכות הקודם שא מוקמינן הא קר' דלנכרי תשיך אסברא ומטעמא דאי אתה מצווה להחיותו ומותר להלות לו בריבת וכיון דאינו אלא מותר הביא וחכמים אסרוה וכו' ואלו היה מצות עשה להלות לו בריבת לא הי' כתוב וחכמים אסרוה משו' דרלה רבינו לומ' וחכמי' אסרוהו אייתי טעמא דוחי אחיך עמך ולא קרא דולנכרי תשיך כדפ' :

טור סעיף ג'

אבל ריבת דרבנן שרי פי' דריבת דאורי תא הוא ריוח גדול וע"כ ימשוך אדם להרגיל אבל הנכרי אבל ריבת דרבנן הוא אבק ריבת ואבב דזוטרא הוא ואינו מרגיל להמשיך את האדם אחר הנכרי :

ק"ס סעיף ו' טור

גם רמב"ס כתב להתירא וקשה לקמן גבי ריבת הביא הרמב"ם לאסור אפילו בסתם וי"ל דה"ק שהלוה נותן לו יותר מדעתו והיינו דגמור הלוה בדעתו לתתו במתנה ומש"ה מותר ללוה לתת ולמטה איירי בדנתן לו לו משום ריבת ואע"ג דכתוב אפילו בסתם היינו אאינו מדבר כלום אבל יש בדעתו משום ריבת וע"ז כתב רבינו דאסור וכו' כל זה איירי והמלוה פשיטא דמותר לו

לו ליקח כיון דאין הלוה זוכר משום דיבית מש"ה אמרינן לו' ללוה כי היכי דבמתנה יהיב מותר אבל היכי דמשום ריבית יהיב אסור משום שהוא עובר ומכשול לאחרים :

סימן קס"א סעיף ב' טור

כגון שהלוה לו ה' גפנים טעונים כשם וחוץ מפחות שוה פרוטה וכו' הקשה הב"י אמאי לא ממעטינן עבדים ושטרות כדאמרינן בכל דוכתי' ואלו עבדים שהוקשו לקרקעות וי"ל דאמילת' דדמי לכסף ואוכל ממעטינן ומ"ה הביא גבי מיעוטי דקרקעות ה' גפנים טעונות פי"ן ולא הביא שהלוה לו קרקע בת ד' אמות וקרקע בת ה' אמות אלא בהידי דדמי להלואת כסף ממעט והאי כסף כיון שבא ליד הלוה נפק מרשות המלוה ואין למלוה על גוף הכסף כלום אלא שהלוה חייב לו כסף כמותו מן ה' גפנים כשם כיון שטעונות הם וכיון שהלוהו יצאו מרשות המלוה ואין לו של אלו הגפנים שום רשות משא"כ בעבדים אע"ג דמלוה לו עבדים לא נפיק עבדא מרשותו דמרא קמא ובכל עדן יכול המלוה שוב לקחת וכן שטרות בכל עת יכול למיחל לו ולא נפיק מרשותו :

טור סעיף יוד

ואם אין הריבית שלקח בעין כגון שאין הדבר מסוים האי בעין אין פירושו שעודו קיים דהא בהדי' אמר דווקא בנתן דבר מסוים אלא פרושו שהוא דבר שניכר בין הרואה :

טור סי' י"ב

אבל במי שעושה באקראי מוציאין ממנו בע"כ וכו' פירש שלקח הריבית באקראי ובא לעשות תשובה לקבל עליו שלא לעשות עוד אך אינו רוצה להחזיר הריבית המעט שלקח כיון דמ"מ דיבית קצוצה היא מוציאין ממנו בע"כ :

סימן קס"ג סעיף א' טור

אם יש לו חיטין כנגד הדמים מותר פי' דוקא חיטין ולא דמים והא דהקשה הב"י מלשון הרא"ש דכתב וכולן אם יש לו מותר אין לו אסור פי' אין לו לא מעות ולא חיטין לאו למימרא דאם יש לו מעות דמותר אלא לומר דאם יש לו מעות יכול לעשות תחבולה שיהי' מותר שיתן הדמים למלוה והמלוה יחזיר וילוה לו דזה מותר בודאי כיון שיצא השער ולפיכך הביא הרא"ש פרושו על אין לו ולא על יש לו :

קס"ד סעיף ג' טור

ולא אמר מעכשיו פי' דאי אמר מעכשיו אפילו בתוך ג' שנים יאכל הפירות דכיון שאינו אלא אבק ריבית הוי ספק דרבנן ולקולא דשמא לא יחזיר לו אחר ג' שנים וכו' אבל כשלא אמר מעכשיו ואין המקח קיים לגמרי והוי ודאי אבק ריבית : קס"ט סעיף יוד טור

ישראל שנתן משכנו וכו' כתב ר"י שמותר לו ליקח רבית וכו' וק"ל דהא כבר אשמעינן ר"י דבכה"ג אמות' ומה לי חוב ומה לי משכונים לחלק דאלו בחוב אין הישראל המלוה עסק עם ישראל הלוה דהא על שם נכרי אוזיף אבל הכא שמשכון הוא של ישראל הראשון ה"א דאסור כאשר נודע אח"כ קמ"ל גם זה מותר :

טור סעיף מ"ב

וא"א התיר וכו' עד ע"מ ליקח הריבית מן הנכרי וכו' אבל בישראל אסור בלא תחבולות המכירה שוכר ר"ת דהא דמתיר לעיל בנכרי שלא משכנו ע"י ישראל ללות עליו מישראל אחר ואמר שנעשה שליח לישראל המלוה היינו דווקא באותו הפעם לבא המעות האלו לצורך הנכרי והביאום לו אבל כאן כבר הלוה הא להנכרי ואלו המעות שהוא לוה מישראל לצרכו הוא ואסור לישראל ליקח הריבית מן הנכרי שאז הישראל ראשון מסולק לגמרי מן המשכון ואין לתמוה האיך יקבל הוא הריבית מישראל השני שעלה עד היום אין בכך כלום שהרי אין זה שום אגר נטר דהא לא חייב לו כלום מעולם והוי כאלו נתנו לו במתנה או בדרך ממכר ללות על המשכון של עכו"ם שמשכון אבל ישראל אחר ומה גם לפי דעת הר"ם וישראל מישראל הוא דקרינן ביה ולך תהיה צדקה מדר' יצחק אבל בנדון דידן כמי במשכון מקודשת מטעם דקני קני' משכון מדר' יצחק כדמסיק התם משמע האיך דלא דר' יצחק אינו מקודשת מפני שאינו שלו וא"כ כי היכי דלא מני מקדש במשכון של עכו"ם מטעם דלא קני ה"ה דלא מני למכור דתרוויהו חד טעם אית להו ועל מה שנתן הרא"ש טעם לדבריו דלא חשבינן לריבית וכו' יש להקשות הרי ריבית נותן לעכו"ם בשביל שחייב לישראל והרי כיון דלא ישראל המשכון הוי כאילו הקנה לו החוב ולא היו משכון דלכ"ע אסור שהעכו"ם נותן הריבית שחייב לישראל וכאלו ישראל אחר אמר לחבירו הלוה לי מעות ופלוני יתן הריבית בשבילי דודאי אסור בשלמא אם נאמר שישראל קונה המשכון התם היינו טעמא מפני שמכר הישראל המשכון ואם בא העכו"ם לפדות המשכון אע"ג דריבית חייב לישראל מה בכך דאם מתחילה כשמכר לו המשכון מכר לו כל זכות שיש לו על המשכון דהיינו הריבית ג"כ שעלה ושיעלה אבל אם נאמר שאין הישראל קונה משכון איך יתכן לומר שמותר להלוות

על המשכון והוא המשכון לא קנו וא"כ הוי ריב' גמו' ולפי
דעתי שדעת ר"ת והרא"ש ז"ל בענין זה ולא דמי למשכון
שהלוה עליו בריבית שנוהגין בין האומות שהמשכון שלוה
עליו בריבית אין הלוה שום תביעה שאם מגד לתבוע
מעותיו אינו יכול כיון שיש בידו משכון ואין על ישראל
שום תביעה א"כ אין הלוה חייב לו דבר והוי כאילו נתן לו
המשכון לגוביינ' תיכף אלא שמשייר לו כדי לפדות כשירצה
והדבר הזה בודאי הקנה לו המשכון שהרי שלו וזה גוביינ'
וכן משמ' מדברי הרא"ש שפי' שאין העכו"ם נותן רק בשביל
משכון דמשמע שאין העכו"ם חייב בשביל ישראל כך
נ"ל דבע"א לא ידעתי ליישב דבר זה שיהיה מותר אלא
משום סברא הנזכר אלא שלא ידעתי מנין הסברא הזאת
שיחשוב כאלו מכר לו המשכון ושמא מה שלא מני הישרא'
לתבוע את העכו"ם היינו כאלו עשאו לו המשכון הזה
אפותיקי מפורש שלא יהיה לו פרעון אלא מזה והם יעמדו
לנו מליץ יושר במשפט על מנהג הזה :

טור קע"ג סעיף כ"ט

ומוכר לו לפרעו במקום וכו' ואע"ג דאמר אפרענו לך
תיכף כשתמכר אין פרושו שתכף נפרע לו דא"כ
לא הוי מתנה לגמרי אלא פי' שלא יעכב מלדו לפרעו
תיכף ומכל מקום נשאר תחת ידו :

טור קע"ד סעיף ג'

הלכך אין שום א' מהם לאכול פירות ואין זה סותר תרלנו
לעיל סוף סימן קס"ד דהאי אמר מעכשיו יאכל
פירות אפילו תוך ג' שנים שאני הכא אע"פ שאמר מעכשיו
מ"מ לא היה עדיין שלו לגמרי כי לא נתן המעות משולם :

טור קע"ה סעיף י"ז

בגון שיש מנהג שלוקח נותן שכר הסרסור וכו' פי'
שהוא מקום שאין בו מנהג קבוע אי נותן
שכר הסרסור צריך הוא שיתנו כדי שלא ירויח :

טור קע"ז סעיף מ'

ולא נהירא דדבר פשוט הוא זה וכו' ה"פ דהרמב"ם
אמר שאינו יכול לומר כן ומשמע דאפילו עשה
כן חייב להעלות לו ריוח וע"ז אמר רבינו דדבר פשוט
הוא אם עשה כן מה שעשה עשוי :

הלכות נדה טור קפ"ד סעיף י"ח

אפילו לא היה לה וסת קבוע וכו' הקשה ב"י כיון
דמדין היתה במחבא פשטינן למעוברת דלא
בדקה וכו' היה לרבינו לפסוק דהיתה במחבא לכתחילה
אין צריך לפרוש כמ"ש גבי מעוברת וי"ל אע"ג דמדמי
להדדי בגמר' לענין דדמים ומסולקים איירי בגמרא
כדליכא לה פחד לפי האמת דאז וודאי דמים מסולקים
אבל כאן דרוצה רבינו לפסוק על האשה שנחבה במחבה
איך יאמר לכתחילה שאין צריך לפרוש דילמא לא פחדה
כי הפחד הוא הכל לפי האדם ולפי השעה ולכך כתב
דלכתחילה תבדוק :

קפ"ה סעיף ו' טור

ותימא הוא וכי עדיף הוחזקה נדה בשכנותיה מאמרה
טמאה אני וכו' וי"ל דהרבה יש לחלק דבאמרה
טמאה אני אוסרה לבעלה בלחוד אבל כהוחזקו נדה
בשכנותיה אלו לא היתה טמאה לא היה לה ללבוש בגדים
אחרים דאת"ל דסמכה לומר אמתלא לבעלה לסוף
להתירה התוכל להשיב אמתלא לכל שכנותיה :

קפ"ט סעיף ק"ט טור

חוששת לשניהם עד שתקבע וכו' נ"ל פי' שיש להחמיר
רק חששא עד שתקבע שניהם ואם נקבע שניהם או נקבע
אחד או כלתה חששא ויש לה ווסת וודאי וכן אמר עד
שתעקר פי' וכן שעקירה מסולקת חששא או פירש חוששת
תמיד לקביעות שניהם עד שתעקר א' מהם קודם
שנקבע :

טור סעיף מ"ח

פעם א' ללמד והשניה לל"ב והשלישי לל"ד מה שלא
אמר כגון שראה ללמד וג' לל"ג וכו' לפי שאי
אפשר שתבא לכלל קביעות וסת כגון שיהיה הראיות האלו
בין השמשות ויהיה ההפלגות שוות בנתיים ותקבע וסת
הפלגה בג' הפלגות וה' ראיות וע"כ הספיר הענין בל"ב
ולמ' ול"ד שזהו צריך וסת הדילוג וצריך שיהיה ה' ראיות
וג' דלוגין :

סעיף ס"ד טור

בין שלימים בין של גוף מה שדברי רבינו סותרים
אהדדי לק"מ דשאני פיסוק שהרגישו בגופה :

טור סעיף ע"א

וסת הקבועה בגוף פי' לעקור הוסת אפילו בלא תשמיש
אבל בתשמיש אפילו בפעם א' נמי כמ"ש רבינו
לעיל שאם פיהקה בר"ח וראתה וחזרה ופיהקה ת"ת
וכו' וכן דייק לעיל ואסורה להשמש והאי צריך עקירה
ג"פ ובדיקה פי' בדיקה בכל עקירה :

סימן ק"צ סעיף ט"ז טור

או עומדין כחנכה פי' כעגול ונקראת חנוכה כי כל
נקודה נחנכת בין שנים אחרים :

טור סעיף ך"ג

ואם

ואם נמצא על בשרה וחלוקה כתב הרמב"ן שתולה בכל ממשים לתלות וכו' הארוך כב"י להקשות והלא כבר אמר ואפילו נמצא לנד פנים אם עברה בשוק של טבחים וי"ל דלעיל דמצא לנד פנים ועל בשרה פי' שלא מצאהו בפעם א' את שניהם אלא שמצאה תחילה על חלוקה דאית בה חזקה בטהורה ואח"כ מצאה נ"כ על בשרה אין מוצאין מידי טהורה וכאן הביא הרמב"ן לרבות דאפילו מצאה תחילה על בשרה דאית חזקה בטומאה ואח"כ מצאה על חלוקה שחוזרת לכשרותה לא אמרינן כיון דנטמאה נטמאה :

טור סעיף ל"ט

והרמב"ן טיהר בנתעסקה בפחות מגרים וכו' ואת הנירסא משובשת ע"כ דהאיך אפשר שטיה' בב' גירסין הרי יש עוד נוסף על שיעו' שעוסק' וכו' והנירסא נכונה היא וכמ"ש בדפוס אויגשבורג והרמב"ן טיהר בנתעסקה בנרי' ונמצא עליה כב"' גריסין ואין להקשות א"כ מה מוסיף הרמב"ן הלא כבר נתפס זה בדברי הרשב"א שהביא לפניו וי"ל דרבות' אשמעינן א"א שיבא עליה כל השעור שעוסקה בו וא"כ מ"ש הרשב"א נתעסקה בפחות מכגרים ומצאה כגרים ועוד דטהורה אין זה רבות' דאף אם לא באה עליה כל הדם שנתעסקה בו מ"מ נוכל לתלות בכינה כגרים שלם והאיך עוד שנתוסף הוא דם שנתעסקה בו ובא הרמ"בן להוסיף דאם נתעסקה בכגרים ונמצא ב' גריסין שאז אין אנחנו יכולין לתלות בכינה אלא בכגרים אחר א"כ בהכרח נתלה דאי בגרים במה שנתעסקה בו שבא עליה כולה אפ"ה אמרינן הכא דטהורה :

טור סעיף מ"ד

שלא הוזכרו בדיקת סמכין אלא טהרות אבל לבעלה אע"פ שלא עבר עליה ז' ס' מוני' וכו' יש להקשות דהכא משמע שיש יותר להחמיר להתירו לבעלה מלטהרות ולעיל סימן קפ"ו כתב רבינו כל אשה שאינה עסוקה בטהרות וכו' משמע שיש יותר להחמיר לטהרות מלהתירה לבעלה וי"ל דהכא איירי דלפאר מילי החמירו יותר בבעל ולעיל לענין בדיקה שלא יהא ליכו נוקפו ופירש כמו שמביא בסימן קפ"ו ומש"ה החמירו יותר בטהרות מלהתירא לבעלה :

טור סימן קצ"ה סעיף ויו

ונוהגין להפסוק אדם אחד ביניהם וכו' פי' דאנגיעה קאי שמותר אם אדם אחר מפסיק ביניהם דאי אסתי' היה ראוי לומר דמפסיק אדם אחד ביניהם מותר :

טור סימן קצו סעיף י"ד

לפיכך אינה מתחילה לספור עד יוה"' וכו' כתב בתרומת הדשן דיש להוסיף עוד יום א' ולא תתחיל וכו' וכן פסק מהרי"ח וחומרא בעלמא היא ואין להסמך וכ"כ הב"י וסיים דבריו שכן נוהגין בכל ארץ כבי ומה גם בתולה שנבעלת בעילת מצוה שצריכה להפסיק בטהרה שאינה צריכה להמתין רק ד' ימים כי אף הד' ימים חומרה אנלה ואין חומרה לחומרא והמחמיר יחמיר והמיקל נשכר להקדים עצמו לדבר מצוה :

הלכות טבילה סימן קצ"ח ס' כ"ח טור

נותנה מעות בפיה עלתה לה טבילה וכו' הקשה הב"י דמלת' דפשיט' היא וי"ל שמ"מ צריך לאשמעינן מאחר שבסוף יש לה המעות בפיה והוי נראה כדבר חוצץ אבל אם מניחה בתוך הפיו הרי כגוף דמי' וה"א משום תראית העין לא עלתה לה טבילה קמ"ל :

סעיף למ"ד טור

והראב"ד כתב וכו' כתב הב"י הטעם פשוט משום גזירות מרחצאות ממש וא"ת לא חולק בזה פי' להתיר שניהם כדמסיק בב"י אבל לא מטעמי' אבל אם הוא במחובר לקרקע המקוה אפילו לכתחילה כמי מותר כדאמר וסילון וכו' ועי"ו אנו סומכין להתירו וכבר נשאלתי ע"ז והסכמתי בזה :

טור קצ"ט סעיף ה'

יראה מדבריו שיותר מחמיר בעיון הגוף שהוא עיון כמשמעו להראות אם יש דבר חוצץ מבעיון הראש שהוא החפיפה אלא הסריקה שבע"א א"א לה לעיין בראשה וא"כ אין מקום לתמיהת ב"י :

טור סעיף י"ד

כיון שאין צריכה לביאת מים אע"פ שמ"מ צריך שיהי' ראוי לביאת מים מ"מ אסרינן להוא מטעם דאיכא הכא ב' ספיקות א' דילמא לא הי' שום דבר חוצץ מעולם ואת"ל שם הי' פי' שמים נכנסו לתחתיו ולא עכב דבר וכו' כיון שאין צריך לביאת מים אבל אם הי' צריכן לכך הייכו חוששין :

הלכות מעיין ומקוה טור סימן ר"א סעיף ז'

עד אחר זמן הפשרת שלגים וכו' פי' דילמא יתרבה מימי הגשמים על מי הנהר אע"פ שמי גשמים כשירין במקוה מ"מ כאן איירי במי הנהר זוחלין וא"כ

גם מימי הגשמים שנפלו בהרף עין אינם במה שהיא מכונסים גם תורת מעין לית כאן שהרי כבר נתבטלו בזוחלין ברוב אבל אם היו מי המעין מכונסין יתבאר לקמן סימן זה שגם אם מים שאובים רבים עליו אין בכך כלום שהם באשבורין :

סעיף מב טור

אפילו אין לה שפה כלל פוסלו כיון שמקבלת טומאה פי' שידה לשם תשמיש אע"פ שאין בו בית קיבול מקרי כלי ומקבל טומאה :

טור סעיף מ"ח

כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה מכאן אדון מרחץ שנתמלא יין מים מתחת הקרקע ממי הגשמים אם יש בו כשיעור מותר לטבול בו ויותר מסתבר להתיר ממקוה שמיירי הכא דאלו במקוה לא נתמלאו בו אלא ע"י אדם כדאמר ומילוהו מים מכונסין ואלו במרחץ לא נתמלאו אלא מימי גשמים :

סעיף נ"א

לא יאחז בידו דף וכו' פי' הכא איירי דף כשמשוך למלאות מקוה שיש בה כבר מ' סאין דבהכי איירי לעיל מני' מעכין המשכה וא"כ גם הסילון יש לו בית קיבול אין בכך כלום :

הלכות נדרים ר"ג טור סעיף ז'

כל הנודר וכו' נראה דהכי מדמינן לי' ולבונה במה כי הבונה במה עושה לו קדושה בפני עצמו ופורש עצמו מן הכלל וכזה עביד לאיסור' ועושה פגם לעולה כאמר ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם פירש רשי' ז"ל דהתאספם יחד באגודה א' ושלום ביניהם אז יתעלה מלכם ולא כשיש מחלוקת ביניהם ע"כ וכזה הדור למלכיהם כאמרו ברוב עם הדרת מלך ידלה כשיש אגודה א' או דיש סידור ולא ח"ו להיפוך ופירש עצמו מן הכלל ועל אלו וכיוצא בהם נאמר ואל תסור ימין ושמאל רק בדרך המיסור ילך :

סימן ר"ד סעיף יוד טור

או הקרבן הזולה וכו' בנדרי מותר הטעם מבואר בגמר' כשאמר הי בנדרי משמע כאי קרבן וגם לי נראה להא טעמ' דנעשה כמי שאמר הי קרבן ר"ל מאין קרבן כמוה וחכמה מאין וכו' וה"ה דמצי לתת טעם זה בגמר' :

סימן ר"ו סעיף י"ז טור

והרמב"ם כתב וכו' הא והרמב"ם לא פליג אלמיל אלא מילתא באנפי נפשי' אם היות שלשון קלא מגומגם הוא ודלא כמ"ש ב"י :

סימן ר"ח סעיף א' טור

אם הוא אומר שדעתו וכו' פי' דהכי יש משמעות הדברים לשני פנים פוין אבל למטה אבל התראה של יש נוטה פתם הלשון יותר לחרמא של הקדש וכן אינך לע"ב [?] צריך שאלה :

סימן ר"י סעיף ה' טור

הנודר בחלום וכו' כתב א"א הרא"ש הכא נקטינן :

רט"ז סעיף י"ב טור

קונם לבית שאתה נכנס פי' ואחר כ"כ בחייו ובמותי כדמוכח בב"י וכו' מ"מ מותר כיון דאמר ביתי אינו אסור כל זמן שהוא ביתו ותתיה' ב"י לא יפרו בעיני :

סימן ר"ך סעיף ב' טור

אם היה נדר של מלוה וכו' א"כ התרה פי' שלא פתחירו גבי מלוה כדי שלא ימנע ממלוה :

טור סעיף ד"א

ירושלמי אמר קונם יין שאני טועם בחג אסור בי"ט אחרון וכו' מכאן דקדקתי לומר את יום חג שמיני עצרת כיון דבכלל חג (הג"ה לי הכותב נראה דאין זה דקדוק כמ"ש הב"י שבני אדם קורין אותו חג אבל באמת לא מיקרי חג בדאורייתא ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם ע"כ הגה :

סעיף ד"ט טור

ואיני מבין דבריו שהרי לא נדר עד הפסח וכו' וטעמא דרמב"ם משום דנדר בתרתי זימנא וכיון כוונתו שאסור הנאתו ממנו עד כאן וכן הדירו מנכסיו בית אבוהו עד תשרי :

סימן רך"א סעיף ג'

וכן כתב הרמב"ם פורע חובו וכו' הכא נקטינן :

סעיף מ"ו טור

כתב הרמב"ם מי שנשבע וכו' מכאן דקדקתי מי שנשבע או נדר שלא לגלה סוד מה שמוסר לו חבירו מותר לכתוב לו :

סימן רך"ו סעיף ג' טור

אם לא לצורך אחד מן השותפין וכו' אין מקום לתמיהת ב"י דמקשה דכיון דאית ביה דין חלוקה אמאי יכניס וכו' י"ל דמש"ה מותר הואיל ואין לו הנאה דדריסת הרגל של צורך אחר הוא דורש :

סימן רך"ח בב"י

מי שאמר קונם הנאתו וכו' כפי' הריב"ש מה שהביא הב"י ועל מה שתמה הב"י הלא נהנה מאותו החכם וכו' לאו קושי' היא דעלוה לאו להנות נתנו ותלוה להתיר

להתיר נדרו וגם מה שתמה עוד עליו אינו כלום ואין לדבריו עיקר :

סימן רכ"ח טור סעיף י"ד

אבל אין פותחין בכבוד המקום וכו' אלא בכבוד הבריות אע"פ שיש בכלל התנות כבוד המקום מ"מ כיון שלא הוזכר לו אלא כבוד הבריות אינו מתבייש לומר הייתי נודר או י"ל דלעיל אמרינן לי' אלו אתה יודע שיש איסור לא תקום בקיום הנדר שנדרת לא הייתי נודר וע"ז אינו מתבייש לומר הייתי עושה שהרי בעשיית הנדר שלא שאל לחבירו לא עבר על שום ואח"כ כאשר נדרו עובר על לא תקום וסובר דמלוה קעביד שמקיים את נדרו הלכך אינו מתביישו לומר אינו מתחרט :

טור סעיף י"ט

אלו ידעת שיששה ת"ח וכו' ועובדא דר"ע דקאמר אדעת' דנברא רבא אי נדרת י"ל דאמר אדעת' שתנשא לגברא רבא יהי' מה שיהיה מי נדרת ונברא רבא שכיחא טובא ולאו דווקא ר"ע אמר הכי וכבר היה אפשר שיגרשה ר"ע ותנשא לת"ח שבשוק :

טור רכ"ט סעיף ז'

ממנה ולמטה אסורין כ"י גרים איפכא ואפשר ג"כ גרסא שלפנינו כי תמיד הדיר השני נוסף על אשר לפניו ע"כ הראשונים למטה והאחרונים למעלה פי' מאמצע והלאה :

טור סימן רל"ד סעיף י"ח

וכן יאמר האב לבתו וכו' והא דאמר סימן זה שאין האב או הבעל יכולין להפר אלא כששמעו וי"ל כיון דאמר כל הנדרים יש לו כח ומותר להפירם :

הלכות שבועות סימן רל"ז סעיף ח'

ובלבד שיזכיר שם או כינוי וכו' ולא נהירא דלא גרע מידות השבועת שהם כשבועת והכי נקטינן :

סעיף יוד

אבל במושבע מפי אחר לא הוי שבועה וכו' ולא נהירא כי מה שהביא ראי' מפסוק אשר השבעו באלקים וכו' אינו ראי' דכך היה המעשה שם :

טור סעיף י"ב

והוא שמכוין לשם שבועה גם זה לא נהירא דא"ל רק כשאמר שתי פעמים אעשנו או לא אעשנו הוי שבועה והכי נקטינן :

הלכות כבוד אב ואם סימן ר"מ סעיף י"ב

כתב הטור האב שהיה תלמיד לבנו וכו' פירש היכי דידענו שהבן ת"ח מחל על כבודו נגד האבין אבל מסתמא צריך לעמוד מפניו כיון דהאיבעי' בגמ' ולא איפשטא לחומרא אזלינן :

הלכות כבוד רבו ות"ח סימן רמ"ב טור סעיף יו"ד

ואפילו שלא בפניו לא יזכיר שמו בפניו פי' דאסור להזכיר שמו שלא בפניו כדי שלא יבא להזכיר בפניו :

סימן רמ"ג סעיף ג' טור

אפילו קדמו לבא לפניו וכו' ומשיבן אותו וכדי שלא ישתוס טענתו של בעל דינו מושיבין גם אותו :

סימן רמ"ר סעיף ז' טור הלכות כבוד רבו ות"ח

אין בעלי האומנות חייבין לעמוד ואם הוא פוסק וכו' כ"כ התוספ' ולמדו כן מלשון הברייתא ול"כ דאף במלאכת עצמו אין רשאי וכיון דמן הדין הוא לא יטריח כי לכך נסמך ויראת לזקן וא"כ יהיה לו טורח שיקיף דרך ארוכה :

סעיף ט"ז טור

והרמב"ם כתב מי שגדול וכו' ולא נקטינן כוותי' אלא דווקא בא"ד שהמחום רבים עליהן :

סעיף ך"ב טור

ואין לשבת לת"ח שיכנום באחרונה היינו כדי להעמיד מפניו וזה שפירש רשי' ז"ל ואקח את ראשי שבטיכם נכנס אחרון יוצא ראשון היינו מגד שאין דרך כבוד לת"ח שימתין הוא על אחרים רק אחרים עליו ומטעם זה יוצא ראשון שאינו חן הכבוד שילכו ממנו ויניחו אותו לבד ומהר"א מזרחי נותן טעם לפגם שם כדי שיהיה כל העם עומדין בילאתו ולא יתכן דבריו שאסור לעשותו כן כמו שכתב רבינו והטעם כי לכך נסמך ויראת לזקן כדאיתא בקדושין וכבר נשאלתי ע"ז והשבתי כזה ועיין בחבורינו שנקרא שמו בישראל גור אריה דף קכ"ט כי שם מקומו :

הלכות ת"ת סימן רמ"ו סעיף י"ז טור

באלו וורק אבן למרקולים פי' כי זורק אבן למרקולים עושה מנכה מאבנים וע"פ הוא גורם לאחרים להכשיל כי הרואה יאמר כבר עברו כאן רבים ובהכרח יש בו ממש וכן המלמד לתלמיד שאין הגון מכשול לרבים הנמשכים אחריו :

סימן רמ"ט הלכות צדקה סעיף ב'

עד חומש נכסיו וכו' ואחד מעשרה מידה בינונית וכו' כ' מן ק' וד' מה" וכשם שאותיות כ"ק ד"ה קרובים זה לזה כך המלוה בקרובים תחילה :

סימן רנ"א סעיף א' טור

ואין חייבין לתן לו פי' כשהוא עובר ואין אני יודע אם להכעים הוא עושה או לתיאבון ע"כ אמר שאין חייבין ליתן לו אבל אם עובר להכעים אסור ליתן לו כמו שנתבאר בסימן רנ"ב ואח"כ אמר כמו שאמר לתיאבון פי' שאינו יודע בבירור שעושה לתיאבון:

סימן רנ"ז סעיף א'

לא יתן לתוך כיסו משום חשד פי' שגורם לעצמו שיחשדוהו והא דכתב לעיל סימן רנ"ו אפילו ב' אחים יכולים לגבותם משמע שאין חושדין אותו היינו מסתמא אבל מ"מ לא יעשה מעשים הגורם חשד:

רנ"ז טור סעיף ה'

ואם התנה שלא יתן וכו' ולא נהירא דהוי כמי שמתנה על מה שכתוב בתורה:

הלכות עבדים טור סימן רס"ז סעיף י"ט

תשובה לגאון עבד שמלו רבו וחוזר לגיותו ומוכרו לגוי וכו' פי' כיון דמכרו לנכרי יוצא לחירות כדאיתא בקדושין דקנס קנסוהו רבנן ע"כ כתב אח"כ שאינו חוזר לעבדותו פי' דכיון שהוא בן חורין:

סעיף צ' טור

חוץ מאלו שסייר לא יצא לחירות פי' כיון שסייר לא היה כריתות וכן כל כיוצא בזו וכו' ולא נהירא לדברי הרמב"ם אלא דווקא תפילין ותורה שנזכר בגמרא וטעמא משום דתפילין נאמר בהם כי שם ה' נקרא עליך וא"כ אין שם אדון אחר עליו וכן אם קרא לקרות בתורה עשאו בן חורין שהעוסק בתורה נקרא בן חורין:

סעיף ק"ח טור

של ב שותפין עי' בן בנוף והן בפירות ולא כב"י שהביא הדיוקא מתוספ':

הלכות ספר תורה סימן ר"ע סעיף ז' טור

כתב הרא"ש שזה לא נאמר אלא בדורות הראשונים וכו' ולא נהירא לדבריו כי מי יפלא ידו לעקור מצות עשה מן התורה ואם נבא לתת טעם למצות ולתת אחרות תחתיהן מנא מתקיים התורה וגם אותן שכותבין להם ספר תורה ומקדישין אותן לא יצאו ידי חובתן כי הם מראים עצמן כאילו דוחין המצוה מרשותם רק יתנו לבה"כ ותשאר ברשותו ואז יצא ידי מצוה:

רע"ד סעיף א' טור

צריך שיאמר הסופר וכו' מיהו במרדכי כתב דלרש"י גרסא דספר תורה מסתמא לשמה קיימו וכו' אבל האזכרות וכו' ונראה להביא ראייה והובא בב"י עיש והב"י דחה ראייתו ונתן טעם לדבריו דשאני התם וכו' וראיי' ברורה היא ידועה לכל משכיל דמידי דהוי לכתוב וסבר' שיש לכתוב ברה וכתב ברא גומה המלה לכתוב בראשית ולא אמרינן כיון שהיתה אל ברא לא הוי כוונתו פ"ת אלא מאי אית לך למימר שכוונתו לשם קדושת ס"ת אע"ג דהיה מכוין למלה אחרית ה"נ בשם אי שני בקדושת ס"ת כמו שאר ספר תורה אפילו כיון לכוונת יהודה כיון דכיון לכוונת ספר תורה היה ראוי להתקדש בקדושת ס"ת אלא וודאי דבעינן לשם קדושה מיוחדת לקדושת השם:

סימן רע"ט ס"א טור

ואפילו קרא בו בדעבד וכו' ול"נ כדברי התוספת ור"ן וכן הנהגתי פה פראג שנס אם חסר בו הרבה שקורין בה עד גמירא:

סימן רפ"ד סעיף א' טור

אסור לכתוב בלא סרטוט. אסאר כתיבה קאי ולא אספר תורה וכן לקמן הלכך אני אומר וכו' היינו דווקא עליונה וכו' קאי אכתיבה אחרת ולא אספר תורה:

הלכות שילוח הקן סימן רצ"ב סעיף ד"א

כתב הרמב"ם שחט וכו' ומשמע לי' לרבינו דשחט סמוני האם קאמר וכן דייק הרמב"ם קודם שיקחנו ועל מה שהקשה בב"י א"ש מאם טרפה י"ל דיש לחלק דשאני אם טרפה דבכבר נטרפת ולא קרינן ביה לך ולא לכלביך אבל כששחט מיעוט סמניה דבשילוחת זו מיטרפה דקרינן ביה לך ולא לכלביך דא"כ לא הוי ליה לשתוק אלא לפרש:

הלכות כלאי בגדים סימן ש"א סעיף יו"ד טור

תבריכי התת מותר לעשותן מכלאים וכו' הקשה הר"ן לתסור משום לועג לרש כדאיתא בפ' התכלת וי"ל דשאני מצות ציצית שהוא לקיבול שכר והוא לועג לרש ואין לו שכר דכל מצות עשה הוא לקבול שכר אבל כלאים שהוא מצות לא תעשה וליכא שכר מעלה ומדרגה לו שהתורה פטרו:

סעיף י"ט טור

לשון הרמב"ם מנעל שהוא כלאים וכו' תמה הב"י כי אית ליה עקב כמי וי"ל כיון דעיקר דריסת הרגל על העקב כי אית לי' עקב אסור אע"פ שהעור הרגל קשה מחמם הוא:

סימן שי"ב סעיף ג' טור

הלכות

הלכות בכור בהמה

והרמ"בם כתב ולא יתנו לו שכר וכו' כ"י הא גמר' ערוכה היא ומה הביא בשם הרמ"בם וי"ל דאי הביא שתם ה"א דוקא אגרא אסור לי' ליקח אבל שרי לי' לשרש מלראות וכן פירש רש"י ז"ל תרי זימני שקינו לי' רבנן דכי הוה אמר אם הוא הוי שקיל אגרא וכן מייתי לה וימנין לא שקיל מידי דמשמע דוקא אגרא וכו' אבל מדברי הרמ"בם נשמע דבכל פנים אסור ומ"ש ורואה אות לעולם וכו' ולענין הלכה לא נקטינן כוותי' כיון דגורת' דשמעת' לא משמע הכי :

סימן שי"ר סעיף ה'

וכל בני ביתו מבחוץ ודקדק לומר מבחוץ אבל הם בפנים אסור לשוחטו אף לדידן דקיימ"ל כרשב"ג דכיון דאיכא דעות הכא שראינו לכנוס לבית שלם בלא מום ואין מקום לתמיהת בי' :

סימן שט"ו סעיף ג' טור

ואנדרוגינוס כתב הרמ"בם וכו כ"י פי' דמ"כ אי זכר הוא חשוב מום הוא מותר לשחוט עליו ואם היא נקבה אין דין בכור נוהג בבהמה והרא"ש סבר דזכר גמור הוא :

סעיף ט' טור

ואפילו אם דומה לאם במקצת סימנין וכו' הב"י הגיה אם דומה וכו' ול"נ דא"כ ופי' דדומה להם במקצת סימנין והעיקור חמור וכשיפא מיירי דהיינו דומה במקצת והעיקר הוא פרה :

סימן ש"ב סעיף ו' טור

ואם אפשר שיחתוך וכו' לאי אמ"ש לעיל קאי דאל"כ תיקשי לך היכי משכחת לה וכו' :

הלכות פטר חמור סימן שכ"א

סעיף י"ט טור

לפיכך ישראל שיש לו וכו' פי' אסור בהנאה לאחר שמת ישראל וכו' עלה טובה קמ"ל מי שיש לו ספק פטר חמור יש להפקיע איסורין מיניה ואין לו לסמוך על סמך שיפדנו אח"כ שמא ימות בדרך בתוך הזמן ויאסר בהנאה ולשון רבינו מדוקדק ומכוון יותר :

הלכות חלה ש"ל טור סעיף ב'

אם אין בחלק ישראל וכו' יש להקשות מ"ש ממתנות שאם ישראל שותפו של נכרי פטור כמו שהובא לעיל סימן ס"א וכבר הרגיש ס"ה וכתבו לתרץ דכי קנו בקמח וכו' ויש לחלק דשאני בהמה, דאלו יתחלקו ואין עליו חל עוד שם בהמה כלל אבל בעיסה אם יתחלק ויקח כל אחד חלק שלו עדיין יש בה שיעור חלה

הלכות תרומות ומעשרות ומעשר עני

סימן של"א טור סעיף י"ח

וישרפנה מיד פן יבא לידי מכשול וכו' תמה ב"י שזה סותר למ"ש לעיל וכו' וי"ל דלעיל מיירי דלית לי' הנאה בשריפתו עד לאחר זמן ומש"ה קאמר ויניח וכו' והכא מיירי דאית ליה הנאה עתה בשריפתה :

טור סעיף כ"ח

וישחקנה ויולכנה לנהר והיינו טעמא מידי דהוי אע"ז וכן חמץ בפסח שישחקנה קודם שימלך לנהר דילמא יתלקטנה מנהר ואינו מפררו שאין מים חוקים כ"כ וה"נ צריך הכא לשחקנה מטעם זה וב"י תמה מכיון וכו' ואינו יודע על מה תמה :

סעיף מ"ב טור

ואין תורמין אלא מן היפה וכו' כתב הב"י שיש בדברי רבינו ערבוב שכתב על כל הני וכו' וי"ל שרבינו מיירי בדמעה וסובר שנגמרו מלאכתו וכן להיפוך אז אמרינן אין תרומתו תרומה דאם ידעה הקפיד ולא תרם אלא בדבר שנגמרו מלאכתו וכן להיפך והא דתנן פ"ב דתרומה שאם תרם תרומתו תרומה היינו בשלא טעה מכלל לאו אתה שומע הן ומכלל הן אתה שומע לאו :

סעיף צ"ב

ומפריש תרומה גדולה ונתנו לכהן וכו' וטעם לדבר כיון שמעשר ראשון מותר להנות זר ממנו כדלעיל לכן מעכב לעצמו ותרומת מעשר שאינו רשאי להנות ממנו שהרי הוא כתרומה גדולה כדלעיל ולכן צריך למוכרה וכו' אבל תרומה הואיל וקי"ל אדיכא חיטה אחת פוטרת את כל הכרי וגם צריך לשורפו כדלעיל והנאה מועטת ומה יתן לו לכהן בשביל הנאה מועטת כזאת לכן צריך לתננה לו :

הלכות נדוי וחרם סימן של"ד סעיף מ"ד טור

אלא יתירו לו עשרה וכו' תמה הב"י הטעם שצריך יוד בנידהו בחלום משום דיש לחוש וכו' ולזה לא שייך במנדה עצמו וכו' ול"נ דה"פ אלא יתירו לו עשרה דג" אינו יכולין להתיר לו שבועה שהאמירו מנדוי ואקשינן לך מהיכן למד דבעינן עשרה דילמא אופ' והיכן משכחת לה דבעינן עשרה ולזה תירץ ואמר כמו נדהו בחלום אשכחן דבעינן עשרה ה"נ גבי שבועה כיון שאין ג' יכולין להתירו א"כ צריך עשרה ואין מקום לתמיהת ב"י שהרי לא בא רבינו להשוותם בטעמם אלא להביא

להביא דאי׳ לכאן והיכי משכחת לה כדפרישית :

הלכות חולה וגוססים סימן של״ה

טור סעיף י״ד

אומרים לו וכו׳ יש כאן חילוף נוסחאות יש גורסין ואומרין לו דכיון וכו׳ ופירושו שאומרים לו תחלה שאל יפחד מן המות יותר בשביל שמזכירין לו במשאו ובמתנו כאלו יעשה צוואה שאין הדברים מחיים או ממיתים ואין מתים בדברים אינן מעלין ואין מורידין ויש גורסין ואומרים לו והיא הגירסא שלפנינו וכו׳ שאומרים לו שהדברים אלו מחיים וגרסא זו בעיני עיקר :

סימן של״ו סעיף ח׳ טור

אבל רבינו הגדול כתב הוא רב אלפס וכן בכל מקום שכתב הרב הגדול בסתם :

סימן שמ״ב הלכות אונן והספר סעיף ה׳

הלכך כל ז׳ ימי המשתה וכו׳ יש להקשות מ״ש מהנידה שאם משבעל פרסה נידה מותרין להתיחד כמו שהובא בסימן קצ״ב וי״ל כיון דקיל דם בתולים ביותר שהרי אף בדורות ראשונים לא נהגו בו איסור לכן לא החמירו שיצטרך שמירה ורש״י בריש כתובות פי׳ איפכא כיון דאבילות הוא קיל משא״כ באיסור כרת ולא אתי לזלזולי באיסור כרת :

סימן שמ״ג סעיף ג׳ טור

עד שיהיה לו כל צרכו לא נקטינן כוותי׳ דאפילו בדאיכא כל צרכו ואינו מלווה לועג לרש מדרב הונא אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב הרואה את המת וכו׳ והעבירו בעינו בסימן שמ״ו :

סימן שמ״ו סעיף א׳ טור

מי שהיה בעלה גלוב בעיר וכו׳ עד סוף הסימן הב״י נותן טעם לפי שהוא גורם לבזות המת שאומרים וכו׳ ול״נ טעם אחר מכיון שמתו מוטל לפניו מעגמת נפשו עליו ויאבד עצמו לדעת לפיכך אם היתה גדולה כאנטוכיה וכו׳ אינו אבל כמתו מוטל לפניו וכן אם כלו הכפר כולו :

הלכות אבלות

סימן שע״ט טור סעיף ג׳

בת׳ א״א הרא״ש ז״ל ובעל הלכות וכו׳ ואפשר לתת טעם אחר משום דנפשות לשון דביקות משמע ולעולם אל יפתח אדם פי׳ לשטן כדאמרינן פ״ק דכתובות רבים שתו לימא רבים ישתו לא לימא דאמר רשב״ל משמיה דר׳ יוחנן לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן ואין לומר נפש דהוי משמע שאינו לוקח אלא נפש אחת א״נ וכן לוקח משפט דלא הוי משתמע מני׳ אלא לקח :

סעיף ו׳ טור

בין ביחיד בין בי״ג וכו׳ ב״י כן מצא בתשובת הגאונים וכן כ׳ סמ״ג ורמ״בם כתב דאין אלא בי׳ וכן הוא דעת התוספ׳ פ״ק דכתובות ונתנו טעם לדבריהם מדס״ד דמקשה שם דמיירי בברכות אבילות שבברכות המזון וקאמר בעשרה הוי ניחא ליה בהכי אי לאו משום דקתני לעיל בברייתא אבילים מן המנין א״כ שמעת מיני׳ דבעינן עשרה דוקא ומה שיש לתמוה על דברי הגאון ועל כל הנך דכוותי שמסכימים לדבריו הא דתני׳ ומביא בפ״ק דכתובות ואבילים מן המנין ומוקמינן לה בברכות המזון דאי בעי לאשמעינן אפילו ביחיד נמי סגי אם נפרש דאבילים מן המנין היינו להצטרף לעשרה לומר אלוקינו א״כ מאי פריך ליה מברכת האבילות ואין אבילים מן המנין דקאמר ברכה בשורה מי איכא אלא ע״כ היינו ברכת המזון והדרי קושין לדוכתי׳ ולהגאון נ״מ דכי קתני ואבילות מן המנין היינו להצטרף לעשרה לומר נברך לאלוקינו אבל ברכות האבילות דמברכין ברכת המזון קאמר ר׳ יוחנן דאינו מן המנין גם להצטרף לג׳ לזימון עליו כמו שפירש רש״י ז״ל אי אפשר דא״כ מאי פריך דילמא ברכות אבילות שמברכין ברכת המזון שאני וכבר הרגיש בזה תוספ׳ על פירש רש״י ז״ל גם מה שכתב בין בשלשה תמוהים ומן הקושי׳ הכנה היא דכתב אין טעם לזה כלל דלא צריכא ג׳ אלא לזימון כמו שהובא בטור א״ח ובברכת אבילות מזכירין הברכות הטוב והמטיב וכל״ע היטב ולפיכך צדקו דברי האומרים דבעי עשרה ומה גם שהתוספ׳ והרמ״בם מסכימן לדעת חדא:

סימן שפ״ט סעיף א׳ טור

וריב״א אוסר וכו׳ והטעם מפרש בב״י מדתני במסכת שמחות ז׳ ימים וכו׳ מיהו יש לדחות לצדדים קתני אסור לספר עד שישלימו ל״ד ולכבס אם לא כבס ערב הרגל אסור עד שהשלימו ז׳ וכן בתוספ׳ גרסינן לגלח כמו בגמר׳ דידן :

סעיף ד׳ טור ב״י

ואינו יודע טעם למנהג וכו׳ וב״י תמה דילמא ס״ל כריב״א וכו׳ ואינו יודע על מה תמה דאף ריב״א אינו אוסר כיבנים :

סימן ש״צ סעיף א׳ טור

וב״ב רב אלפס וכו׳ הכי נקטינן ומה שהקשה עליו הרמב״ן וכו׳ יש להשיב עליו דשאני גיהוץ דנוי הוא לה אבל תספורת אין נוי הוא לה אדרבה ניוול היא שאין דרכה כל ימות השנה בתספורות אלא מגודלת : סליק

אמר המלקט בשפה רפה ובלב נשבר ונדכה אני מדבר אברך את ה׳ על כל הטובות אשר גמל אתי מעודי עד היום הזה כי אני כמתעתע מפני התרפקאות ותפני חוסר כל ועל כל זה עזרני ה׳ ונתן לי לשון לימודים ודעת ויאיר[לי בבוקר בבוקר כי זעיר ש״ם מעט חיל ומעט נתי וזכתי להעלות על מזבח הדפוס מטפס ועולה ולגמור את דבר קדשו דברי הקדוש הגאון הגדול תפארת ישראל רבן של כל בני הגולה הנ״ל וזכותו יעמוד לי ולאשתי הצנועה תי׳ ולזרעי ולכב״כ מעתה ועד עולם ויתן לנו שנות חיים וברוכים ואקיים ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולהוציא מחשבתי אל הפועל חיבורים שלי מה שחנני ה׳ רק עתה באתי כיהודה ועוד לקרא כמלקט את העו״מר אחר הקוצר ולהוסיף כיפך משלי מחיבורים הנ״ל רק כדי להראות

לדוגמא הדפסתי קינטרס אחד לדבר בעת״ו מה טוב בענינה דמועדים

וקראת שמו אמרי מועד על שם ענינו וגם אמרי אותיות שמי מאיר ואפיל תחינתי

לבורא ארץ ושמים כשם שזכיתי הספר הלז לסיים כן

יזכני להביא אל הדפוס חיבורים אחרים

שלי ולראות בנחמות ציון וירושלים

כ״ד המתאבק בעפר רגלי

של תלמידי חכמים

הקטן והנמוך

מאיר בן כ״ה

אליעזר

זצ״ל

מנייארן

אמרי מועד לפסח

איתא בא״ח בסימן תס״ט

אסור לאדם לומר על שום בהמה בין חיה ובין שחוטה בשר זה לפסח וכו׳ וכתב המ״א בשם הב״ח מדפריך בגמר׳ תגדי מקילם עי״ש ומאי פריך דילמא גדי מקולס בדיעבד אסור אלא ש״מ אפילו שתם בשר כמי בדעביד אסור והפ״כ והט״ז מתיר בדיעבד ומקשה המ״א הא הב״ח מביא ראיי׳ שאין עליה תשובה והניח בצ״ע וכ״ל לפענ״ד לייסב רק נקדים אותה סוגי׳ במסכת פסחים דף נ״ג אמר רב יהוד׳ א״ר אסור לאדם לומר בשר זה לפסח וכו׳ כל הסוגי׳ עד לא שנא אמר וכו׳ בתחילה נתרץ קושיית העולם בזה הסוגי׳ בגמר׳ דמקשה ובשר לא והא תודס איש רומי וכו׳ מקשה העולם דילמא מעשה שהיה כך היה וכ״ל לייסב רק נקדים מ״ש הריף בחדושי אגדות לפי מה דקיי״ל דתודס גברא רבה דהוא״ל ודרש כמו דאיתא באותו סוגי׳ והאיך לא חשש לזה דהוה דומה לאוכל קדשים בחוץ ומייסב הוא ז״ל דסבר כר״י הגלילי דמתני׳ לקמן דפרק כיצד צולין את הפסח מביאין שפוד

של רימון ותוחבו לתוך פיו וכותן את כרעיו ואת בני מיעיו לתוכו ולכך הנה ג לעשות גדי מקולס דהיינו דתולין חוצה לה ולדידי' לא הוי כקרבן פסח רק דהס סברו כר"ע והוי דומה לפסח עכ"ל עי"ש ולכאורה מוכרח להבין דמאי דוחקא להריף לתרץ דסבר רק כר"י הגלילי דילמא אפילו כר"ע ומש"ה ניחא לדידי' דהואיל ולא אמר כלל בשר זה ומש"ה יוצא רק זה אינו לפי מה דמסיק התירכן דגבי מקולס אפילו לא אמר כלל זה לפסח אפ"ה אסור וא"כ במ"ע קושיית הריף ומוכרח לומר תירוצו רק לפי דעת המקשין דס"ד דאף גבי מקולס אפ"ה מוכרח דוקא אמר דאל"כ לא מקשה לכתחילה דילמא תודם לא אמר כ לזה לפסח ומש"ה יוצא אע"כ כ"ל דמקשין היה סבר דגבי מקולס צריך נמי אמר וא"כ לפ"ז לא צריך לתירץ הריף רק כת"ס אכן לפי דעת המקשין למה היה מחייבן אותו ואת"ל שהס סברו שהוא אמר נמי זה לפסח הוה יכול לתרץ הוא מטעם זה שהוא לא אמר ויוצא אליבא דכ"ע וכ"ל דאפ"ה שלחו להם שפיר דחייב כידוי דאע"פ שהוא לא אמר כלל דילמא יתרמא שאחד יאמר זה לפסח ומקולס נמי הוה והוה שפיר כקדשים בחוץ אך כל זה הוא ניחא אם אמרינן דסתם בשר מותר לגמרי ואז לא יוכל להתכלל מטעם זה כמ"ש דמכח מנהגא יוכל לבא לידי איסור קדשים אבל אי סתם בשר אסור ואז במ"ע דיוכל להתכלל דהוא לא אמר כלל ואין לומר דמש"ה מחייבים אותו שמא יאמר אחד הלא בסתם בשר נמי איכא למיחש הכי אע"כ כ"ל בסתם בשר לדעת המקשין מותר לגמרי ומש"ה שולחו לו שפיר לפ"ז מתילא לק"מ קושיית העולם וזהו קושיית המקשין דאע"פ דמטעם שהיה כך היה אפ"ה מוכח דסתם בשר מותר לגמרי דאל"כ למה לא התכלל תודם מטעם זה והשתא לפ"ז זהו הוכחות הס"ד וט"ז ולק"מ קושיית המ"א מטעם זה ודע למבין ודוק היטב כי נכון הוא ודע כיקלרתי והשתא לפ"ז לק"מ נמי עוד קושי' חוץ לדרכינו דלמה היקפיד ר"ק על תודם ולא על ר"ג כמו כמו שמייתי במתני' בפרק ב' דביצה דג" דברים עשה להקל וחד מנהון דעשה גדי מקולס עי"ש ולמה אם על כבודו רק לפי דברינו מיושב דר"ג נהג בעצמו לבדו ולא נהג לאחרים והוא באמת לא אמר זה לפסח ולא חושש סיבא אחד לאמר זה אבל גבי תודם חיישינן הואיל ונהג לאחרים ושמא יאמר אחד נמי זה לפסח ויהא כקדשים בחוץ ודוק שיטב והשתא לפ"ז מיושב נמי בהגדת של פסח דר"ג אמר כל שלא אמר ג' דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו וכו' ויש לדקדק חדא דמאי קמ"ל ר"ג דמאי ס"ד שלא לאמרו ותו למה לא אמר כך צריך לומר ולא בלשון חיוב אבל לפמ"ש א"ש דה"א דאסור לומר כך דהואיל והוה כקדשים בחוץ לכך בא ר"ג למימר שיאמר רק בפסח והוא רק שאם מונח לפניו מצה ומרור וא"כ זה לא היה כדרך המתנדבים כמו דאיתא בסוגי' זו הואיל ובוה אחר ללייה ומש"ה מחויב לומר זכר לפסח ואין לומר לאחי ס"ד שלא לאמר דה"א דהואיל ואיתא בגמר' דפסחים דף ד"ח ע"ב דמצה בזמן הזה דרבנן וא"כ ה"א שלא לאמר לכך בא ר"ג ולומר בתורת חיוב הוא כמ"ש ולא כמ"ד דמצה בזה"ז דרבנן וא"כ לפ"ז מיושב נמי הקושי' דלעיל נמי עפ"ז דהואיל ור"ג לא נהג זה אלא בפסח כמ"ש ודוק היטב כי נכון הוא

על כל רגלים בס"ד

הרמב"ם פסק בפ"ק מהלכות חגיגה וגם מייתי התי"ט במתני' דחגיגה מי שלא חג בי"ט ראשון ע"ש דפסק כר"י מי שלא חג בי"ט ראשון דהיינו שלא ראוי' ולא חייב בקרבן חגיגה ביו' א' ואח"כ בתוך הרגל עבר מומו י וחייב להביא בתוך הרגל אליבא דר"י שב בחגיגה אבל רב אושיע פטרי לי' הואיל ולא נתחיי' בראשון והכל הוא תשלומין דראשון ע"ש . ותמה עליו הכ"מ הלא רב אושיע גדול מר"י ולמה פסק כר"י והניח בכ"ע ע"ש . וכ"ל לפ"ד ליישב והסיגנון יהי' כך דהרמב"ם מוכיח דין שלו מסתם מתני' דפ"כ הוא כר"י . רק נקדים סוגי' דקדושין דף ד"ט . איהי מנ"ל דלא מחייבין להימול את בנה דכתי' כאשר צוה אותו אלקי' ולא אותה אשכחן מיד לדורות מנ"ל תנא דבי' ר"י כ"מ שנאמ' צו אינו אלא זירוז מיד ולדורת כו' ע"ש כל הסוגי' תו' ד"ה וא"ת ל"ל קרא ת"ל דמ"ע שהז"ג וא"כ נשי' פטורות וי"ל כיון דמיום השמיני והלאה אין לה קבע וא"כ לא הוי מעש"ג ע"ש לכאורה יש לדקדק על המקשן שהקשה אשכחן מיד לדורו' מנ"ל דכיון דאשכחן דאתיעוס

דהמיעו' אותו גבי' אברהם מה"ת נאמרו לדורות ובאמת מקשה תו' קושייתם וא"כ מהי"ת נאמרו לדורות דחייב כמ"ש ונ"ל לפענ"ד ליישב לכאורה דהמקשן הי' סבר כתי' הירושלמי מה שמייתי תו' דל"ח בשיטת החדש וז"ל דאקריבו עומר והדר אכלי ומקשה שם תו' בשם הירושלמי למה לא אכלי מצה מחדש ויבא עשה דבערב תאכלו מצות וידחה ל"ת דחדש ומתר' הירושלמי דאין עשה קודם הדיבור חשיב כמו לאחר הדיבור ע"ש לפ"ז נוכל לומר דזה הסברא ס' המקשן וא"כ מקשה שפי' דלמא גבי' אברהם פטרי מש"ה אבל לא לדורות וק"ל : אכן חוזר וניעור זה הקושי' דזה הוא שפי' אם מוכרח לומר כתי' הירושלמי אבל אם לא נאמר כתירוצו א"כ הקושי' במ"ע . רק נקדים מה ששמעתי להקשות בשם הגאון ז"ל לפי מה דאית' בגמר' בכמה דוכתי' שיעורין הל"מ וא' בגמ' ג' אלפי' הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה והוא סמיך מיד לאחר ביאת הארץ דהרי בז' באדר מת משה ובי' לחודש עברו את הירדן . וא"כ דילמא מש"ה לא יוכל לתדחי הל"ת של חדש דהואיל ושם אכילה בכזית ובאותו זמן לא היו יודעים השיעור כזית וחצי השיעור אסור מן התורה כדאי' בגמר' ביומא בפ' יוה"כ ע"ש והשתא לפ"ז לק"מ קושי' הירושלמי עכ"ד הגאון זצ"ל . והשתא לפ"ז קושייתנו נמי במ"ע על המקשן כנ"ל מאי מקשה אשכחן כו' : לכן נ"ל ליישב קושית הגאון הנ"ל ע"פ שני דרכים וא"כ ממילא לק"מ קושייתנו דהא נוכל לומר כמ"ש דהכי קא מקשי תו' ליתי עשה של בערב כו' וידחה ל"ת של חדש מטעם ס"ס חדא דילמא הי' התבואה מאשתקד וכבר השריש פני המזרח של אשתקד כדאי' בר"ה . ואת"ל משנה הזאת דלמא אכל רק כשיעור וידחה שפיר הל"ת וזהו הוי ספק שיוכל להתברר ע"י נכרי מל"ת דלא הי' מעולם חדש וגם הוי ס"ס שיוכל להתהפך וא"כ מקשה תו' שפי' יאכלו מת"כ יותר עד שיצא ספק מלבו כמ"ש ודוק : או נוכל לומר דתו' מקשה שפי' מטעם אחר עפ"מ דאית' במס' שבת דקל"ז ע"א מי שהיו לו ב' תינוקות א' למול בע"ש וא' למול בשבת ר"א מחייב חטאת ור"י פוטר ע"ש כל הסוגי' והיוצא לנו משם דפלוגת' אם טעה בד"מ ועשה מצוה רק שהזמן לא הי' עתה אם טעה כנ"ל . והשתא לפ"ז זהו קושיו' הירושלמי ליכול מת"כ אפי' לר"א אפי' אם אכל יותר מכשיעור דהכא זמנו של המצוה הוי משא"כ התם דילמא לא הוי זמנו של המילה השתא . וא"כ מיושב שפי' קושייתנו הנ"ל כמ"ש ודוק היטב : אכן עדיין לא יצאנו מידי חובתינו מזה הקושי' רק נקדים מה שדיקדק העולם לפי דברי הירושלמי הוא נגד הסוגי' ביבמות ד"ה בשיטת עליי' דרצה הגמ' למילף משם דעשה דוחה ל"ת וקאמר שם ממילה ותמיד לא נוכל למילף דהוא לפני הדיבור דמשמע דהוא עדיפ' ולפי הירושלמי משמע דגרע מלאחר הדיבור ונ"ל לפענ"ד ליישב דלא סתרי אהדדי ונקדים מה דאי' בפסחים דף ד"ח ע"ב מניין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג יום א' ת"ל לא יאכל חמץ וסמיך לי' היום אתם יוצאי' ע"ש וא"כ מזה נשמע דדוקא גבי' פסח אמרי' ואת דגרע מפסח קודם הדיבור דהא בפ' החודש כתי' לדורות ז' ימים ואי לא הוי לן ההיקש שבעת ימי' וחדא זימנא אמר ז' ימים תאכל מצות ומיני' יליף גמר' מה ז' רשות אף ז' רשות ולא חייב לאכול מצה אלא לילה ראשון ע"ש אבל איסור חמץ כל ז' . וגבי פסח מצרים ל"ל ההיקש . דבהדי' כתי' מצה סמיכות דאפי' חמץ מותר שם . וא"כ זהו דברי הירושלמי דקא' דגרע עשה ל"ה אבל בעלמא מודה דלא גרע וא"כ לא סתרי אהדדי ודוק היטב : והשתא לפ"ז הדר' קושייתו לדוכתי' מאי מקשה אשכחן מיד לדורות מנ"ל דהא לפ"ז לא גרע עשה דל"ה בעלמא . לכן נ"ל ליישב עד"א רק נקדים ליישב עוד קושי' על המקשן מאי מקשי איהי מנ"ל וכו' דלמא מש"ה קא' הברייתא' דלא מחייבי הואיל ולאו בני ברית הן כדאי' בברכות דך"ח נשים חייבו' בבהמ"ז דאורייתא' או דרבנן בתו' ד"ה דהואיל ולאו בני ברית הן אע"ג נ"ל דהכי מקשה איהי מנ"ל ודע"כ נ"ל דהכא לאו טעמ' משום דלאו ב"ב הם דא"כ ה"ל לאשמועי' הברייתא' עוד בבא דאפי' בדיעבד פסילי דהא זיל בתר טעמ' משום דלאו ב"ב אע"כ נ"ל דבאמת אי דעבדים ש"ד . וא"כ זהו קושייתו מנ"ל דלא מחייבי קא' דהא אינן רשאי' מטעם הלז . ועי"ז משני הגמ' שפי' דכתי' כאשר צוה אותו כו' משמע אבל אי עבדים ש"ד . ועי"ז מקשה שפי' אשכחן מיד לדורו' מנ"ל דלמא הקרא אתי להורו' דדוקא לגבי' אברהם הוא ציוה וא"כ אי עבדי הנשים לי' לן בה אבל לדורו' אינן רשאי' להימול הואיל דלאו ב"ב כמ"ש . ומשני יליף ציוה ציוה וא"כ ע"כ אתי לן להורו' דבדעב' ש"ד ודוק : והשתא לפ"ז נ"ל קושיו' התו' שם דל"ל אותו תיפוק לי' דבלא"ה אינו חוייב' דה"ל מעשה"ג אבל לפ"ז מיושב דאיצטרך הקרא להורות דבדיעב' כשירה כמ"ש ודוק : אכן לאחר העיון נ"ל ליישב דתו' מקשה שפי' רק נקדי' ליישב דהא בלא"ה ק' על

תו' קיצור או סתירה דהא יוכל התו' להקשו' מיד על המקשן דמקשי איהי מנ"ל ת"ל דה"ל מעשנ"ו וכ"ל דעל
המקשן לק"מ דנ"ל דקושייתו קאי על קודם מ"ת דאז עדיין לא הוי לן מיעו' דמעשה"ג נשי פטורו' ילפי'
מתפילי' · וא"כ קודם מ"ת נשי חייבן : ושפי' מקשה איהי מנ"ל · וא"כ לפ"ז קשה סתירה מאי
מקשה ל"ל אותו דאיצטר' לקודם מ"ת · ואין להקשו' מאי מקשה על קמ"ת מאי דהוי הוי · כ"ל למסבר
הקרא · וא"ל דתו' מקשה על קושיו' הגמר' אשכחן תיד לדורו' מנ"ל · ועי"ז מקשה שפי' ל"ל על דורו'
הא בלא"ה פטורי דא"כ ה"ל לתו' לציין קושיית' על אשכחן אע"כ כ"ל דמקשה כפשוט' · לכן נ"ל לייסב דתו'
מקשה שפי' דהעולם מקשה למה לא מייתי הגמ' מציווה כאשר דיבר איתו וכו' אע"כ כ"ל דחד מיעוט נ"ל לן
התורה על קמ"ת וחד על אמ"ת : וא"כ לפ"ז מקשה תו' שפי' ל"ל על אמ"ת דהא בלא"ה פטירי מטעם
מעש"ג ודוק : אך עדיין לא פלטינן מזה הקושי' דהגמ' רצה להביא מעשי' מכאשר ציוה וממילא לק"מ קושיו'
העולם · וא"כ קיצור או סתירה במ"ע · לכן נ"ל לייסב הכל עד"א וממילא מיושב קושייתנו דלעי' דכ"ל
דהמקשן מקשה מתחילה דלמא כדיעב' אפי' פסולה דלאו ב"כ הם · ועי"ז משני דכתי' אותו ועי"ז מקשה
אשכחן מיד לדורו' מנ"ל דלמא בדעב' פסולה · ומשני דכין ציוה כו' ועי"ז מקשה תו' ל"ל על דורו' לימוד מת"כ
אם באת להורו' דפטורי לאמ"ת הא בלא"ה ידעי' מטעם דהוי מעשה"ג ואם נפסך לומר דכדיעב' פסולי מה"ת
יהי' גריע משחרית"ע שה"ג דפטורי ואי עבדי כשירה · ועי"ז מתי' תו' כתי שפי' כיון דמיום ח" ואילך אין לה
הפסק וא"כ לא הוי מעשה"י ומש"ה איצטרך אותו כו' דפטרי אא"כ : והשית' לפ"ז מיושב הכל על נכון דבל"ז
לא היה יוכל תו' להקשות על המקשן · ה"א דקושיו' המקשן קאי רק על קודם מ"ת ולמסבר הקרא אבל
השתא מקשה על לדורות מקשה תו' למפטר ל"ל דזה: נשמע מכללא · וא"ל למפסל זה לא נשמע מאותו ולא
אותה ודוק : ועל ד"א נ"ל לייסב זה הקושיא דלמא לא מקשה תו' מיד על המקשן דהא בלא"ס יש להקשות
לפ"מ דאמרינן בסנהדרין דכ"ט דכל מצות שנאמרו לב"נ ונשנית בסיני לישראל נאמרו ולא לב"נ · וא"כ
מאי מקשה המקשן אשכחן מיד לדורות מנ"ל דכיון דלא נשנית בסיני הוי כמו שנאמרה לישראל ולא לב"נ :
וא"כ ממילא שמעי' דפטרי הנשי' מכח המיעו' אותו · אע"כ נ"ל דה"פ דהואיל ומצינו דנשני' בסיני נמי
מילה וביום השמיני דאע"פ דלמלתי' נשנית דידחה שבת כמו שמתרץ באמת הנ"מ על קושיתו והרי מילה אכתי
נוכל לומר דילמא לענין זה נמי נ:נית ולהוציא מסברתו של קודם מ"ת ונשים נמי חייבין מי מפים על
כך · וזהו קושיות המקשן הכא אשכחן מיד לדורות מנ"ל · ועי"ז משני דנין ציווה ציוה וע"כ פטרות
רחמנא נם לאחר מ"ת · והשתא לפ"ז ממילא לק"מ קושייתנו דעי"ז דוקא מקשי תו' דהא בלא"ה נמי
לא אתי למטעי ולמימר דחייב נשים בזה דהא הוי מעשה"ג דבלא"ה פטרי לאחר מ"ת · ועי"ז משני נמי
שפי' כיון דמיום שמיני ואילך וכו' ודוק: ואחרי כ"ז הוא ניחא דברינו אם נאמר כדברי ר"י בע"ז דכ"ו ע"כ בסוגי'
מניין למילה בנכרי שהוא פסולה וכו' ר"פ משמי' דרב אמר ואתה את בריתי תשמור ור"א המול ימול וכו' ע"ש
עד דמסיק לבסוף א"כ אשה למ"ד ואתה את בריתי ליכא דאשה לאו בת מיל' ולמ"ד המול ימול אשה כמאן דמהלי
דמי וכו' ע"ש בתו' יש לפסוק כרב ואין אשה כשירה להמול ואע"ג דרב ור"י הלכת' כר"י כהא הלכת' כרב משום
דבריים' דר"י נשיאה קיימ' כוותי' · אבל בהל"ג פסק דאשה כשירה להמול · ולרב דא' אינה כשירה נריך
לפרש בפ"ק דקדושין דמצריך אותו ולא אותה למדרש דאינה חייבו' להמול את בנה שאינה מבקש להמול ע"ש
כל הסוגיא · וא"כ לפ"ז בשלומא לדעת ר"י שם בע"ז אזיל הסוגיא הכא בקדושין שפי' כמ"ש בדיעבד ·
ועי"ז משני התו' נמי שפי' דבדיעבד דכשירם כמ"ש אבל לפי דברי רב שם מוכח כבר מפסו' המול ימול דאשה
אפי' בדיעבד פסול · ואותו ולא אותה מוכח לדידי' כמ"ש תו' שאינה מבקש להמול · אבל לדורות
ל"ל הקרא ציוה ציוה · בלא בלא"ה מוכח הכל לדידיה דפסולה בעצמ' להמול מכח מפסו' המול ימול
לפ"ז הטעם שייך לאחר מ"ת כמו קודם · ואהני לי' כללא דמעשה"ג שאינה מבקש להמול לכן מוכרח ע"כ
למימר דקושי' הגמרא הכי אשכחן מיד קאי רק לפי שיטות ר"י דמכשי' בדעבד · אבל לפי שיטו' רב ל"כ
לזה התי' כלא"ה דנ"ל דרב יליף עשה דחודש הדיבר מלא"ה · וא"כ אצטריך לדידיה תרי פסוקים תו' כמ"ש ·
וקודם מ"ת לא נאמר הכלל שלמעשה"ג ולכך נריך ב' פסוקים · והשתא לפ"ז מש"ה מתיר' תו' שם
בקדושין דל"ק בשיטו' החדש מש"ל על קושיו' ירושלמי הנ"ל · תי' אחר על קושייתו דמש"ה לא דחי טעמא

על

של בעת"ת את ל"ת של חדש · דגזרי' כזית ראשון אטו כזית שני ע"ש · דלפ"ד רב הכי כמ"ש ל"נ לתי' הירושלמי דהא לדיד' מוכח דיליף העשה בלק"ה מלא"ה ודוק היטב · והשתא לפ"ז כאויר לעינינו הראשון וליישב הרמב"ם הנ"ל · רק נקדי' ונליישב ב' קושיו' חדא לפי תי' תו' דמתר' כיון דמיום שמיני ואילך כו' וא"כ לא הוי מעש"ג ע"ז הקושי' ע"ש דלפי דעת ר"י בחגיגה ד"ט ע"א דקא' שם דחגיגה הוא תשלומי דראשון וא"כ נ"ל דלפ"ז ש"ה בכל המצות שבתורה כי עבדי המצוה אח"כ לאחר זמנו ולא תחיי' אותו מצוה בזמנו דפטור אח"כ · ואע"פ שא"ז הוא בר חיוב כמו בחגיגה · דר"א אמור שם תשלומין זה לזה · ואמר שם דא"ב חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום השני' ותוכן שם לפ"ד ר"י פטרי ולפי דר"א חייב ע"ש · וא"כ השתא לפ"ז כמ"ש קושי' תו' נ"ל אותו ולא אותה על דורות הוא הוי מעשה"נ ובלא"ה פטורה מטעם זה · וא"ל כתי' התו' כיון דמיום א' וכו' ה"א דחייב מה"ת כיון בהתחלו' החיוב פטרי מטעם מעש"הנ מה"ת יתחייב מכאן ואילך כיון דלפי ס' זו דתשלומי' דראשון ולדעת ר"י דע"ז נ"ל מה יכתי לא חייבתני ולא עדיפא את מנבר' דאתית מיניה · ותו דפ"ב דמגילה ד"ך מקשה נמי תו' התם זה הקושי' ומתי' תו' תי' אחר הואיל ונבי' מילה איכא כרת וכו' ע"ש · ויש לדקדק מה בעי תו' בתי' אחר · אבל לפמ"ש א"ש · דהדא קושי' מתורצת ביה"ך חברת' דהכא רבה תו' לתי' אליבא דכ"ע ואפי' לר"י ולא שני' בתי' כמו התם בקדושין דהא לפי קושיתינו אכתי כמ"ע נ"ל על דורות אותו כו' ואי משום דה"א מיום שמיני ואילך וכו' וא"כ לא הוי מעשה"נ וה"א דלחייב מה"ת כיון דמכאן ואילך לא הוי רק התשלומי' א"כ אכתי לא אתי לאפוקי מ"ה מתי' תו' במגילה אליבא דר"י נמי ושם בקדושין נמי לדברי ר"א ואף הוא שפי' בתירוצם וא"כ השתא שם במתני' קאמר סתמא ולא מלין אלא ביום משמע אפי' שלא בזמנו הואיל ולא חילוק במתניתין דהכא · וא"כ נ"ל כדעת ר"י כמ"ש : וא"כ זהו דברי הרמב"ם ז"ל שפסק כנגד הסוגיא הנ"ל ומיושב שפי' דברי הכ"מ · ודוק היטב כי נכון הוא :

לשבועות בסוגיא דפולטת ש"ז במסכת שבת דף פ"ו ע"א

התוי"ט הביא לשון הרמב"ם בפרק ח' דמסכת מקואות דאי' שם במתני' משנה ג' פרק הנ"ל פולטת זרע ביום השלישי טהורה דברי ראב"ע רשב"ע פעמי' שהם ד' עונות פעמים ה' פעמים ו' רע"א לעולם ה' עונות עכ"ל המתני' · והרב ברטנורא אומר הלכה כראב"ע : ומביא תוי"ט לשון הרמב"ם דמשמע בפירושו שהרמב"ם ס' נמי כראב"ע רק דס' דבעי ג' עונות שלימות · והקשה עליו הכ"מ דא"כ נ"ל דראב"ע סבר נמי בהשכמ' עלה ובהשכמ' ירד וא"כ לא מקשי הגמ' נמי איכא דר"ע בשלמ' לראב"ע דאמר כרבנן וכו' אלא ר"ע כמאן ע"ש דהא לפי ס' הרמב"ם נ"ל נמי לראב"ע בהשכמה עלה וכו' וא"כ לא מקשי הגמ' לר"ע נמי · ונ"ל לפע"ד לתי' הרמב"ם שפמ"ש בס' קול יהודא על קושיו' התו' דהגמ' מקשה הא טבול יום נינהו אביי ורבין ור"א בר אבין דאמרי תרווייהו ניתנה תורה לט"י וכו' ופריך ולטבלו בינו שימשא וכו' עד סוגיא והללו הולכין לטבילה עכ"ה · תו' וא"ת א"כ מה לריך ר"י לדרשא דלא מראש בשתר כו' ע"ש · ומתי' אמחבר הנ"ל קושיו' תו' דלכאור' יש לדקדק למה לא אמר הגמ' באמת דראב"ע נמי ס' כר"י דבר"י עביד פרישא וא"ל א"כ מאי פליג עם ר"י י"ל דבהא פליגא ראב"ע ס' דלא נתנה תורה לט"י וא"כ מש"ה הי' פרישא בר"י ור"י ס' נתנה תורה לט"י משה"א פולט' ב"נ טמאה דלפי ס' דמסופק בגמ' אם נתנה תורה לט"י א"ל · אבל לעולם בין לראב"ע ובין לרי"ס כר"י · אע"כ נ"ל דבאמת י"ל הכי דראב"ע ס' כר"י דב"ד עבי' פרישא וס' נ"ת לט"י רק קודם לזה דידעי' אי ס' ר"ע בר"י או כרבנן מש"ה אוקמי' ראב"ע כרבנן אבל בתר דמתי' הגמ' ר"ע ס' נמי כר"י וכדאמ' ראב"א י"ל דראב"ע ס' נמי כר"י ופליג עם ר"י דהוא ס' נ"ת לט"י ורי"ס נתלט"י בקושיתינו וק"ל · והשתא לפ"ז אמר הרב הנ"ל זהו המשך בגמ' דאמר אביי ב"א דאמרי תרווייהו נתלט"י לכאורה שפת יתר הוא פשי' דתרווייהו הוא אמרי מלשון אמרי · אבל לפ"ז א"ש דתרווייהו קאי על ר"י ור"ע

אבל

אבל ראב"ע י"ל דס"ד דלא תלט"י וק"ל . והשתא לפ"ז מתו' קושיו' תו' הנ"ל . רק קודם לזה נקדי' פי' התו' דגמ' מקשה ולטבלו ביני שימשא ולקבל תורה ב"ש . ופירש"י דלר"ע פריך ותו' פי' אדרב"ע ורי"ו נמי צריך דגילף מהבא דאעונות קפיד קרא וכו' . והשתא לפ"ז לק"מ קושיו' תו' הנ"ל מה שמקשה על הגמ' ולטבלו ב"ש וכו' בקושיות התו' דהא זהו הקושי' של הגמ' אמר תו' דקאי על ראב"ע ולדידי' הוי טובלין תבע"י דהוא ש' לנתל"י כמש"נ וא"כ אכתי קושי' הגמ' במ"ע ולטבלו ב"ש לכך מוכרח לתי' דלא מראש בסתר דברתי אבל לה"ד קושי' ולטבלו בכפרא דשבתי' אמר תו' דקאי דוקא על ר"ע ור"ע ש' נתלש"י מש"ה תי' שפי' ודוק עכ"ד הרב הנ"ל : אכן לכאורה נ"ל דתו' מוכרח לתירוצם וקודם לזה נקדים גתי קושיות המרש"א וגם קושיו' מהר"ש שהקשו שתיהם ומהר"ש מוחק הגירס' ברשי מש"ה ומהרש"א תי' ב' תירוצי' ולכאורה נלע"ד דתירוצו אינו מספיק על קושייתו ומוכרח לבא לתירוצינו וא"כ מוכרח תו' נמי לתירוצו . דז"ל בסוגי' זו מנין לפולטת ש"ז ביו' השלישי וכו' שנא' והיו נכונים וכו' פירש"י קס"ד עם יום הפרישה קאמר דבד"א בשבת פירשו מנשותיה' וקבלו התורה בשבת שהוא רביעי לאותן ששמשו מיטותיהן בד"א לפני הפרישה ע"ש ומקשי' המפרשי' הנ"ל מאי קאמר רשי' קס"ד הא אף לפי האמת נמי עם יום הפרישה בין לר"י ובין לראב"ע ומהר"ש מחיק הגירס' וגרס בלא יום הפרישה והרש"א רוצה לקיים הגי' ומפרש דרשי' קאמר זאת אליבא דחכמי' לקמן דקאמרי ו' עונות שלימות בעי' ע"ש וא"כ לא הוי יום הפרישה בכלל הימים וא"כ קא" רשי שפי' קס"ד . ותי' השני של מהרש"א דגמ' קאמר לקמן דמקשי' על החכמי' דהא כתי' וקדשתם היום ומחר ומשני התם בלא יום הפרישה ומשה הוסיף יום א' מדעתו ע"ש וא"כ קא' רשי' שפי' קס"ד עם יום הפרישה עכ"ל המרש"א : ונ"ל תירוצם אינו מספיק דהא אכתי ק' מאי בעי רשי' בזה כלל דקא' האיך קס"ד . ונלע"ד דרשי' בעי לתי' חד קושי' בתחלה דסוגי' זו דגמ' מקשי רישא דלא כראב"ע וסיפא כראב"ע דאי כראב"ע טהורה שמעי' לי' לכאורה יש ל: לדקדק דלמא כולה כראב"ע רק דראב"ע חשיב בלא יום הפרישה דהוא ש' ב' ימי' עם הלילות ומתני' חשיב היום הפרישה עם שאר השני ימים אבל לעולם דמתני' אתי' אפילו כראב"ע . אכן זה אינו נ"ל דא"כ מאי פליג ראב"ע עם ר"י אע"כ נ"ל דראב"ע נמי ש' עם יום הפרישה וא"כ מקשה הגמ' שפיר רישא דלא כראב"ע וסיפא כראב"ע . וא"ל דלמא באמת ראב"ע ור"י אינו מחולקי' אהדדי רק עם ר"ע דא"כ הל"ל גבי' אהדדי דברי ראב"ע ור"י אע"כ דראב"ע ש' עם י"ה ור"י סבר נמי עם י"ה רק דהוא אומר בפשוטו פש"ז ביום הג' טהורה עם י"ה ור"י סבר פש"ז ביום הג" טמאה דהיינו עם י"ה וא"כ שפיר מקשה וא"כ כ"ז היא כוונת רש"י קס"ד עם י"ה כדי להורות דבמתני' פי' עם י"ה וממילא גבי ראב"ע נמי עם י"ה וא"כ מקשה הגמר' שפי' וממילא מתו' קושיו' המרש"א דזה בעי רש"י לתי' ודוק : והשתא זכינו לדין מקשה תו' שפי' דא"ל תי' הנ"ל וא"כ ק דראב"ע ש' כר"י למה לא אוקמי מתני' כראב"ע אלע"כ דזהו לאו ש' הוא וא"כ מקשי" תו' שפיר ודוק : אכן לאחר העיון שובי ונחתתי לומר דודאי תו' נמי ש' כתי' של העולם רק קודם לזה נקדים פי' התו' לעיל על קושיו' הגמ' וליטבלו ביני שימשא פירש"י דהגמ' מקשה רק לר"ע אבל תו' פי' דמקשה בין לר"ע ובין לראב"ע ובין לר"י דגילף מיני' דעונות קפיד הקרא ע"ש רק צריך להבין מה בין שיטת רש"י לפי' תו' נ"ל כמו שפרשתי לעיל דרש"י לשיטתו אזיל דגריס במתני' כש"ד ונ"ל דרצינו כמו שתירצנו לפי ש' המקשן בעי רשי' לתרץ מש"ה ליכא לפרושי דקאי נמי לראב"ע וא"כ תיקשי מ"מ הקושיא במ"ע כוקמי מתני' הכא כראב"ע רק דמחולקי' עם ר"י אי נת"לטי קש' הרב הנ"ל . ואם זה לאו ש' הוא אכ"ק דלא מקשי ה.מ' מידי לראב"ע דלמא מש"ה סבר דלא נתנה תורה ביום ששיני דש' ימים שלמי' בעי' כסברותינו אע"כ נ"ל דקושייתו לא קאי לראב"ע . אבל התו' י"ל דלא גרס במתני' קס"ד וא"כ ל"צ לתי' דלעיל וא"כ נ"ל דקושייתו נמי קאי לראב"ע וא"כ י"ל דזהו בין שיטת רש"י לתו' ודוק . והשתא לפ"ז י"ל דתו' נמי ש' כתי' העולם רק מתרצי' אליבא דרשי' דל"ש כתי' העולם ולפ"ז נדקו דברי הרמב"ם דפסק כראב"א ופסק דבעי' ג' עונות שלימות די"ל דהוא נמי ש' כשיטת התו' וא"כ י"ל כתי' העולם וא"כ נ"ל דראב"ע ש' נמי כר"י דבד"א עבוד פרישה דלא הוין ט"י בשעת קבלת התורה מוכרחי' לטובלן בו' בשבת קודם ע"ש וגם' זו מחולק עם ר"י דאיהו ש' לנת"לטי' דגמ' לטי' ורי"ם דנת' לטי' וא"כ בלא"ה היו מוכרחים לפרוש בד"

וא"כ

וא"כ ל"ל לבא לתי' הגמ' בהסכמה עלה כו' אבל לר"ע לבד מוכרח לבא לתי' זה א"כ הוא פסק הרמב"ם שפי' כפתור ופרח ודוק : והשתא לפ"ז מתורץ נמי דברי תו' ד"ה כדאמר רב אדא אליבא דרבי עקיבא איירי ולכאורה הוא דברי תמוה מאי בעי תו' בזה ועיד דפשיטא אליבא דר"ע הוא ולפי דברינו מיושב שפי' דתו' בעי לתי' דאם פסקינן כראב"ע וכשיטת הרמב"ם ד"ג שליונות בעי' מוכרחי' לבא לתי' של הגמרא בקושיו' הכ"מ על הרמב"ם ולכך קא' תו' אליבא דר"ע איירי דאי לראב"ע לא מצריכי' לתי' זה כשברותינו על הרמב"ם דהא בלא"ה פירשי' בד"מ משום דלא להוין ט"י לזה בעי תו' לתי' דהא כמש"ל באדא שיטה קיימא הרמב"ם ותו' ודוק : ולפ"ז מתורץ נמי קושיו' התו' בד"ה דמקשי' דלראב"ע ה"מ לאתוי' הקרא דוקדשתם היום ומחר דמוכח שפי' כראב"ע ותי' דאי מוקדשתם לא הוידעי' משום מאי בעי פרישה אבל מן הקרא היו נכוני' מוכח דמשום פליטו' זרע הקפי' קרא דכתי' נבי' אל תגשו אל אשה עכ"ל התו' אבל לפ"ד א"כ לתי' של תו' דהא לפי אמת ס' נמי ראב"ע דבד' בעי פרישה כר"י דלא להוין ט"י וא"כ מביא שפיר היו נכוני' כו' . אכן י"ל דתירצו של תו' אזיל לשיטת רשי' וא"כ מוכרח תו' לבא לתירוצו וק"ל . אבל אי קשה הא קשי' לי לפי תי' זה של תו' קילור או סתירה על דיבור ראשון של תו' דמקשי' במתני' דמייתי הקרא היו נכונים כו' דפש"ז ביום ג' טמא ומקשי' תו' הא עדיין לא נתנה תורה וא"כ פ"ז לא הי' טמא עדיין ומתי' תו' מ"מ חזינן דהתורה הקפי"ם ע"ד שעתיד להיות טמא אחר מ"ת ע"ש . אבל לפי תי' דלעיל מה שהקדמנו לא מקשי' מידי דהא בבירור חזינן דהשתא הכיווי של פ"ז דטמא יהי' דהא בהדי' כתיב אל תגשו אל אשה וא"כ על השתא הקפיד הקרא ואכ"ק מת"כ קילור או סתירה דאם לא נאמר כזה התירוץ של תו' הוי סתירה . וכ"ל רק נקדי' לתירץ קושיו' המרש"א במס' ביצה ד"ה ע"א אר"י כ"ד שבמנין צריך מא"ל דכתי' אמור להם שבו לכם כו' ואומר במשוך היובל וכו' ותו מקשה הגמרא מאי ואומר וכ"ת למצות עונה הוא דקאמר קרא ת"ש במשוך היובל ע"ש והקשה המרש"א מאי מקשה הגמר' האיך מליבו למימר שובו לכם לאהליכם קאי על מצות עונה דהא כבר נאמר לאדם וכא ומה"ת יהי' גרוע ע"ם מה שתי' . ונראה לפענ"ד לתירץ קושייתו עפמ"ש תוס' בזה הסוגי' שרוצי'. לומר דאם עשו ב"ד חרם או תקנה אפי' לזמן צריך התרה דהא הכא נמי לזמן ג' ימי' ואפ"ה צריך להתיר ולומר שובו לכם כו' . וכתב התו' דמשם איכו ראי' דאי הוי כתב שלשת שפיר מוכח אבל השתא דכתי' לשלשת י"ל דלמעשה מה שהי' לאחר ג' ימי' אבל לעולם אסור ומש"ה מוכרח להתירם אבל אם נעשה לזמן א"כ התרה עכ"ל התו' והשתא לפ"ו מתורץ קושיו' המרש"א וה"פ בגמ' וכ"ת למצות עונה וא"ל כקושיו' מהרש"א דהא לפי דברי תו' דכיון דכתוב לשלשת הוי משמע דלהם יהי' אסור לעולם . ומעתה לא נשמע דבר שבמנין מז"ה איצטריך אידך קרא במשוך היובל להורו' דכשב"מ וק"ל : ונחזור לענינ' הראשון לתירץ הקושי' וה"פ בתו' דהא עדיין לא נתנה התורה ועדיין פ"ז לא הוי טמא . וא"ל מאל תגשו אל אשה דלמא אתי להורות שהשמים המטה נאסר להם כקושיו' הגמ' שם . ומתי' התו' נמי שפיר דמסתמא הקפיד התורה מה שאסור להם לאחר מ"ת . פי' כיון דבאמת אש"ה היתר להם וא"כ למה באמת הי' מצוה להם לפרוש אע"כ משום דפליטו' ש"ז הקפיד ולא משום טעם אחר משום תה"מ . וא"כ זהו נמי פ' של תו' דמתירץ דמש"ה ניחא לאתוי' הקרא דוקדשתם היום ומחר לא הוי משמע דמשום פליטת ש"ז . וא"ל דלמא משום תה"מ פשוט הי' אסור להם י"ל כמש"ל וא"כ זהו חדא מחת' ודוק : ולפ"ז נחזור לענינו ולאבר הנהו תרי מניין . וה"פ מנין לפש"ז ביום ה"ג טמאה פי' לדידי' נמי קשה קושיו' התו' דהא עדיין לא הי' פ"ז טמאה . וא"ל משום דכתי' אל תגשו אל אשה דלמא תשמיש המטה אסור להם ומתי' דכתיב היו נכונים כו' וע"כ צ"ל דלשלשת כפ' תו' ומכאן ואילך יהי' נמי אסורי' והוצטרך להתירן וע"כ לא הקפיד התירה מעיקרא אלא על פליטת ש"ז . אך ק' מנ"ל שיש חילוק בין שלשת לשלשה ולזה אמר מנין שמרחיצין את המילה ביום ג' שחל להיות בשבת שנא' ויהי ביום השלישי כו' וחזינן דהכא אמר שלשה והתם נבי ת"ת אמר לשלשת . וא"כ שפי' הוא מחובר תרי מנין להדדי . ולפ"ז י"ל דזה נמי פי' בקרא למען לדקו יגדיל תורה ויאדיר . דחזינן הכא מעיקרא הי' אסור להם על ג' ימים . ואח"כ הי' צ"ל שובו לכם ה"ל לאסור רק על ג' ימי' ושוב לא הי' צריך להתירן אלא להגדול תורה ויאדיר כדי שירבה להם מצות יותר ודוק . לאחר זמן רב מצאתי סבר' זו מ"ש לעיל על קושי' מהרש"א בביצה כתוב בספר א' בשם הגאון מפורסם מוהרר ליב מוכיח זצ"ל ושמחתי שכוונתי לדעת הגאון זצ"ל :

אמרי מועד לר"ה

איתא במסכת ר"ה בפרק ד' י"ט של ר"ה

במקדש היה תוקעין אבל לא במדינה וכו' פירש רש"י לא בירושלים ולא בגבולין ורמב"ם מייתי בפי' המשניות בכ"מ בסוכה ובשקלים וכן מייתי התי"ט בשמו עי"ש ולכאורה יש לדקדק מאי דוחקא להרמב"ם לזה הפירש ומלבד זאת ראיתי בספר באר היטב חדש על א"ח בסימן תפ"ח בהלכות ר"ה שמייתי שם בשם חכמי א"י לפי פירש הרמב"ם הנ"ל קשה דאיתא במסכת יומא עשרה נסים נעשו לאבותינו בבה"מ וכו' · ומקשה הגמרא שם פתח בירושלים וסיים במקדש ולפי דעת הרמב"ם לא מקשה הגמרא מידי עי"ש ושמעתי לתרץ דוודאי שיש חילוק בין הלשון של בית המקדש ולפ"ז מיושב שפיר לדעת הרמב"ם וק"ל אבל אכתי קשה מאי דוחקא להרמב"ם לכל זה ונ"ל לפענ"ד ליישב רק נקדים מה דאיתא בתוספ' בד"ה והא דקתני כל עיר שהיה שומעת וכו' · היינו לאחר החורבן עי"ש ופ"ז מקשה המרש"א ז"ל ג' קושיות חדא לאחר החורבן למה יהא ירושלים יתירה על יבנה וכו' · ומתרץ דלאו דוקא לאחר ב"ה אלא לאחר שגלתה סנהדרין וכו' · עי"ש ושפתא לפ"ז דמש"ה אמר הרמב"ם הכי לדידיה מסודר הלישנא במתני' שפיר דקאמר הלשון ועוד דבין בשלותו של ירושלים ובין בחורבנה יש לו מעלה יתירה שתוקעין בב"ח וביבנה רק בב"ד בלבד אבל לפי* פירש רש"י אינו מדוקדק הלשון במתני' אדרבה יבנה יתירה על ירו' ליש שם תוקעין אפילו בב"ד ובירושלים רק במקדש ודוק היטב : ואין להקשות באמת לפי דברי הרמב"ם למה באמת יהא ירושלים יתיר' ע"ז כמו שמקשה באמת המרש"א לפי דברי רשי' הנ"ל ונל"י רק נקדים ליישב כל השוני' דהא לכאורה קשה מת"כ קיבור או סתירה על המקשין דמקשה מנה"מ האיך לא אסיק אדעתי' מפסוקים מה שכתוב בתורה אם נאמר שקושייתו קאי על היתר שבמקדש הא כתיב יום תרועה ואי נאמר דקושייתו קאי על איסור גבולין הא כתיב זכרון תרועה וא"ל דמקשה מנא לן לחלק דע"כ מוכרח לחלק דאל"כ ליכתוב רק שבתון זכרון לבד וממילא ידענין דבשבת יהא רק זכרון בע'מא הואיל והוא שבת אבל בחו"ל מותר בכ"מ דהא כבר כתיב נמי הפסוק והעברת שופר תרועה להורת שבכ"מ שמותר לתקוע דגמרינן מיובל עי"ש בגמרא אע"כ כ"ל לחלק אתי לן להורת בין מקדש וכו': והסבר' נותנות דהתיר קאי על מקדש מטעם דכהנים זריזין הם כמו שאמרינן בכל הש"ם כמו שהוא לפי האמת הכי הוה דמותר במקדש וא"כ במ"ע כנ"ל לכן כ"ל דהכי היה קושיית המקשין מנה"מ דהא שופר הוה מ"ע כמו לולב וא"כ מאי שנא גבי לולב לא עשו רבנן היכר כמו שמייתי תוספ' וכן הוא בסוכה בפרק ד' ובשופר עשאו היכר וע"ז משני התירץ מתרי קראי הנ"ל מיום תרועה אם ידענין כו' דאי שהוא יום תרועה ואז מותר אפילו בשבת דהיינו בירושלים דהא השלוחים לא היה יכולין להודיעם לגולה משא"כ גבי לולב דידעי בכ"מ בגבולין ומש"ה עוקרי המ"ע הנ"ל וטעם הוא משום קביעות החודש ודוק : וע"ז מקשה רבא אי מדאורייתא וכו' ה"פ דאם מכא תרי סברות הוא בסתרא[חדא] דהאיך ממעט מכא הקרא יום תרועה גבולין הא איצטריך יום תרועה לגופיה להורת שפסול קודם ~~עמוד השחר~~ כמו דאיתא לקמן בדף ד"ח ע"א אמר רבה שמע מקלת תקיעה בבור וכו' · מקצת קודם שעלה עמוד השחר וכו' · לא ילא ותו ליכתוב רק יום תרועה וממילא ידעינן דהתורה הותרה מש"ה הואיל וידעינן הקביעות וזהו בירושלים וממילא ידעינן דבגבולין לא, וא"כ ליכתוב הקרא שבתון זכרון וכו' · דהא ע"כ מוכרח [לומר דטעם דאסור התקיעה אי משום מלאכה דהא שבות לא אסרי התורה וזהו סוגיא בכל הש"ם רק מדרבנן אסור השבות ובמקדש מותר הואיל וידעינן הקביעות אבל לא בגבולין מטעם הזה ועוד הא לאו מלאכה כמ"ש רשי' בלשון בתמיה ול"ק קושיית עולם דהאיך קאמר רשי' בתמיה דמשמע דהוי מלאכה וא"כ תייתי מתנא דב"ש משמע דלא הוי מלאכה ה"פ דרבא לא בא אלא להחזיק קושי' ראשונה דע"כ מוכרח לומר דר' לוי בר לחמא אוסר תקיעה משום מלאכה ומתנ' דב"ש מוכח דלאו מלאכה היא דאל"כ הל"ל ועיד קשיא אע"כ כמ"ש וא"ל דרבי לוי לא סבר כדב"י ואוסר רק רדיית הפת דע"כ מוכרח לומר דהא הוה לן תרי קרא כל מלאכת עבודה ואידך קרא כל מלאכה תעשו כמו שמקשה תוספ' ד"ה לאתוי זה הקרא וא"כ מיושב שפיר קושיית תוספ' לפ"ז דבאמת ה"ק רבא מכא תרי קראי דרושה להוכיח בתנא דב"י וא"כ כמ"ע כנ"ל מנה"מ ומתרץ רבא לעולם דטעם הוא משום קבועות ובאמת לאו מלאכה היא רק הטעם מדרבנן משום דרבה ודוק : השתא לפ"ז מיושב נמי קושיית העולם

דתאי

דמאי צריך להביא נמי הכא לולב ומגילה יש לומר להורות דחד טעם הוא משום שמא יעבירנו ולא משום דהוה מלאכה גבי שופר ומש"ה מייתי גבי הדדי וק"ל והשתא לפ"ז מיושב קושיית המהרש"א הנ"ל דמש"ה אמרינן רק בירושלים דתוקעין כל עיר שרואה וכו' ולא ביבנה דלא אתי למיטעי ולומר דהטעם הוא רק משום זריזין וא"כ במהרה יבנה המקדש ויאמרו שטעם הוא משום זריזין ואף על פי דלא ידעו הקביעות נמי מותר לתקוע ובאמת אתי לן להורות דטעם נמי משום קביעות ומש"ה עשאו זאת להיכר ודוק : והשתא לפ"ז אמרתי ליישב הרבינו אלפס מה שמייתי הרא"ש ז"ל שהיה תוקע בר"ה שחל להיות בשבת וכו' · שהוא סבר ועם ב"ד דקאמר רב הונא לאו דוקא סנהדרין אלא מופלג בדורו ולא נהגו תלמידים אחריו ולבאורה ק"ב דלמה באמת לא נהגו כך אבל לפמ"ש א"ש דהם סברו דיוכל למיטעי ולומר דהטעם רק משום זריזין ואף על פי דלא ידעינן הקביעות ומש"ה לא נהגו כך והוא לא רצה לדחות המ"ע מש"ה ודוק והשתא חל עלינו לבאר לפי שיטת רשי' אינו מדויק הלישנא ועוד במתני' אדרבה ברישא אמרינן דגבי ירושלים חומרא דלא תקעינן והאיך שייך למימר ע"ז ועו' כקושיית המרש"א בשלמא לשיטת הרמב"ם ניחא אבל לפי שיטת רשי' במ"ע וכ"ל ע"פ מה שמצאתי בספר כפות תמרים דר"ל דמש"ה לא רצה להתיר בירושלים לתקוע בכ"ת דהואיל ויכולין לבא למקדש לשמוע התקיעות גם משא"כ הסמוכים לא רוצים להטריח שיבואים למקדש ומש"ה היתר להם לתקוע בביתם אף על פי שיוכלים לשמוע אפ"ה לא שומעים כולם וא"כ מיושב הקושיית המרש"א דלעיל עכ"ל עיי"ש רק זה עצמו טעמא בעי למה באמת היתר להם הסמוכים דווקא בזמן שבה"מ קיים ולא אח"כ ביבנה וכ"ל כמ"ש לעיל בשלמא בזמן המקדש דידעינן הקביעות שהוא וודאי ר"ה לא יכילכו רבנן לעקור המ"ע משום גזרתם שמא יטלנו וכו' · אבל אח"כ יוכל למטעי ולמימר דרק הטעם משום זריזין ומש"ה אסרי ודוק : והשתא לפ"ז מיושב שפיר לפי שיטת רשי' וכו' המתני' עולה שפיר בסגנון אחד דהא לבאורה מוכרח להבין חדא דבמאי קמפלגי ר"א עם חכמים במתני' ותו דהא הסברא כותנית כר"א לבאורה דמהיכי תיתי יהא יבנה יתירה על ירושלים בדין זה דהא ריב"ז לא תקין אלא כדי שלא תשכח תורת שופר ומהיכי תיתי יהא יבנה מעלה יותר אע"ב כ"ל דמש"ה אמרי רבנן דמותר בכל מקום שיש ב"ד מטעם זה הואיל וידעינן הקביעות לא מצי רבנן לעקור כמ"ש רק תנא לן זה דילמא הטעם הוא רק משום זריזין לכך
מייתי ועו' זאת היתה וכו' · וכמו שפירש רשי' בעודה בבנינה
שכל עיר וכו' · ומוכרח לומר כמ"ש דהואיל ולא תטרפינן
אותם וע"כ כ"ל התרי טעמם קביעות וזריזין
אתי למיטעי כנ"ל ומש"ה שייר זאת ביבנה
כדי להורות דטעם נמי משום קביעות
נמי ושפיר עולה המתני' לפי שיטות
רשי' ודוק
הטיב :

לחג הסוכות

סוכה דף ט ע"ב לולב הגזול וכו'

ע"ש כל הסוגי' עד אר"ה להנהו אוונכרי וכו' וגם התוס' ד"ה קפסיק ותני וכו' גם התו' משום דהוי מצוה הבא בע"ע עם המהרש"א ומהר"ס · עיין בב"י סי' תרמ"ט בא"ח שהביא ב' דיעות הרי"ף והרמב"ם ז"ל וכתב הרא"ש רב אלפס לא הביא אלא משנה כצורתה לולב הגזול וכו' ולא הביא פלוגתא דאמוראי דסלינא בגזול מכלל דס"ל כסתמא דתלמודא ל"ש בי"ט ראשון ול"ש בי"ט משום מצוה הבא' בעבירה · ומיהו אין דעת הרמב"ם כן שכתוב שגזולה אינו פסול אלא ביו"ט בלבד ע"ש : וקשה לי דהרמב"ם כנגד הסוגי' שמואל ור"י פסקי'

כר"י ורי"ש משום אליה הב"ע וא"כ אף ביט"ש יהי' פסול מטעם זה · בשלמא שאר הראיות מ"ש הרי"ף והרא"ד מילת' דתלי' בסברא אמנם זה הוא נגד הסוגי' ותמ' בעיני שלא כתב הב"י עליו או שום אחרון · וצ"ל לייסב דברי הרמב"ם · רק נקדים מ"ש הב"י וז"ל כתב בא"ח לולב והגזולים פוסלי' אותו כל ז' ומיהו דוקא לגנב ולגזלן עצמו אבל לאחרים כשר בשאר הימי' עכ"ל ע"ש ויש לדקדק לפי דיעה זו ממ"נ אם הוא גבי' אחרים נמי מהב"ע א"כ תפסול נמי כל ז' כמו לגזלן ואם אינו מהב"ע א"כ לכשור נמי ביום א' אע"כ צ"ל דבודאי מהב"ע גבי' אחרי' ליכא ומש"ה כשר בשאר הימי' רק ביו' א' הוא גזירת הכתוב · וכן כ' הר"ן שמביא ג"כ הב"י בזה הסי' וז"ל ומיהו כי אחרי' לולב הגזול פסול משום מהב"ע ה"מ בשלא קנהו עדיין א"כ שקנאו אלא שהתלוה מסייעם בקנין דמש"ה אמרי' גבי קרבן הגזול פסול משום מהב"ע · אבל כל שקנה בתחילה בלא סיועו' מלוה · שוב אין בו משום מהב"ע עכ"ל · וע"כ הוא מיירי קודם יאוש דאי לאחר יאוש הא קני' ביאוש ושינוי רשות ושפי' קרינא לכם ואפי' ביום ראשון יהי' כשר א"ו איירי ק"י ואפ"ה לגבי' אחרי' לא הוי מהב"ע ע"ש זה הס' במ"א בסי' הנ"ל והשתא לפו"ק על המקשין דמקשה קפסיק ותני ל"ש בי"ר ול"ש בי"ט בשלמא יבש וכו' אלא גזל בשלמא יט"ר כתי' לכם אלא יט"ש אמאי לא ע"ש · דילמא לעולם גזל פסול בי"א שני [לגזלן עצמו אבל לאחרי' כשר בשאר הימי' ומש"ה כתב לכם ביום הראשון אבל לעולם לגזלן עצמו פסול נמי בשאר הימי' נמצא לא מקשי הגמ' מידי · ומהכי' איירי בגזלן ומש"ה לא מפליג בימי' · אע"כ צ"ל דודאי המקשן אכתי לא אסיק אדעתי' דמשום מהב"ע וא"כ לדידי' אין חילוק בין גזלן לאחרי' וא"כ מקשה שפי' בשלמא יט"ר כתי' לכם דמה"ת יהי' גזלן יותר מסתבר מאחר · ומתי' ר"י משום מהב"ע ומש"ה קפסיק ותני במתני' בגזלן עצמו פסול כל ז' אבל באחרי' קסבר ר"י נמי דכשר בשאר הימי' רק ביום א' פסול דכתי' לכם נמצא פסק הרמב"ם שפי' כר"י ומשמעו' לשונו שכתב הלשון שפסול משום גניבה ולא כתב הכי אתרוג שהוא גזל א"ו איירי מאחרי' ולא מגזלן עצמו · ופשוט · ועפ"ז יתורץ עוד קושי' על תו' שמקשה על המקשן קפסיק ותני כו' תימא הא אמרי' לקמן ניקב וחסר כש"ה פסול אע"ג דביט"ש כשר כדאמרי' לקמן דר"ח מטביל בי' ונפיק בי' ומוקי מתני' ביט"ר וכו' ע"ש התירץ · ולכאורה לא מקשי תו' מידי דבגמ' דל"ו איתא אתרוג שנקבוהו עכברים א"ר אין זה הדר וכו' ע"ש דאיכא תרי לישנא בגמ' · שכ"פ ללישנא קמא ניקב פסול אפי' ביט"ש · ולפ"ז לא מקשי תו' מידי דילמא המקשן סבר דגזול דומי' דיבש וא"ל הא גבי חזית על רובו קתני ניקב הא איכא ניקב דפסול אפילו ביט"ש ומש"ה קתני פסול אבל גבי גזול לא מפסיל ביט"ש לא הל"ל פסול סתם אע"כ דמסנה כמי הי' סבר דגזול פסול כל ז' ומש"ה קתני סתם וא"כ מקשה המקשן שפי' אמאי · וא"ל דתו' מקשה ממ"נ אי משום נקב אי משום חסר כש"ה · חדא דבמה נירסאות הוי דנקבאו חסר כש"ה חדא היא · ואמ"ל דהוי תרי בבא ומקשה תו' שפי' מחסר כש"ה ה"ל לתו' להקשו' בקיצור מחסר כש"ה אע"כ צ"ל דקושי' תו' הוי מניקב יחסר כש"ה מייתי אגב גררא או י"ל דתו' היה סבר ניקב וחסר כש"ה זהו חדא וא"כ לא מקשי מידי אבל לפי מה שפרשתי לעיל בגמ' על הרמב"ם נוקשה תו' שפי' מהיכי דייק אי משום גזול דומי' דיבש הא גבי' עלתה חזית קתני נמי ניקב וא"ל דהאיך ניקב הוי פסול לכל ז' גפי סברת המקשן ומש"ה קתני פסול סתם הא הכא איכא נמי יש גזל בגזלן עצמו דפסל כל ז' אע"כ צ"ל דהמקשן אכתי לא אסיק אדעתי' דגזל פסול בגזלן יותר מבאחרי' ולפ"ז מקשה התו' נמי שפיר על המקשן דמ היכא דייק משום דומי' הא גבי' חזית א"ל דמש"ה קתני ניקב גבי' דהואיל ואיכא ניקב דפסול כל ז' ומש"ה אחרי' דומי' אבל בעלמא לא אע"כ דהמקשן סבר כאידך לישנא ומקשה תו' כפשוטו בקושייתו ממ"נ וק"ל · אך לפ"ז יש לפקפק על תו' בד"ה משום דה"ל מהב"ע והא דתני' לקמן לכם משלכם להוציא את השאול וכו' משום שאול איכטרך לי' דבלאו לכם נפקא לן גזול משום מהב"ע עכ"ל והשתא לפי דברינו ה"ל לתו' למימר דאיצט' לכם להוציא את הגזול לאחרי' ביום ראשון דבשלמא בל"ז הייתי אומר דלא ס"ל לתו' החילוק של א"ח בין גזלן לאחרי' אבל לפי דברינו מוכח דתו' סבר כא"ח וא"כ ה"ל לתרוצי בקיצור · ואפשר דזה החילוק צ"ל לכל הדיעות דאפי' לשיט' הרי"ף דלגזלן עצמו פסול כל ז' ס"ל דיש חילוק וא"כ קושיתינו במ"ע · וצ"ל דתו' סבר דזה לא עדיף משאול דברצון טוב שאלו אפ"ה ממעטו התורה ביום א' מכ"ש זה אם הגזלן נתן לאחר דיהא פסול ביום א' . וא"כ לא אצטרך מיעוט ע"ז וצריך התו' למי' לשאול לב"ק ואפשר דמש"ה מאריך תו' בלשונו לכם להוציא את השאול לכאורה הוא שפת יתר דלא הל"ל אלא לכם צ"ל למעט

גזל

גזל הלא מי כ"ש היא ולכך נייפי כמי להוציא את השאול וא"כ לא עדיף משאול וק"ל • ועפ"ז נסתר נמי קושיות מהר"ם דהקשה על תו' דמשני משום שאול איצטרך לי' וכו' א"כ קשי' לרבנן סוף פ' הישן דלקמן דל"א דממעט להמקרא דלך סוכה גזולה מ"ל משום מהב"ע ע"ש ולפי דברינו נק"מ דאיצטרך המיעוט דלך להוציא אם כתן שנולן לאחר דפסול דלא הוי כ"ש משאולה דהא סוכה שאולה מכשרי רבנן וק"ל • ועפ"ז מתורץ נמי בגמ' דלכאורה לא מקשי מידי על שמואל דא' גזל דוקא כיו' יאשון ומתיב רבב"י לולב הגזול והיבש פסול הא שאול כשר דאל"כ ליתא שאול וכ"ש גזל איתא איכמא ביט"ר הא כתי' לכם והא לאו דידי' הוא אלא ביט"ש וקתני גזול פסול וכו' ולכאורה קשה נמ וזה הקושי' דלהא לעולם המתני' מיירי ביט"ר וקתני גזל דאפי' לאחרי' יהי' פסול ביום ראשון וא"כ הכטרך למתני גזול וא"כ לק"מ לשמואל אבל כל שאר הימי' גזול כשר • אמנם לפ"ד דזהו פשיטא משאול כמ"ש וק"ל • ועפ"ז יתורץ נמי המרש"א מה שיש לדקדק עליו רק בתחילה נעתיק מה שהקשה תו' בזה הדיבור ומיסו תימא בפ' כל שעה תניכן אין יוצאין בטבל משום מצה ודרשלה מקראי מ"ל משום מהב"ע והניח תו' בתימא • ומקשה מהרש"א על תו' אדמקשי להו מלולב של אשירה ומצה אמאי לא מקשי מסוכה גזולה בפ' הישן דלרבנן דשאולה כשירה וגזולה פסולה מדכתי' לך וכבר הקשה תו' כן בפ"ק ואם כיאא להו הכא מסוכה גזולה כתירוכם דאיסור' דמהק"ע איכו אלא מדרבנן • א"כ קושייתם מלולב של אשירה ומצה נמי כיתא עכ"ל ויש לדקדק אמאי נשיר המרש"א מלהקשות הכא הל"ל להקשות מיד בתחילות הדיבור דמתירון תו' דאיצט' לכם להורות על שאול לכד דפסול כמ"ש דאם כתירוכם דהתם איצטרך לכם אפי' על גזול דיהא פסול מדאורייתא' כמו שתסי' תו' אבל לפ"ד מיושב דקושי' תו' אולי מגזל דאם כתן הנוזלן לאחר וא"כ זה יפה כ"ש משאול ולכך מוכרוו תו' לתרץ דאי' לשאול דפסול וק"ל • אבל לאחר העיון טובי נחמתי לתירץ קושיו' המרש"א רק נעתיק תחילה הגמ' דל"א ממה שהביא מהר"ם ת"ר סוכה גזולה והמסכך בר"ה ר"א פסול וכחמי' מכשי' אר"כ מחלוקות בשתוקף את חבירו והוציאו מסוכתו ור"א לטעמי' דאמר אין אדם יוצא י"ח בסוכתו של חבירו וכו' אבל גזל עלים וסיכך כהו ד"ה אין לו עליו אלא דמי עצים ע"ש והשתא לפ"ז מאי מקשה תו' לעיל כד"ט ע"א ממצה שבוכא המרש"א מינה למהלי לך לרבנן גבי' סוכה ת"ל לגזול ל"כ דה"ל מהב"ע ע"ש ומתירץ תו' וי"ל דאיצטרך לך דטעמ' דמהב"ע לאו דאורייי' עכ"ל התו' ויש לדקדק דלמה לא אמר תו' דאיצטרך לך לרבות דדוקא סוכה גזולה בזה דאסיר אבל אם גזל עכים וסיכך בהן כשר כמ"ש ר"כ אע"כ צ"ל דקושיו' תו' אולי לפי התירנן בפ' הישן דאמר דאיצטרך לך לרבנן למעוטי סוכה גזולה ואם איתא דס' להא דר"כ הל"ל דאיצטרך לרבות אם גזל עצים וכו' דכשר אע"כ צ"ל דל"ס כר"כ • ולכך מוכרח לתירוצו אבל לר"כ נוכל לומר דאיצטרך באם גזל עצים כו' דכש' דאם הייתי אומר מטעם מהב"ע הי' פסול לכולם ועכשיו דכתב לך לרבות וא"כ הכא דמקשה תו' ממצה של טבל אוליבא אליב' דר"כ דלקמן דלדידי' אין מוכרחי' לבא לתירוכם של תו' לעיל וא"כ תקשה הכא תו' שפיר לר"כ ומעתה נסתר קושיו' המרש"א ודוק :

ואנב אמרתי ליישב קושיו' הפולס של המרש"א שהקשה על תו' הנ"ל • דתו' ל"מ למפרך מסוכה גזולה דאי' בגמ' דברכו' ר"א הי' משחרר עבדו והשלימו לעשרה ופריך הגמ' היכי עביד הכי והא כתי' לעולם בהם תעבודו • ומשני עשה דרבים שאני • ובגמ' הנ"ל דף ו ע"ב מ"ט דרבנן דאמרי יוצאין בסוכה שאולה דכתי' כל האזרח בישראל כ"י ראוין לישב בסוכה אחת • כמנא הוי סוכה מליה דרבי' • אמנם לגבי לולב ושאר מלות

דכיון דזה יוצא לא יוכל אחר לצאת בו בהדדי • לפ"ז לא מקשי מרש"א מידי • מסוכה לא יוכל תו' להקשות ה"א דאיצטרך לך דאפי' הוי מצוה דרבי' אפ"ה אין יוצא בו דאי משום מהב"פ ה"א דיוצא בה כמש"ל דהואיל ומצוה דרבים דאי עשה ולכך פריך תו' ממצה של טבל • וכ"ל לפרן דמהרש"א מקשה שפי' תמ"כ קיכור או סתירה כמו שפריך ע"ש וא"ל כתי' של עולם דא"כ דאימי לתו' האי סברא דיש חילוק ה"ל להו' לתירוץ התם על קוש' יתו דאיצטרך לגבי סוכה שלא תטעה אלא כריך לדחוק דמהב"ע דרבנן אע"כ דתו' לא ס"ל שתי חילוק וא"כ תקשה המרש"א שפיר וק"ל :

אמרי מועד לשמיני עצרת

במסכת חגיגה ד"ח ע"א

ת"ר ושמחת בחגיך מלמד שישראל יוצאין י"ח בנדרי' ובנדבות ובמעשר בהמה ובהני' כו' יוכל אף בעופות ובמנחות ת"ל ושמחת בחגיך מי שהחגיגה באה ממנו וכו' פו' בר"ה יכול אף בעופות ומנחות הקשה הר"ר אלחנן ל"ל קרא נילף מהר עיבל דכתי' וזבחת שלמי' ושמחת לפני ה' ומיני' ממעטי' דאין יוצאין בעופות ומנחות וע"ק דלמא להורות דיוצאין בחולין דשפי' מקרי שמחה בבשר חולין • ותי' דודאי ילפי' מהר עיבל מה להלן שלמי' כו' ע"ש והקשה מהרש"א דודאי קושי' שני' שפיר מתורצת אבל קושי' ראשונה במ"ע והניח בצ"ע • ונ"ל לתי' קושיו' המרש"א דיש להקשות על תו' מאין פריך קושי' ראשונה נילף מהר עיבל דהא זהו הוראת שעה היתה ולא ילפי' שעה מדורות ונ"ל דס"ל לתו' כמ"ד דיליף שעה מדורות או נוכל לומר דאפי' למ"ד לא יליף ה"מ לקולא אבל לחומר' ילפי' דאין יוצאין בעופו' אך יש לפקפק על תו' דנילף מהר עיבל הלא מעשה דה"ע הי' מאוחר בתורה דכתי' בפ' כי תבא ושמת בחגיך הוא מוקדם בתורה דכתי' בפ' ראה • וע"ק על קושי' שני' דה"ל להקשות בל"ז והאיך תלי' זה בזה ונ"ל דהדא קושי' מתורץ בחברת' דודאי הי' יוכל להקשות בל"ז רק על קושי' ראשונה ק' קושיתינו לכך נטר מלהקש' קושי' ב' והמשך יהי' כך תימא נילף מהר עיבל רק עז"ק קושיתינו

לכך מביא קושי' שניה דמינה מוכח דילפי' מהר עיבל דאל"כ מנ"ל למילף דכהני' יוצאין

בחטאת דלמא אתי למימר דיוצאין בחולין דשפי' מקרי שמחה בבשר

חולין וע"כ מוכרח למילף מהר עיבל וא"כ ילפי' בקיצור

מה"ע וא"כ קושי' ראשונה במ"ע וה"ל תרי קושיות של תו'

כחד קושי' ומתי' תו' דודאי זה ילפי' כמה מלינו מה"ע

וא"כ קושי' שני' לק"מ ובאם קושי' שני' ל"ק

קושי' ראשונה נמי מתורצת דכ"ל

בקושיתינו לתירצנו דזהו נמי

סברת תו' וא"כ

נסתר קושיו'

מהרש"א

וק"ל

לחנוכה שבת דף ד"א ע"א

אמר רב הונא פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת וכו' • כל הסוגי' עד תנו רבנן ונם התוספ' ונם המרש"א מה שייך לזה בתחילה נתחיל לפרש דיבור התוספ' ומותר להשתמש לאורה וא"ת מנא ליה דמותר להשתמש לאורה וכו' • לכאורה יש לדקדק על תוספ' דרבא הוכיח שפיר דע"כ מוכח מדבוי' ר"ה דעיקר סברתו בא להשמעינו מותר להשתמש לאורה דאל"כ לא נריך ר"ה להשמעינו הכא כלל זה הדין דהא הדין של כבתה זקוק לה כבר שמענו מאידך ר"ה לקמן דף כ"ג ע"א אר"ה חצר שיש לה שני פתחים צריכה שתי נרות וטעמא משום חשד דילמא יעבור אחד בחד פתח ורואה שלא הדליק שם נר חנוכה וסבר שלא הידליק כלל וא"כ קשה מאי חשד הוי התם דילמא הידליק כבר והשתא כבה אע"כ נ"ל מהם נשמע דכבתה זקוק לה והשתא לפ"ז ה"ק רבא דהא בלא"ה נמי יש לדקדק עליו דהלא רבא לא בא אלא לפרושי דברי ר"ה וס"ל לפרוש כסדר על חול הטעם כבתה וא"כ ה"ל למימר הטעם על שבת מותר להשתמש לאורה הלא ר"ה אמר כך חול ברישא אע"כ נ"ל דרבא בעצמו בא לתרץ קושיית תוספ' שלא תיקשי עליו ומש"ה אמר על שבת ברישא' דאל"כ דר"ה רק בא להשמעינו כבתה כבר נשמע כמ"ש אע"כ נ"ל דהכא עיקר בא להשמעינו מותר להשתמש לאורה

וחגב

ואגב נראה נקט נמי כבתה וא"כ אמר רבא שפיר כמ"ש ונ"ל לפע"ד ליישב רק קודם לזה נקדים ליישב הרשב"א מה שמייתי הב"י בא"ח בסימן תרע"ג כתב הר"ן נשאל להרשב"א אם לאחר שהדליק בא לתקנה וכבה אותה בשוגג אם מחויב להדליק וכו' • והשיב שמחויב להדליק וכו' עי"ש ולכאורה יש לדקדק מת"כ קיצור או סתירה אם הם מסופקים אי הלכה כר"ה או כרב היה לו להקשות בפשיטות אי הלכה כר"ה או כרב ואפילו כבתה מעצמו נמי • ונ"ל דודאי הי' ידעי' דהלכתא כרב רק היו מסופקין א"א אליבא דרב כבתה מעצמו או"ל אבל אם הוא כבה דהוי שוגג קרוב למזיד חייב להדליק או אפי' כבה"ג נמי א"ל אב"ק על הרשב"א מנ"ל דכה"ג א"ל דהא הוי קרוב למזיד ואפי' אמרי' דהדלקה ע"מ נמי יהא חייב וא"ל דהוכחתו מרב גופא דאל"כ האיך קאמר רב דמותר להדליק באלו השמנים ניחוש דילמא יתקן ויכבה ולא ידליק אע"כ דאפי' כבה"ג נמי א"ל • דילמא סבר דלא חיישינן לשמא יכבה הואיל ועסיק בתיקונו כמו שמצינו גבי' חמץ דאמרינן הואיל ועסק בשריפה לא חיישי' שמא יאכל ולעולם אם הוא כבה זקוק לה • ועוד מאן לימא לן דהדלקה עושה מצוה דילמא הנחה ע"מ לכן נ"ל דהוכחת הרשב"א מקושייתי דלעי' דמאי קמ"ל ר"ה תרתי זימנא כבתה ז"ל דהלא מאידך מימרא דר"ה מחבר שיש לה ב' פתחים מוכח דכז"ל כמש"ל אע"כ דר"ה בעי לאשמועי' דאי מהך חבר שיש לה ב' פתחי' ה"א דוקא הוא בעצמו אבל ממילא ה"א או"ל דמאי ה"ל למעבד אב"ק על ר"ה דאמר צריכה ב' נרות דהלא אם יעבור בפתח זה • יאמר דכבה ממילה ומש"ה אמר עוד זימנא להורות דאפי' כבה ממילא נמי ז"ל • ורב מדסמיך לר"ה אמר סתם מוכח דמ"מ או"ל דס"ל דהדלקה ע"מ וכיון דאדליק סגי' • ואנן פסקי' כרב מש"ה פסיק הרשב"א שפיר דמ"מ או"ל • ומזכיר נמי בלשונו הואיל ואמרי' הדלקה ע"מ דלא תימא זה החילוק כמ"ש וק"ל השתא לפ"ז מקשה תו' נמי שפיר דזה הם דברי תו' דילמא ר"ה איצטרך לאשמועי' עוד זימנא כבתה ז"ל דלא תימא כפ' חילוקה דכבתה ממילא או"ל וא"כ יהי' קשה על ר"ה דצריך שתי נרות ב"כ פתחי' דמאי חשד איכא נ"ל ומש"ה איצטרך ר"ה לאשמועי' תרי זימנא דמ"מ ז"ל וא"כ שפיר אמר התם דצריכה שתי נרות דהוא איכא חשד ולעולם דכבתה ז"ל לאודא שמעי' הכא ואסור להשתמש לאורה סבר כקושיו' התו' וא"כ זהו המשך התו' מתי' תו' נמי שפיר דא"כ הל"ל שמא אין מדליקין ומוכח נמי דכבתה ז"ל מתרתי דר"ה • ומדמזכיר ר"ה שבת ע"כ אתי לאשמועי' דמותר להשתמש לאורה וא"כ מוכח דרבא שפיר • ובפ"ז מיושב קושיו' העולם על תו' דה"ל להקשות בפשוטא דלמא סבר כז"ל לאוד ושמא יכבה ויטה כפירש"י אבל לפ"ד המשך בתו' כך דלמא מש"ה מזכיר ר"ה שבת להורות דאפי' בשבת דלא חיישי' שמא יכבה בעצמו משום שבת ואפ"ה אסור להדליק באלו השמנים דכבתה ממילא נמי ז"ל ולעולם ס"ל ז"ל לאוד • ומתירץ תו' שפיר דא"כ הל"ל שמא אין מדליקין וממילא נשמע דאפי' כבתה ממילא דאל"כ תרתי דר"ה ל"ל אע"כ מדמזכיר שבת ע"כ אתי להורות דמותר להשתמש כמש"ל וק"ל • ועפ"ז מיושב נמי קושיו' מהרש"א על תו' הנ"ל וז"ל ומיהו רב דקאמר מדליקין בין בחול כו' לא המ"ל מדליקין סתם דה"א דוקא בחול אבל בשבת אין מדליקין שמא יטה דבסתמא הייתי אומר שמא אדם לא יחמיר על עצמו ולאסור להשתמש לאורה ע"ש • לפ"ז הקשה המהרש"א דלעיל נמי ליה למה מש"ה לא מצי למימר סתם אין מדליקין דה"א דוקא בשבת שמא יטה דמותר להשתמש אבל מדליקין בחול כבתה א"ל ע"ש תירוצו אבל לפ"ד מיושב דהא מהאיך דר"ה מחבר שיש לה ב"פ מוכח דסבר זקוק לה דאל"כ אי חשד איכא ואי אמר ר"ה סתם הוי זה סברא חילוקה דר"ה אשמועי' בכבתה ממילא נמי ז"ל כדי שלא קשה עליו כמש"ל והשתא נמי אמר בין בשבת לאשמעי' דמותר להשתמש לאורה ונמצא מתי' תו' שפיר סתר קושיו' מהרש"א : ולאחר העיון שובי ניחמתי לתי' דמהרש"א מקשה שפי' ויש לדקדק ב' דיקדוקי' מימרא דר"ה שם דקא' חבר שיש לה ב' פתחי' צריכ' ב' נרות ומסיק שם בגמ' דטעמ' משום חשד ע"ש ויש קדק מאי חשד איכא דיאמר העובר שם כבר הדליק וכבתה • ועוד ק' דיאמר זה העובר דלמא לא ס"ל ה שכשיו פנאי להדליק וידליק אח"כ דהא פסקי' בדיעבד יש לה זמן כל הלילה • אע"כ נ"ל • דהא יכא דר"ה קיימינן והוא סבר כבתה ז"ל • וא"כ אינו מוכרח לומר תירוצו ש' הגמ' א"כ לשיטתא דינוכליכו ימר דבריית אשמועי' דאי לא אדליק בזה הזמן עבר זמנו וא"כ שפיר אמר הגמ' דאיכא חשד רק כ"ז אם נאמר תה ז"ל אבל א"א כבתה א"ל הדר קושי' לדוכתי' ונ"ל דאיכא חשד זה דילמא יעבור בע"ש שבתוך החנוכה ויראה שלא הדליק והוא מוכרח להדליק

בשני פתחים משום החשד . וא"כ אי אמר ר"ה סתם כמ"ש תו' ה"א דוקא בשבת משום שמא יטה אבל בחול מדליקין דכשתםאו"ל ומוכרח לומר כתרוצו ודוק . ועפ"ז יתורץ נמי קושיא ראשונה שהקשיתי על תו' . דפא מחבר של ב' פתחים אינו מוכח דכשתה ז"ל כנ"ל ומקשה תו' שפיר . והשתא דזכינו לדין מתו' נמי של"ע מה שהובא בש' אסיפת חכמים דמקשה על כל הפוסקי' ועל הרמב"ם דפסקו כשתה או"ל והביאו נמי זה הדין דר"ה משני פתחים שצריכה ב' נרות דמוכח כשתה ז"ל דא"כ מה חשד יש בה . והם פסקו דכשתה אין ז"ל והוי ב' דברים סתרי וא"ז והניח בצ"ע והיא בשם הגאון מוה"ר א"א ברודא זצ"ל לפ"ד מיושב דודאי הם סברו כשתה אין ז"ל רק מש"ה הביאו מחבר שיש לה ב' פתחים כדי להורות דאפילו א"כ אמרי' שבתה או"ל אפ"ה מצריכין ב"כ בכל ימי חנוכה משום האי חששא ש"מ יעבור אדם בע"ס בימי חנוכה כנ"ל והוא פשוט . אכן לפ"ז השתא חוזר וניעור הקושיא על הרשב"א מנ"ל דאם כשתה בעצמו דאו"ל . וא"ל כמו שהוכחנו לעיל מדשמיך לר"ה ומדר"ה נשמע דכשתה ז"ל מאידך דר"ה דהא לפי דברינו הוא נסתר דהא א"ל דאפי' אי אין ז"ל ס"ל נמי זה הדין דצריך שתי נרות בכ"פ משום חשדא דע"ס וא"כ מצריך ר"ה לאשמועינן הכא כו"ל אבל אם כשתה בעצמו כמו בנדון דהרשב"א י"ל דרב נמי מודה לר"ה דו"ל . וע"כ צ"ל דר"ה אשמועי' דאם כשתה ממילא דו"ל דאלכ"ק למה לא ידליק באלו השמנים דהא אם כשתה ממילא או"ל ואם יכבה בעצמו נמי לא חיישי' שמא ישכח דהואיל ועסיק בתיקונו כמש"ל . ובאם כבתה בעצמו י"ל דרב לא פליג אדר"ה וסבר נמי או"ל דהואיל והוי קרוב למזיד . לכן נ"ל דהרשב"א מוכח שפי' מפשטא דגמרא . דהא יש לדקדק ב' דקדוקי' בגמ' דקאמר שם על זה המימרא' ירמי' אמר משמי' דרב קסבר כבתה או"ל ומותר להשתמש וע"ז קאמר הגמ' אמרוהו רבנן קמי' דאביי משמי' דר"י ולא קבלי' כי אתי רבין משמי' דר"י וקבלי' והו טעמא בעי ותו יש לדקדק הכלו"ר דתיכף ה"ל להגמ' להקשות וכבתה או"ל ורמינהו וכו' לכן נ"ל לתר' כולהו בחד' מחת' דאי' בדף כ"ג ע"א ונתירץ שם דקדוק א' וממילא יתורץ ב' קושי' דקא' שם הגמרא אר"א בר אבין א"ר המדליק נר של חנוכה צריך לברך וא"ר ירמי' הרואה נר של חנוכה צריך ע"ש ולכאורה זה הפלוגת' טעמא בעי במאי קמפלגי וכ"ל דבזה פליגא ת"ם דהדלקה עושה מצוה וכיון דאדליק נעשה מצותו וא"כ אינו יוכל הרואה לברך עוד ות"ם הנחה עושה מצוה ומש"ה מברך גם לאחר הדלקה על הראי' וא"כ י"ל דאי כבתה אח"כ בעצמו מחויב להדליק דביטל מצותו . שבלא"ה הדלקה עושה מצוה אין מחויב להדליק עוד כשכבתה . לפ"ז ה"פ בגמ' דמש"ה לא קבלו משמי' דר' ירמי' דהוא ס' הנחה עושה מצוה וא"כ אי כבתה בעצמו מחויב להדליק . ואביי ס' אליבי' דרב נ"ל דס' כבתה או"ל דוקא בפשוט' אבל אי כבתה בעצמו מחויב להדליק בעצמו כל זמן הנחתו ומש"ה לא קיבלו . אבל אח"ז כשאמרו משמי' דרבי יוחנן קבלי' דנ"ל דס' הדלקה עושה מצוה וא"כ אי אדליק כבר נעשה מצוה וא"כ כבתה או"ל ומש"ה קבלי' משמי' דר"י ומזה הן הוכחתו של הרשב"א שפיר ודוק היטב :

ועפר"א נ"ל קושייתנו ואם זה מיושב כמה וכמה קושיית בשבות יעקב מביא בשם הגאון מהורר דוד זצ"ל אב"ד מפראג מנא ליה לרבא למימר דר"ה סבר מותר להשתמש לאורה דילמא מש"ה אסור להדליק דחיישינן דילמא יעשה השמש משמנים אלו ובשמש מותר להשתמש בו ומש"ה אסור להדליק בשמנים אלו אבל בנר חנוכה עצמו אסור להשתמש ובהיותי למדתי אצל אדמ"ו הגאון מהורר טיואה ווייל נרו בפראג הקשה נמי כה"ג לפי מה דאיתא בא"ח בסימן תרע"ג אם נתן בו יותר מכשיעור מותר להשתמש ממנו וכו' . וזה ע"כ קאי למ"ד אסור להשתמש לאורה דהכי פסקינן ותו דלמ"ד מותר אפילו להשתמש מיד וא"כ קשה נמי דילמא ר"ה סבר אסור להשתמש לאורה רק מזה הטעם אסור להדליק כמ"ש ותו דהגאון פני יהושע ז"ל מקשה בספרו דהאיך קאמר ר"ה זה הכלל בכל השמנים מה שאסור להדליק בשבת נמי אסור להדליק בחנוכה הלא במתני' נמי חשיב שמן שריפה דהוא שמן של תרומה שנטמאת והוא ממשיך אחר הפתילה ומ"ט אסור להדליק בשמן שריפה בחנוכה בשלמא בשאר שבת אסור משום שמצוה עליו לבערו חיישינן שמא יטה אבל בחנוכה מ"ט וכו' לפענ"ד ליישב בחדא מחתא מתרוייהו דהא בלא"ה יש לדקדק דלמה באמת מזכיר ר"ה שבת בריש' משא"כ ר"ח ורב שמזכירים אלו בריש' א"כ נ"ל דכל זה בא ר"ה לתרץ בעצמו בלשונו הנה דהא בשבת דעלמא אסור להדליק בשמן שריפה מטעם הנ"ל ומש"ה גזור נמי בחנוכה דעלמא משום שבת חנוכה דילמא יבא להדליק נמי בשבת חנוכה מטעם זה והשתא לפ"ז ממילא מיושב תרי קושיית נמי דהאיך שייך למימר דר"ס אתי לאשמועינן

לא שמיענן טעמו משום שמא אסור להדליק או משום מותרת ואח״כ אתי לאשמיענן הדין בנר חנוכה עצמו שלא כסדר אע״כ צ״ל דר״ה הכל אתי לאשמעינן בנר חנוכה עצמו ומותר להשתמש אתי לאשמעינן וא״כ מיושב שפיר כל הנ״ל ודוק היטב : ולפ״ז מיושב נמי שפיר דברי הגאון מה״רר שמואל קראקוויר מה שהובא בספר קול יהוד׳ על קושיית העול׳ דלמה לא מקשה תוספ׳ כפשוטו בקושייתו דילמא אתי למיפשע ואמר הגאון דהואיל ואמר בין ובין פשוט לאיסור וכו׳ עי״ש אבל אם נאמר כדברי הגאונים הנ״ל אכתי במע״ת דילמא מש״ה אמר בין ובין משום שמא או משום מותרת אבל לפ״ד מיושב שפיר כמ״ש ודוק היטב . ועפד״א נ״ל קושיית הגאון פני יהושע ז״ל ע״פ מה דאיתא בשו״ת הגאון שער אפריים דמקשה על רב דסבר דמותר להדליק בכל השמנים אפילו בשמן שריפה הלא שמן שריפה לשריפה עומד וה״ל כאתרוג של ערלה דפסלינן מטעם זה הואיל ולשריפה עומד וכתותי מכתת שיעורא וא״כ ה״נ הכא מטעם זה ותיישב הגאון ז״ל דהואיל ומותר להנות בשעת שריפה מתרומה טמאה קרינן לכם וא״כ לא הוי כתותי מכתת וכו׳ עכ״ל והשתא לפ״ז מיושב קושיית הגאון פני יהושע ז״ל ושפיר קיי״ל ר״ה כל השמנים דלדיד׳ יכילנ׳ למימר דאסור שמן שריפה מטעם כתותי מכתת וכו׳ כקושיית הגאון ש״ע ותירוצו של הגאון הנ״ל לא נהירא לי דזה הוא דוחק די״ל דס״ל כריב״א מה שהובא תוספ׳ בדף ד״ד ע״ב לפי שאין שורפין קדשים בי״ט ואמר שם דוודעי גרע דכיון שאסרה תורה כל הנאות רק הנאות שריפה א״כ הבערה זו אינה לצורך הנאה עי״ש דלרב צריך לדחוק דהואיל וסבר מותר להדליק אבל לא לדברי הונא וא״כ מיושב שפיר קושייתו ודוק היטב : והשתא אתילא לק״מ קושייתנו מה שהתחלנו ותוספ׳ מקשה שפיר דילמא כבתה זקוק לה לבד אילטרך לאשמיענן דאפילו בשמן שריפה נמי אסור להדליק דתימא כמ״ש ומיושב שפיר כל הקושיות כי נכון הוא : והואיל ועסקנו בהאי ענין מיושב נמי הפסיקתא ורציתי להדפים בספרי אמרי הילולים איתא שם מזמור שיר חנוכת הבית לדוד ילמדנו רבינו נר חנוכה מאימתי היא מצותו כך שנו חכמים משתשקע חמה עד שתכלה רגל מן השוק והוא תמוה אבל לפת״ש מיושב דכל זה הוא ניחא הדין של המותרת אם נאמר הזמנ׳ לאו מילת׳ ואז מותר להשתמש במותרת אבל אם נאמר הזמנ׳ מילת׳ היא לא צריך לתירוצינו כמ״ש לעיל דהא בלא״ה אסור להשתמש במותרת והדין זה מביא הט״ז בא״ח בהלכות חנוכה עי״ש רק מאן תוכח אם נאמר הזמנה מילת׳ היא או לאו רק מזמור חנוכת וכו׳ מוכח דהזמנה מילת׳ היא דאיתא בגמר׳ וכי דוד בנאו דהואיל ומזכיר שמו עליו הלא שלמה בנאו אלא הואיל והתקין לכך מעלה עליו הכתוב כאילו בנאו וא״כ מוכרח לומר דהזמנ׳ מילת׳ היא והשתא לפ״ד מיושב הפסיקת׳ הנ״ל דבל״ז לק״מ מאימתי וכו׳ ה״א דסבר׳ אילוכ׳ הוא לאו מילת׳ היא וא״כ אי נתן בה יותר מכשיעור מותר לכבותו וא״כ עולה שפיר תירץ הגמר׳ לשעורא או כאידך תירץ של הגמר׳ משתשקע חמה וכו׳ אבל השתא מחנוכת הבית מוכח דהזמנ׳ מילת׳ וא״כ אי נתן בה יותר אסור הכל לא ידעינן השיעור וא״כ מקשה שפיר ומתרץ לעולם הזמנ׳ מילת׳ ואפ״ה ידעינן שפיר השיעור רק שיש חילוק בין התנה ללא התנה ואז מותר המותר אח״כ וידע השיעור שפיר ודוק היטב ועפ״ז יתורץ נמי קושיות הגאון מהורר יונתן זצ״ל על תי׳ של תו׳ בד״ה מיהו רב דלא קאמר סתם מדליקן וכו׳ והקשה הגאון הנ״ל דקושית תו׳ במ״ע למה לא אמר רב סתם מדליקן וא״ל כתירוצו דהא ממילא נשמע דרב ס׳ אסור להשתמש לאורו מאידך דרב דאמר אסור לרצות מעות בנ״ח משום ביזוי מצוה ע״ש וא״כ ה״ל לרב ליתנא סתם וכן הוא קשה על הגת׳ . ולפת״ש א״ש דרב מוכרח לומר בין בשבת בין בחול להורת בכל השמנים אף בשמן שריפה אע״ג דלשריפה עומדת כתי׳ של הגאון שער אפרים ואי אמר סתם ס״א דרב אתי לאשמוע׳ רק בשמנים שאינן נמשכי׳ אחר הפתילה אבל שמן שריפה ה״א אסור משום כתותי מכתת שיעורא וא״ל כתי׳ הגאון הנ״ל דהוי אתי למטעי כתי׳ הריב״א שם לפי שורפי׳ קדשי׳ בי״ט הואיל וכל הנאות אסיר רק מנות שריפה רק הואיל ואמר בין בשבת ובין בחול ע״כ מוכרח לומר כתי׳ הגאון שער אפרים וא״כ מיושב שפי׳ קושי׳ הנ״ל . ותיישב נמי קושי׳ הט״ז בסי׳ תרע״ג על בעל העיטור דמתיר תשמיש של קדושה ותקשה הט״ז עליו א״כ למה מתיר בשמנים ופתילות הפסולי׳ לנ״ש ליחוש דילמא ישתמש תשמיש של קדושה וא״ל דמש״ה מותר דלא לכבוי הואיל ואסור לקרות לבדו וא״כ בנ״ש נמי הא מותר ע״ש באריכות

אמרי מועד לחנוכה

באריכות · וצ"ל לייסב בשלמא בנ"ח מותר מטעם זה הואיל ואסור לקרות לכדו ואתי איידי לארכובי' דהא מוכרח לנר. אחרת דהא אסור לשתמש אבל בנ"ש צ"ל נר אחרת וחיישי' דלמא יכבה מעלתו ויניחנו וילא ומבטל עונג שבת משו"ה אסור ושוב לק"ת ודוק :

לפורים

במסכת מגילה דף ה' ע"א

ושייך כמו לפסח בהפטרה יום א' דפסח ועבודה חמירא מת"ת והא כתיב בהיות יהושע ביריחו וכו' כל הסוגי' עד לא קשיא שיש חילוק בין ת"ת דרבים לת"ת דיחיד עי"ש ולכאורה יש להקשות טוב' בזה הסוגי' חדא דזה ה"ר יוחנן וגם ר' שמואל בר ׳ונין לכאורה הוא מיותר דהלא זה הקושי' היה קשה בלא זה דהואיל ומלאך הוכיח על ת"ת מוכרח דעדיף מעבודה ועו דרשי' כמו כ"ב דפירש דמיד חזר יהושע מדבריו. קשה מאי ס"ד של יהושע מקודם לכן וצ"ל לייסב כל הענין רק קודם לזה צ"ל קושיית העולם מאי מסופק יהושע דשאל על איזה באתה ע"כ בא על ביטול תורה דא"לכ משום עבודה ה"ל לבא אמש ועו קשיא לי דילמא' משום תרתי בא ומאי מסופק אע"כ צ"ל דיהושע לא היה מסופק אלא דרוצה להתגלל לפני המלאך דתוס' מקשה לתם באתת ביטול עבודה דהלא יכולים להקריב קרבן וי"ל דהואיל ואהרן הוי שלא במקומו וכו' עי"ש הכא בתוספ' והשתא לפ"ז ס"פ דשאל על איזה מהן באתה אי משום ת"ת דהיה צריס על עיר לא יכילנו לעסוק כמו שמייתי תוספ' אימשום עבודה כמי לא יכילנו כתירוץ התוספ' הואיל דארון הוי שלא במקומו וזש שאלתו ברמז על איזה מהן באתה ולק"ת זה הקושי' רק שמלאך השיב לו אפ"ה שפיר עתה באתי על ד"ת כמו שפירש רשי' בלילה היה לכם לעסוק בתורה וק"ל אבל לפי זה קשה דילמא בשלמא עבודה חמירא מת"ת רק שבא הוכיח מש"ה המלאך על ד"ת דהואיל ועבודה לא אפשר בלילה דכתיב ביום צותו אבל ד"ת אפשר בלילה ומנא ליה למימר דת"ת עדיפא בשלמא לכן צ"ל דהכי פריך ועם זה מיושב עו קושי' עולם דלכאורה הוא מיותר הלשון עתה באתי דהלא המלאך מרמזה ליהושע עם הלשון לא כי אני שר צבא ה' וכו' אע"כ צ"ל דמש"ה אמר המלאך לכאורה כפל לשון וה"ק ליהושע לא כסברתך שסבר אתה דפטור מד"ת דבלילה היה לך לעסוק רק מש"ה השיב אח"כ עתה באתי על ד"ת שרוצה להראות לו שדין זה דת"ת ת"ת עדיפ' מעבודה והשתא לפ"ז מיושב כל הענין והמשך הכי הוה בגמר' דרוצה להוכיח דת"ת עדיפא ת"ת ומש"ה מדייק רשי' דיהושע חזר דסבר דיש לו תירוץ רק אח"כ כשהוכיח המלאך חזר ומש"ה מוכרח להביא זה ר"י להורת כנ"ל דיהושע לא היה מסופק כלל דרצה להתגלל וא"כ לק"ת קושייתנו וקושי' הפול' רק ע"ז דאם הכי הוה הפירש קשה קושי' שני' וקושיית עולם וכ"ל כמ"ש רק מנא ליה זה ומש"ה מייתי אח"כ ר"ש ב' אוני' מכח עתה באתי ומוכרח תירוצינו דת"ת עדיפא מ"ת ומש"ה מוכרח להביא כל זה ומיושב שפיר כל זה ודוק היטב כי נכון הוא :

מודעה רבה

הנה זאת לדעת לכל המעיין בספר זה בכל מקום שנמצא לשון גוי או נכרי או עכו"ם רצוני לומר עו"בדי כוכבי"ם ומזלו"ת והם האומות שאין להם שום דת ואינם מאמינים כלל בדת הבורא יתברך : ואין זה נוגע כנגדי אל העמים אשר אנחנו מפוזרים בכל ממשלתם ואדרבה אנו מתפללים תמיד בשלומם של מלכות והשרים ע"כ לכף זכות תדינוני ולכף חוב אל תפרעוני ותכיח דעתך בזה כ"ד המדבר תמיד בן הר"ר אליעזר זצ"ל מנייאהרן : ת ו י ש ל ב ע

Judah Low ben Bezaleel
Hidushe Maharal mi-Prag